

Bio data:

Was born on 4-10-1920 in Ram Nagar, District Gujranwala (now in Pakistan). Studied upto Middle Stage in Govt Middle School there. Matriculation & Intermediate from Lyallpore & Graduation with Honours from Govt College Lahore. Won Merit Scholarships in Matriculation & Intermediate. Was General Secretary of Lahore Students Union & then Punjab Students Federation. Was then General Secretary / President All India Students Federation. Attended the First World Youth Festival held in Prague in 1947. I was Vice-President of the World Federation of Democratic Youth for one term. Started taking part in the struggle for Indian Freedom when a student at Lyallpore. Also in struggle for rights of students.

After leaving the students movement, started taking part in trade union movement & also started doing social work, helping people to get injustices undone & to get justice, etc. Was Vice-President of the ~~All~~ Punjab Committee of the All India Trade Union Congress for a number of years. Was arrested a number of ~~times~~ times for trade union activities. I started trade union work at Amritsar in 1952 & have been in Amritsar ever since then.

Joined Communist Party of India in 1940/41
(PTO)

and have been its member ever since then.
Was a member of National Council & Central
Executive Committee of CPI for a number of years.
At present a member of Pujali State Council
of CPI.

Was President Municipal Committee, CHHEHARTA
(Armitson) from 1953 to 1965 or so & a
Municipal Commissioner till 1987.

Was member of the Pujali Legislative Assembly
from 1967 to 1980. Was a Minister in the
United Front Govt headed by S. Gurnam Singh
in 1967.

I concentrated on mobilizing people
against terrorism & fighting it politically
from 1978 onwards when it arose in Pujali
for as long as it lasted / lasts. Also helping
people victims of terrorism to get relief, jobs,
etc etc. Also helped victims of police
excesses committed during anti-terrorist operations
of the police.

Have written some pamphlets, two books
on terrorism in Pujali & a very large number
of articles on political & social topics.

Having been fighting corruption to the best of my capacity.

Married in 1952 Vinla Babbar (now Dang)

• Inter-caste civil marriage without dowry - Satyopal Dang

10/2/98

After the death of my father, Shri Gian Chand Dang, all his property and assets ~~after~~ were looked after and managed by ^{our} eldest of ^{brother} ~~the same~~, Shri Mehr Chand Dang. We were four brothers, Mehr Chand, Om Parkash, Satyajalpal & Jagdish ~~Dang~~. We had four sisters; Pushpak, Santosh, Sheila & Savitri.

Mehr Chand was the eldest. All the four sisters were younger than the youngest of the ^{by others} ~~same~~ Jagdish. Amongst the sisters Pushka was the eldest. She was born after Jagdish. Next were Santosh, Sheila and Savitri in ~~that same order~~. Santosh had died on the day of her marriage as ^{a result of} an accident. She had married an ex-student leader of ^{of a} ^{of a} ~~Technical~~ ^{Polyschnic} in Lahore ^(Punjab), ~~where~~ when the newly weds were on their way to Rajindar's parents' house. Accident was a Railway one. The other three sisters are very much alive.

As for the relation then, assets left behind ~~by~~ ^{my} ~~father~~ were not divided. Shri Mehr Chand ~~was~~ ^{was} ~~in~~ ⁱⁿ ~~charge~~ ⁱⁿ ~~of~~ ^{of} ~~the~~ ^{of} ~~family~~ ^{of} ~~them~~ ^{of} ~~them~~ till after his death. I cannot help recording that through his life he acted very fairly and justly. He ~~had~~ ^{had} ~~studied~~ ^{studied} upto M.A. Despite all ~~persuasions~~ ^{persuasions}, Om Parkash had refused to study beyond Matriculation. A few years later, he was made in charge looking after ~~affairs~~ ^{of} the family ~~affairs~~ ^{of these}. As such, he had to spend most of his time on matters connected with the land owned by the family. This was in two parts - one at Ramnagar (also called Rasul Nagar)

Her first duty was to her patients, to save their lives, she said that she had not the capacity to do that also to do her duties as General Secretary - 2-

(+) Was already became the General Secretary of the Association of Nurses of which she was the member. She refused as the general that it should be a member and in a sense.

in district Gujranwala (now in Pakistan). Other part was in Chak no 119 in Lyallpur district ^{now} (also in Pakistan). He also shared other burdens of the looking after the family and its assets and liabilities. In fact only work which he remained with our eldest brother was that of keeping account accounts. (Shri Behu Chand had become extremely hard of hearing.) Jagdish had joined C.P.I and had become a trade union leader of Northern Railwaymen's Union. He was the ^{General Secretary} Vice ~~President~~ while Mirza Ghulam Ibrahim was the President. Mirza was a ^{great} ~~great~~ ^{legendary} figure - a most popular ^{much} ~~loved~~ ^{loved} leader. ~~but~~ ^{One had led a very simple life.}
 After partition of India, our family had settled in Meerut with ~~Dr. Parshad~~ ^{as the} head. I must say that as head, he was not only as considerate, ^{but} ~~as~~ ^{generous} and also just in relation to his younger brothers and sisters ~~as~~ ^{alike}.
 Pushpa had ~~been~~ ^{married} to Shri Yashpal, an Advocate in Delhi, who died ^{not} ^{long} ago. Sheila ^{had} ~~did~~ ^{not} ^{want} to study beyond Matriculation and went in for training as a Nurse. She ^{chose} ~~was~~ ^{got} joining as per her own decision, a college of her ^{own} ^{choice}. She got job as a Nurse and rose to become a Sister. She ~~was~~ ^{got} ^{married} to Dr. Davesh Sharma, a Professor of Hindi in Rura college ^{at} ^{Mumbai}. ~~She was~~ ^{was} ~~in~~ ^{at} ^{Bombay} when she ^{was} ⁱⁿ ^{it} was neither a love marriage nor an arranged one. It had been suggest^{ed} by a common friend of Sheila & Dr. Davesh, a ~~professor~~ ^{professor} ^{lecturer} in Rura college of Bombay. Both are ^{now} ~~retired~~ ^{retired} and live happily at New Mumbai. ~~Before~~ ^{Before} retirement Sheila was still ~~working~~ ^{working} in the Nursing medical profession ~~as in Andhra~~ ^{in Andhra} ~~once~~ ^{once} she (+)

santi Nideta

and the character was sent to ~~Govt. Plehata~~ ^{Govt. Plehata} headed by Rabindranath Tagore, because she liked painting and wanted to become an artist. She was married to Shri Govindlal ^{Sanghvi} of Meerut and both are living there happily.

(10) All India Students Federation, etc

Coming to myself, I had joined CPI at Lahore while still a student. Vimla (Bahaya at that time) was a student ~~and~~ studying in Kenward College for women. She was a leading figure in the girls section of the Lahore students there and had also joined the CPI as a young Communist (she was then below the minimum age at which ^{one} could join the CPI). We had ~~both gone to~~ gone to Bangalore when ~~she~~ there was a terrible man-made famine ^{in the state} ^{which had taken a very heavy toll.} We were ^{part of} a 4-member delegation ^{sent by} as a part of the relief work on behalf of the A.I.S.F. which was the only student organization at that time. In Bangalore, she was sent to ~~Bangalore~~ ^{Chitragang} district while I was sent to ~~Chitragang~~ ^{Chitragang} district - both ^{now} in ~~Bangladesh~~ Bangladesh.

Vimla & myself got married in 1952. It was a civil marriage and without dowry. Our marriage took place at Mumbai. Myra lady which had come from Meerut consisted only ^{of 4 persons} ^{two brothers and two sisters of mine.} ~~no dowry~~. However, it was, of course, a civil marriage, as Vimla's ~~family~~ ^{family} belonged to a family which could be

Scale. It was a grand party. A very large number of CPI members and friends had been invited and attended. Some of the top leaders headed by the General Secretary, Comrade Ajoy Ghosh too were there. The entire expenditure was borne by the bride's side. For a long time I regretted the fact that I had not offered and insisted that half the expenditure would be paid by the bridegroom's side. It just did not strike me. Had I made the proposal, it would have been agreed to by my family. Very much missed at the party was Vimla's eldest brother Shashi Bakaya, a brilliant poet both in Hindi and English, who had died very young because some infection when he had donated his blood not long ago for victims of Hindu-Muslim Riots. Ravi Bakaya, now the head of family (older than Vimla) was there along with many near and dear ones. He had retired as Head of the Russian language department of the Jawahar Lal Nehru University (JNU). Vimla's younger sister Savala Bakaya ^{nee Basu} was in England working there as a nurse while her husband Robin Basu had a job in private sector. After return to India they settled in Delhi. Robin passed away recently. Rati - Vimla's younger Rati was a brilliant surgeon who first worked as such in England & then in Vengurla in Maharashtra. He is now in New Delhi leading a retired life. When Rati was in England he had developed some mental problem. Vimla was sent to bring her back - all the near relations

contributing to meet the expenditure.

Beforehand must mention that Ravi as well as his wife Kamal (a goan) too were CPT members for various periods.

Salyapal Dang

EKTA BHAWAN,
Chheharta-143105
(Amritsar)

8-5-90

Relief work as you know was actually started by Punjab Istri Sabha.

It was later on that Punjab Istri Sabha Relief Trust was set up. That ~~the~~ Trust is doing excellent work in due not only to Vimla Dang ^{but} all of us you. You know a good deal about its work as you too have been helping this work even before the Trust was set up.

As for ^{as} ~~in~~ Vimla personally is concerned following informations may be useful.

1. She toured Maharashtra (along with Jaswant Kaur w/o Comrade Harnam Singh MLA-Haryana) to raise funds to help the NFIW affiliate there to raise funds for relief. She also ^W sent to Calcutta for the same purpose along with Mrs. Oshima Raikhy (Chair person of the Trust and President of the Punjab ~~xxxx~~ Istri Sabha), Vimla also toured Bihar for the same purpose.
2. Vimla has visited personally victims of many big terrorist actions as Abohar, Batala etc etc. She has been doing it from the beginning. I think of all the public and political leaders of Punjab. She has done this most. Most of these trips were made by her on bus. Only recently we have started lending her jeep. Of course expense involved has never been charged from the Trust. Of course she has been taking along with her some Istri Sabha workers and also some volunteers. Apart from condolences etc. invariably relief has been distributed. During ~~these~~ visits she has also been visiting Hospitals at Amritsar, Batala, Ganga Nagar etc. to see the injured and also to give them some relief.

That part of the relief which has attracted biggest attention and response is ^{the} ~~no~~ scheme of stipends to children of victims. As you knew, relief work has no element of any kind of sectarianism-political, religious or anyother. It is completely on a non-partisan basis. Of course in actual practice it helps the cause of national unity and integrity.

Vimla has all along combined this relief work with active campaigning against terrorism-through innumerable meetings, peace marches etc- even in strong hold rural areas of terrorists; also through articles-through campaigns for Hindu-Sikh unity, etc. etc. She has also been mobilizing women to participate in campaigns for Hindu-sikh unity, for national unity etc. organized by trade Unions.

contd...2

In connection with relief work being organised by the Trust another point may be worth mentioning. Families and children of innocent persons who get killed by security ^{persons} reasons through cross firing, thru over-reaction, because of mistaken identity, etc are also given ^a some types of assistance.

When Vimla was in Calcutta, Maharashtra, etc. Papers carried stories about her- one being that she does not have to look after 2-3 children but hundreds. ~~Indian Express once carried a report on its front page calling her (a very famous name which has just slipped my memory).~~

Vimla has agreed to cooperate. Her one big problem is time. With all the work of the Trust and of Istri Sabha, she insists absolutely on looking after our home including cooking, herself. She has one parttime helper. Her helper is invariably a young girl. When she gets married, ~~then~~ Vimla has to look for ^a new one. In every case relationship becomes one of mother-daughter. Vimla never had any problem with any of her helpers. And Vimla puts complete trust in her helper and this trust of hers has never been betrayed-(She has been in Chhekarta for about 36 years) Some times she has had to lead very hard life. ^{Some} time back we had to change our quarter (rented one). We could not find a suitable one for quite sometime. Almost ^{for} full one year she lived in a Verandah with one kitchen and one bathroom. (I had been living in our office for security reasons. She had to bear this hardship ^e along).

Brodak
N2
9-9-89
3
10

ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਘੁਲਾਟੀਆ-ਡਾਂਗ

—ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਾਂਬਰ—

ਲਗਨ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ, ਆਪਣੇ ਲੋੜਾਂ, ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਚੇ ਕਰਦਾਰ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਵੇਖੀਏ ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਅੱਜ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਥ ਚੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ—ਸਾਬੀ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਅਸੰਬਧੀ ਹਲਕੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ।

ਸਾਬੀ ਡਾਂਗ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਅਕਤੂਬਰ 1920 ਨੂੰ ਵਾਸਨਗਰ (ਰਸੂਲ ਨਗਰ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਦੇ ਇਕ ਦਰਮਿਆਨੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਚੇ ਹੀ ਮਿਡਲ ਤਕ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਆਪਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉੱਚੇ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਜਦਕਿ ਪੂਰ ਠ ਮੌਲਾਣਾ ਬਰਕਤ ਅਪੀ ਸਨ।

ਆਪਨੇ ਡੀ ਏ. ਐਸ. ਸਕੂਲ ਲਾਇਲਪੁਰ ਤੋਂ ਮੈਟਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜ-ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ਬਾਅਦ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਉੱਚੇ ਰਚਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਦਾਖਲੇ ਨਹੀਂ ਘੋਲੇ ਜਾਣ ਸਨ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਲੂਣ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸਨ ਤੇ ਲੁਣੀ ਮਿੱਟੀ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੁਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਲਗਨ ਸਾਬੀ ਡਾਂਗ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗ ਗਈ। ਉੱਚੇ ਸੇਬਲਿਸਟ ਆਗੂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਹਿਮਦ ਦੀਨ ਦੇ ਸ਼ੈਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਠਹਿਰਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਏ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਏ ਜੋ ਸੁਭਾਸ਼ਲਤਵ ਵਧੇਰੇ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਸੀ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੜਤਾਲ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪ ਗੈਰਮਿੱਟ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਚੇ ਡਾਹੋਰਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਠੀਅਨ ਦੇ ਤੌਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ। ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਕੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੇ ਬੰਮੀ ਠੀਕੀ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਇਕ ਬੰਮ ਸੀ ਚੰਗੇਰੀ ਤੇ ਸਸਤੀ ਤਾਲੀਮ ਤੇ ਦੁਜਾ ਬੰਮ ਸੀ ਬਦਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਸਾ: ਡਾਂਗ ਨੇ ਉੱਚੇ ਥੀ. ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਉੱਚੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੜਤਾਲਾਂ ਮੁਢਾਹਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। 26 ਜਨਵਰੀ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰੋਲੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਰੋਲੀਆਂ ਕਾਗਰਸੀ ਰੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਖਿਆਲ ਆਗੂ ਜਿਵੇਂ ਡਾ: ਸਵੈਦੀਨ ਵਿਚਲੂ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੰਗਾਂ ਬਰੋਕਰਤ ਵੱਡੀ ਅੰਜੀਟੇਸ਼ਨ ਚਲੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵਿਰਕ ਮੁਸਲਮ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਅੰਜੀਟੇਸ਼ਨ ਦੇਰਾਨ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤੋੜੀ ਏ।

ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਬੀ ਡਾਂਗ ਚਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵੀ ਥੀ. ਏ. ਪਿਛੋਂ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਸਮਸਿਆ ਆ ਗਈ ਤੇ ਸਾ: ਡਾਂਗ ਨੇ ਐਮ. ਏ. ਅਕਨਾਮਿਕਸ ਲਈ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਇਮ-ਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਠਾ ਬੋਠ ਸਕੇ।

1943 ਵਿਚ ਬੰਗਲ ਵਿਚ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕਾਲ ਪੀੜਤ ਬੰਗਾਲੀ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਇਮਦਾਦ

ਦਿੱਖਣੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਠਕਦ ਤੇ ਜਿਨਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਬੰਗਾਲ ਗਿਆ। ਸਾਬੀ ਡਾਂਗ ਚਿਟਾਗਾਂਗ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਸਾ: ਬਿਮਲਾ ਦਾਇਆ (ਹੁਣ ਬਿਮਲਾ ਡਾਂਗ) ਰੰਗਪੁਰ ਚਿਲੇ ਵਿਚ ਗਏ। 1945 ਤਕ ਉਹ ਉੱਚੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

1945 ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਉੱਚੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਚੇ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਐਮ. ਏ. (ਅਕਨਾਮਿਕਸ) ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬਈ ਸਕੂਲ ਆਫ ਅਕਨਾਮਿਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਪਰ ਕੌਮੀ ਉਭਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਐਮ. ਏ. ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। 1945 ਤੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਤਕ ਸਾਬੀ ਡਾਂਗ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਉਭਾਰ ਸਿਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਠੀਕੀ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਅੱਡਾ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਸੀ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਹਮ ਇਤ ਦਾ ਔਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਿਆਂ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਨੇਕੀ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਅਕਵਾਈ ਮਥਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਗਿਰਨੀ ਕਾਮਗਾਰ ਯੂਠੀਅਨ (ਏਟਕ) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਉੱਤੇ ਮਥਦੂਰ ਜਮਾਤ ਬਰਾਰਾਂ ਵਿਚ ਠਿਕਲ ਆਈ। ਹੜਤਾਲਾਂ ਤੇ ਰੋਲੀਆਂ ਮੁਢਾਹਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਮਥਦੂਰ ਜਮਾਤ ਬਾਗੀਆਂ ਲਈ ਮਦਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੀ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਸਭਕਾਂ, ਬਾਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੇਰੀਕੇਤ

ਨੇ ਬੇਪਨਾਹ ਤੇ ਅਥਾਹ ਜਬਰ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਤਕ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਮੰਗਲ ਉੱਤੇ ਖੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਠਾਲ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਦਰਜਨਾਂ ਲੋਕ ਗੋਲੀਆਂ ਠਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤੇ। ਕਈ ਆਗੂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਨੇਕੀ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੋਰਚੋਰ ਹਿਲੂਣਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਡਾਕਰਦੀ ਰਹਿ ਕੇ ਡੇਢਿਆਂ ਤਾਂ ਸਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਗੁੱਜ ਉਠੀ, 'ਜੋ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਪਰਚਮ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਵੇਹ ਸ਼ੇਖ ਪਿਘੀ ਗੰਡੇ ਬੇ—ਯੇਹ ਕਿਸ ਕਾ ਲਹੂ ਪੈ ਕੌਨ ਮਰਾ ਐ ਰਹਿਬਰੇ ਮੁਲਕੇ ਕੌਮ ਬਤਾ।' ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਦਿਹਨਾਂ ਸ਼ੇਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁਰਖ ਵਰੇਰੇ ਓ ਠਾਲ ਤਿਰੰਗਾ ਵੀ ਝਲਾਇਆ ਸੀ।

1947 ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੌਮੀ ਮੇਲਾ ਚੇਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਮਲਾ ਜੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਠੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੇਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਵਿਚ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਇੰਜਲੈਂਡ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਕੀ ਵਿਚਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣੀ। ਸਾ: ਡਾਂਗ ਉਸਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ।

1952 ਵਿਚ ਸਾ: ਡਾਂਗ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁਹਾਬ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਚੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਮਾਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਛੇਹਰੇ ਚਲੇ ਆਏ ਤੇ ਮਥਦੂਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੇਹਰੇ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। 1953 ਵਿਚ ਖਚਲੀ ਚਾਰ ਮਿਉਂਸਪਲਟੀ ਬਣੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਚੋਣ ਹੋਈ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਥਦੂਰ ਮੁਹਾਬ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਮੁਹਾਬ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਾਬ ਸੀ। ਮਿਉਂਸਪਲਟੀ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਸੀਟਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੁਹਾਬ ਵਿਚ ਮਥਦੂਰ ਮੁਹਾਬ ਨੇ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਜਿਤੀਆਂ ਤੇ ਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਾਬ ਨੇ ਜਿਤੀਆਂ ਇਕ ਵਿਅਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਹਾਬਲਾ ਜਿਤਿਆਂ। ਸਾ: ਡਾਂਗ ਵੀ ਮਥਦੂਰ ਮੁਹਾਬ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸਾ: ਡਾਂਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਜਿਤਨੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਮਥਦੂਰ ਮੁਹਾਬ ਹੀ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫੇਰ ਜਦ 13 ਸੀਟਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ 11 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਡਾਂਗ 1953 ਤੋਂ 1965 ਤਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ ਪੂਰ ਠ ਬਣੇ। ਫੇਰ 1967 ਤੋਂ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਤਕ ਸਾ: ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ 1953 ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਤਕ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ।

ਛੇਹਰਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾ: ਡਾਂਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੰਮ ਮਿਸਾਲੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਥਦੂਰ, ਮੁਲਾਸਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਟੀ ਸਭ ਤੋਂ

ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਘੁਲਾਟੀਆ

(ਸਫਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹਈਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਾਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਛੋਟੀ ਕਮੇਟੀ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਛੋਹਰਟਾ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਿਆ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਤਕੜੀ ਖੜਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਏਟਕ ਵੇਚੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ।

1955 ਵਿਚ 35 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅਤੇ 1965 ਵਿਚ 55 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੰਮੀਆਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਮਨਵਾਏ ਗਏ।

1967 ਵਿਚ ਸਾ: ਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ ਨੂੰ ਹਰਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਅੰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅ ਪਣੇ ਸਬਕ ਹਨ।

ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾ: ਡਾ: ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਨ। ਤਾਕਤ ਦਾ ਤੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 6 ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹਥ ਪਾਸਕ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਮਦਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇਖਾਸ ਕਰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਮੁਨ ਫਬਖਬ ਡਾਅ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਨਾਜ ਤੇ ਆਠਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਹਈਆ ਕਰਨਾ।

ਜਦ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪੇ ਕੁਇੰਟਲ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਨ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਆਟਾ ਡੇਢ ਸੌ ਰੁਪੇ ਕੁਇੰਟਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੋਰਚਾ ਹਟਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਤੇ ਸਾ: ਮਲਹੋਤਰਾ, ਆਨੰਦ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਗੂ ਗੁਫਤਾਰ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰੀ ਜਬਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਥੋਕ ਵਪਾਰ ਕੌਮੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤੱਤਰ ਰੁਪੇ ਕੁਇੰਟਲ ਡਾਅ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਠਾਲ ਹੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਅ ਵੀ ਚੜ੍ਹਣ ਨਾ ਦਿਤੇ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਘਟਾਏ, ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਸਸਤਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹਈਆ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਛੇੜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਕੁਇੰਟਲ ਅਛਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਇਲਾਕੇ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਿਟਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਾਰ

ਦਾ ਸਾਂਝੇ ਮੁਹਾਜ ਵਿਰੁਧ ਪਰਚਾਰ ਬੁਕਾਸਰ ਸਿਧ ਹੋਇਆ।

ਲੋਕਲ ਸੋਲਫ ਗੋਰਮਿੰਟ ਦਾ ਵਿਭਗ ਵੀ ਸਾ: ਡਾ: ਕੋਲ ਸੀ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀਆ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦੇ ਕਈ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੁਆਈ ਗਈ।

ਏਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਪਖਪਾਤੀ ਦਖਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰਣਨੀਤਕ ਮਹਤਤਾ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਸਾ: ਡਾ: 1969, 72 ਅਤੇ 1977 ਵਿਚ ਵੀ ਏਸੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ। 1969 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1980 ਵਿਚ ਸਾ: ਡਾ: ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੁਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਵੇਸਲਾਪਣ ਸੀ।

ਸਾ: ਡਾ: ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ 6-7 ਵਾਰ ਜੇਲ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1970 ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਮੀਨੀ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਬੋਦੀ ਫਾਰਮ, ਸਮਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਮੋਰਚੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਾ: ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੋਗਾ ਅਤੇ ਡਾ: ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਰੋਪੜ ਤੇ ਬਿਰਲੇ ਦੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੇ ਫਾਰਮ ਦਾ ਪਟਾ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਰਮ ਬਣਿਆ ਜੋ ਅਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾ: ਡਾ: ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਲਿੰਗਾਣਾ ਵਿਚ ਜੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਚਲਾਈ, ਉਸ ਨਾਲ ਯਤਨਹਿਤੀ ਵਜੋਂ ਏ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ ਦੇ ਜਠਰਲ ਸਕਰਟਰ ਵਜੋਂ ਸਾ: ਡਾ: ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ।

ਸਾਬੀ ਡਾ: 1961 ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲੀਆ ਅਤਿਅੰਤ ਬਠਿਠ ਖਾਲੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਫਿਰਕੂ ਰਨਾਅ, ਖਿਚੋਰਾਣ, ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੋਲ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਡਾ: ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਲ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਕਰੇਛੀ ਅਖਬਾਰ (ਸਟੇਟਸਮੈਨ) ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸਾਬੀ ਡਾ: ਅਤੇ ਸਾ: ਬਿਮਲਾ ਡਾ: ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਜੋਤੀ' ਕਹਿਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਠਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੋਤੀ ਏਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਅਖ ਸੋਖ ਵਿਚ ਅਵਾਮ ਦੇ ਅਗਸੰਗ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੁਭਵਾਠ ਛੋਕ, ਇਨਕਲਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਅਵੇਸ਼ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਪੁੱਤ ਨੂੰ ਅਸੰਬਲੀ ਲਈ ਚੁਣੇਗੀ।

Indian Express 2/2/91

A life dedicated to social good

By S. M. A. KAZMI
Express News Service

AMRITSAR:

HER tears show her great concern for the sufferings of the people and her total involvement and dedication to the path of voluntary social work she has chosen for herself.

Her silver hair, slightly bent back and the intensity of her voice are the proof of the struggle she has been waging since her school days to uphold righteousness.

The sorrows and sufferings of Punjab during the last decade threw her another challenge and Mrs Vimla Dang (64) emerged not only as a symbol of national integration and Hindu-Sikh unity but also as a champion of humanity.

Unmindful of the honour bestowed upon her by the Government of India in the shape of "Padma Shri" Mrs Dang is always on the move attending meetings, collecting and distributing relief to the victims and even preparing food for herself and her husband, Mr Satyapal Dang, a veteran CPI leader.

"I feel embarrassed on hearing about the award given to me I do not think I deserve it", were her humble words when asked about on being awarded the Padma Shri for her voluntary social work.

Mrs Vimla Dang has been chosen for the award this year for her efforts in providing relief to the families of victims of militancy in Punjab. It all started after the anti-Sikh riots in Delhi in 1984 when under the banner of Punjab Istri Sabha, she along with her team of dedicated social workers started a campaign to collect clothes, utensils and money for the victims. An amount of Rs 30,000 thus collected was sent to the National Federation of Indian Women in New Delhi which disbursed the aid worth Rs 1 lakh to the victims in the affected areas. She personally visited these areas to distribute relief.

Mrs Dang recalled that the sufferings of innocent coupled with the overwhelming response she received from all quarters for her relief work strengthened her resolve. The Punjab Istri Sabha started helping innocent victims, injured or maimed in indiscriminate shootings, bus massacres and bomb explosions or kins of those killed by the security forces during cross firing, mistake or due to over reaction.

She was the first to reach the homes of the victims and give the much-needed help before help from the government arrived. She toured several states to help raise funds. The response was tremendous in West Bengal and Maharashtra where people from all sections contributed liberally to the fund, she said.

In West Bengal, top artists including Mrinal Sen and Shabana Azmi organised a show to raise funds. But the windfall came when Mr Gurudass Dasgupta, an MP from West Bengal who received an amount of Rs 7 lakhs for exposing a multi-national company donated Rs 6 lakhs to the relief fund.

On January 17, 1989, the Punjab Istri Sabha Relief Fund Trust was formed and donations from all over started pouring in. She sent appeals to a large number of people in every corner of the country with horrifying accounts of the helpless victims of violence.

Besides helping the unfortunate families, the trust along with some other voluntary bodies started a monthly scholarship scheme for the children of the affected families to help them continue their education. The scheme has won universal acclaim.

Mrs Dang showed the list of the recent donors which include Mr C. Achhuta Menon, a former Chief Minister of Kerala, Mr Inder Kumar Gujral, former external affairs minister, Mrs

Pushpa Paul, a retired school teacher from Delhi, Mr Asghar Ali Engineer of Bombay, Mr Ghulam Rabbani Tabban, well-known Urdu writer and so on.

More than 500 students are given scholarships and more and more cases are coming to the trust for assistance. The trust gives scholarships ranging from Rs 50 to Rs 250 per month depending upon the stage of the education.

But the social work undertaken by Mrs Dang is nothing new to her. Born on December 26, 1926 at Allahabad in a Kashmiri family, she was inspired by the nationalist environment since her childhood.

Her mother Kamla Bakaya was one of the first women to go abroad in 1922 to get teachers training. She started teaching in the Ganga Ram

School where Mrinal Chattopadhyaya and Suhasini Jambekar, both sisters of Sarojini Naidu were also teaching. Her father worked in the Hindustani service of the British Broadcasting Corporation (BBC).

The whole family was active in social work. Mrs Dang narrates a tragedy which struck her family. In 1946 when communal riots broke out in Bombay, the entire family went to donate blood for the injured. Mrs Dang's brother Shashi Bakaya, a young promising poet died at the age of 25 because the needle used for taking blood was not properly sterilised. But this did not deter any member of the family from continuing with the social work.

Mrs Dang who became an activist of the All India Students Federation studying at the Kinnard College, Lahore, went to Bengal to help the victims of the famine staying at Rangore district while her fiancé, Mr Satyapal Dang, worked in Chittagong. She helped in collecting money and clothes for the victims.

After the family shifted to Bombay she became an active member of the Bombay Students Union and took part in various demonstrations in support of the Naval Mutiny. From 1947 to 1951 she represented the All India Students Federation at the headquarters of the International Union of Students at Prague and toured Europe.

After returning to India, she married Mr Satyapal Dang in 1952 and came to Chhehrata, an industrial township on the outskirts of the Amritsar city. She started organising women by running an education centre for them and joined in every trade union struggle. During one such occasion when the workers of a factory went on strike, she took the charge with the wives, sisters and mothers of the workers and went to jail twice.

Being a founder member of the Punjab Istri Sabha, she steered the organisation into a powerful movement for the rights of women. From matrimonial disputes to international crisis, she mobilised women against repression, when this correspondent went to meet her she was holding a demonstration with 300 women against Gulf war.

She was also elected president of the Chhehartara Municipal Committee in 1968 and then in every subsequent election till the committee was merged in Amritsar. During the 1965 Indo-Pak war Chhehrata was heavily bombed resulting in a number of casualties. She immediately started arranging relief work for the victims and also arranged for their funeral. She also started a canteen for the army jawans.

She, along with her husband has been in the forefront of struggle against terrorism, separatism and communalism. Her voice chokes with emotion when she narrates the scene of massacres and deaths and the agony of the people left behind. They look up to her as a messiah and wish her a long life so that she can help many more affected by the militancy.

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ - 1

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ

26 ਦਸੰਬਰ, 1926 ਨੂੰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲਾ ਬਕਾਇਆ 1933 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਜਾਣ

ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੋ ਤੇ ਦੁਖੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੋ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। 1965 ਦੀ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ

ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਵਿਮਲਾ ਬਕਾਇਆ

ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਕਾਇਆ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੇਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਲਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਕਾਇਆ ਇੱਕ ਗੁਣਵਾਨ ਕਈ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 1946 ਵਿੱਚ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਖੂਨਦਾਨ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਪੁਜਾ ਸੀ, ਪਰ ਖੂਨ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟੇਰਲਾਈਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦੁਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦਾ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਗਿਆ।

ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਵਿਮਲਾ ਬਕਾਇਆ (ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ) ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਸਕੂਲ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਦੀ ਭੈਣ ਮ੍ਰਿਣਾਲਿਨੀ ਚਟਪਾਧਿਆਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਏ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਫ. ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰੰਗਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕਾਲ-ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਫੰਡ, ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਸੀ, "ਬੰਗਾਲ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਚੇਗਾ ਕੌਣ।"

ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਬੰਬਈ ਚਲੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਵਿਲਸਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਨੇਵੀ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ।

1947 ਤੋਂ 1951 ਤੱਕ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ) ਦੇ ਪਰਾਗ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਹੇ।

1952 ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਫੋਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ

ਫੋਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਕੰਟੀਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਜਦੋਂ ਫੋਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਡਿੱਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 52 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੱਕ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਰਹੇ।

ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਹ ਫੋਹਰਟਾ ਦੀ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਤੇ 1984 ਦੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 30000/- ਰੁਪੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਭੇਜੇ ਜੋ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੇ ਗਏ।

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। 1989 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਵਾਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 'ਰਲੀਫ਼ ਟਰੱਸਟ' ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਸਮਾ ਰੇਖੀ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਇ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮਿਲਾ ਆਨੰਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂਦਾਸ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਘੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ 630 ਅਜਿਹੇ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮਾਣਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਪਦਮ-ਸ਼੍ਰੀ' ਦੇ ਖ਼ਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਨ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇ, ਦੋਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਟਲ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਜਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਕੀ ਛੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿੱਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੇ ਤੱਕ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪੇ ਤੋਂ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵਧ ਸੀ।

ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ।

ACTIVISTS OF ANOTHER HUE

The number of those who need help in Punjab today is constantly outstripping all aid that voluntary organisations can offer or muster. And in this awesome area of need, it is possible for voluntary bodies with different political hues to be doing the same kind of work and still not hit a stretch of discord.

Lakshmikanta Chawla and the organisation she heads, the Rashtriya Suraksha Samiti, which is a Bharatiya Janata Party organ, was prominently in the news in February this year. She had led 200 women in a *gherao* of the house in Amritsar where Akali Dal leader and MP Simranjit Singh Mann was staying. They had reacted to his statement which said that the perpetrators of the Delhi riots should be punished. "Why not also ask for the punishment of those responsible for killings in Punjab. Is it that people here are not human?" Chawla and her group asked. She explains that the group comprised women—both Hindu and Sikh—who had suffered the death of one or more family members at the hands of terrorism. Says she in her most chaste Hindi, "*Hatya to hatya hae, aur main hatya ki vi-rodhi hoon*" (A murder is a murder and I oppose all killings.)

Chawla is a lecturer of Hindi in an Amritsar college but is known more for her political and social activism, highly visible as she is leading processions and *gheraos*. She belongs to the BJP but maintains, "It just so happens that I am in the BJP but my image is that of a social worker. Hindus, Muslims,

Sikhs, rickshaw-pullers, cart-pullers, all kinds of people come to me for help."

And she relates how it all began very early for her when at the age of 13 she learnt of an impending

most wiry woman, obviously conceals an abundance of energy. She lives in Amritsar, divides her time between college and social work, commutes often to Chandigarh where her husband is running his business, tra-

Lakshmikanta Chawla

A protest by Rashtriya Suraksha Samiti

child marriage. Her father had fallen ill so she taught in a school and soon enough was involved in trying to save a girl of class seven from being married to an old man. She saw a signboard saying 'Istri Sahayak Sabha' and promptly informed them. So at the age of 13 she was a member of this sabha and by the time she was doing her masters degree, she had become its general secretary. This thin, al-

veled all over Punjab, Haryana and Himachal Pradesh and seems to direct a lot of her efforts towards vocal expression, protests and *gheraos*.

Of course, her ideological tilt becomes evident when she expresses her concern for the killings, saying, "If this goes on there will be no Hindus left in Punjab." But in the face of a struggle for mere survival 'tilts' are only fanciful categories.

affected families. The scheme was launched in 1986 and broadened in 1989. A charitable trust in Delhi also contributes towards this scheme and the total number of children being given scholarships is 370 (in Punjab, Haryana and Jammu). They are given Rs 40 at the primary school level, Rs 65 at the middle school level and Rs 90 to those studying beyond matric up to a maximum of Rs 150.

As Vimla Dang runs her finger down the list of the stipend recipients, one sees the names of Sikh families, of Hindu families. There are in these lists children of rick-

Vimla Dang's is a helping hand that rises above petty categories. She is not immunised into indifference by the sheer everydayness of death in Punjab

shaw pullers, labourers, shopkeepers, government employees, police personnel and even cases where the death of the breadwinner of the family was a case of mistaken identity or a result of "police excesses."

Vimla Dang's is a helping hand that rises above petty categories and is not immunized into indifference by the sheer everydayness of death in this region. She can still cry over the blood-stained pebbles, over the *tappe* that sing of sorrow in the land, she can still find it in her not to let the number of those dead become mere statistics but remember them as human beings who lived and loved and who leave behind families that need support.

Photos: Asit Jolly

Neel Kamal Puri

Dated : 16-6-91

EKTA BHAWAN,
Chheharta (Amritsar)
PIN—143105.

Dear Friend/Sister,

As you know, I am a candidate from the Amritsar West constituency for election to the Punjab Assembly as per decision of our party, the CPI.

Due to the vastness of this constituency, inadequate time available and other constraints, I very much regret for not having been able to meet all the voters personally. I am therefore writing this letter to you to please make it a point to exercise your right to vote and to do that in my favour. My election Symbol is Sickle and a pair of corns.

I assure you that if elected I will work with even greater zeal for unity and integrity of the country, for peace in Punjab, for strengthening Hindu and Sikh unity, for an end to terrorism, for greater powers for all states including Punjab and for development of our state. While demanding effective action to put an end to terrorism I will also demand an end to all excesses against the innocent and for political, economic and other initiatives to find a political and lasting solution of the Punjab problem.

I will continue to fight against unemployment, rising prices.

I assure you that I will look upon my success as an opportunity to serve even more our great country, our state and our people especially the needy & the poor as well to fight for equal rights for women and the scheduled castes and all other oppressed sections for genuine demands of middle classes, of peasants as well as of agritural labourers, of workers, employees, youths and students, of small and middle traders as well as of industry.

I assure you that I will be able to justify your confidence.

Yours Sincerely,

(Mrs. Bimla Dang)

Sickle and a pair of corn.

Some facts about Smt. Bimla Dang

Mrs. Bimla Dang, General Secretary, Punjab Istri Sabha, is a Champion of women's rights. She is a renowned social worker and won all round recognition for her relief work for victims of Bengal famine in 1943, for victims of Pakistani bombing in Chheharta in 1965, for victims of anti-sikhs riots in Delhi in November, 1984 & above all for victims of terrorism (both Hindu & Sikhs) in Punjab. The latter work has now been taken over by Punjab Istri Sabha Relief Trust of which she is the Hon'y Secretary. Nearly 550 children Hindus as well as sikhs-are getting scholarships from the trust.

In recognition her selfless and non-partisan social work, she has been nominated a member of the Senate of the Guru Nanak Dev University and has been awarded Padam Shri by the President of India.

She is a tireless worker for equal rights for women, a sincere friends of all the down trodden and brave fighters against every type of injustice.

She has suffered imprisonment for various causes of the people a number of times.

Thanks to the cooperation of all section of people of Chheharta, under her Presidentship the erstwhile Municipal Committee Chheharta came to be recognised as one of the best run committee in the state. Perhaps she has been the only woman President of any Municipal Committee.

She has been working tirelessly against killings of innocent people, for strengthening Hindu sikh-unity, for unity and integrity of India, for development and just rights of Punjab, for an end to excesses against innocents and for a political solution of the Punjab problem within the frame work of India's unity & integrity. She has always stood for just rights of all religious minorities whether they are minorities in the country as a whole or in individual states.

AMRITSAR CITY COMMITTEE
COMMUNIST PARTY OF INDIA

तिथि : 16.6.91

एकता भवन,
छेहरटा (अमृतसर)
पिन कोड - 134105

प्यारे बहनों और भाईयो,

जिस तरह आप सभी भली भाँति जानते ही हैं कि मैं भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी के फ़ैसले के अनुसार पंजाब विधान सभा के लिए, अमृतसर पश्चिमी चुनाव क्षेत्र से उम्मीदवार हूँ।

इस चुनाव क्षेत्र की विशालता, बहुत कम समय तथा और कई कारण हैं, जिन कारण मुझे दुःख है कि मैं आप सभी वोटर बहनों तथा भाईयों से निजी तौर पर मिल नहीं सकती। इसी लिए मैं यह पत्र आप के नाम लिख रही हूँ कि आप सभी मुझे वोट दें। मेरा चुनाव चिन्ह 'दात्री सिट्टा' है।

मैं आप को पूर्ण विश्वास दिलाती हूँ कि मैं सफल होने के उपरांत, देश की एकता और अखण्डता के लिए, पंजाब की शांति के लिए, हिन्दू-सिख एकता की डोर और मजबूत हो इस के लिए, आंतकवाद की समाप्ति के लिए तथा सभी राज्यों को अधिक अधिकार मिलें इस के लिए पंजाब की उन्नति के लिए, पहले से भी अधिक उत्साह से काम करूंगी। आंतकवाद की समाप्ति के लिए प्रभावशाली कदमों की मांग करते हुए मैं बेकसूर लोगों पर किए जा रहे जुल्मों की समाप्त करने के लिए तथा पंजाब समस्या के स्थायी हल के लिए, आर्थिक, राजनीतिक तथा अन्य दूसरी पहल-कदमियों की मांग पूरे जोर से उठाऊंगी।

मैं बेकारी तथा बढ़ रही कीमतों के विरुद्ध संघर्ष जारी रखूंगी।

मैं आप को विश्वास दिलाती हूँ कि मैं अपनी कामयाबी को एक अवसर समझते हुए, अपने महान देश, अपने राज्य और लोगों की, विशेष रूप से गरीब और जरूरतमंद लोगों की सेवा और भी तनदेही से करूंगी। मैं औरतों की बराबरी के अधिकारों के लिए, अनुसूचित जाति के लोगों के हक के लिए तथा और सभी दबे-कुचले वर्गों तथा दरमियाने वर्ग की जायज मांगों के लिए संघर्ष करूंगी। मैं किसान, खेत-मजदूर, मेहनतकशों, मुलाज्जमों, विद्यार्थियों, युवकों, दरमियाने वर्ग के व्यापारियों तथा उद्योग की जायज मांगों के लिए संघर्ष करती रहूंगी।

मैं विश्वास दिलाती हूँ कि मैं आप के विश्वास पर पूरा उतरूंगी।

आप की शुभचिंतक :

(श्रीमति बिमला डांग)

चुनाव चिन्ह—दात्री सिट्टा

श्रीमति बिमला डांग के बारे में

कुछ तथ्य

- श्रीमति बिमला डांग, जनरल सैक्रेट्री, पंजाब स्त्री सभा, स्त्रियों के हक्कों के संघर्ष की भंडाबरदार है। वह एक पहुंची हुई समाज सेविका है, पूरा देश उन के रलीफ कार्य को भूरि-भूरि सलाम करता है। उन्होंने 1943 के बंगाल काल के पीड़ितों, 1965 में छेहरटा में, पाकिस्तानी बम्बारी के पीड़ितों, नवम्बर 1984 के सिख विरोधी दंगों के पीड़ितों और पंजाब में दहशत पसन्दों के हाथों पीड़ित हिन्दू-सिखों के लिये दिन-रात अनथक कार्य किया है और कर रहे हैं। अब यही कार्य पंजाब स्त्री सभा रलीफ ट्रस्ट कर रहा है और श्रीमति बिमला डांग इस की आनरेरी सैक्रेट्री है। लगभग 550 हिन्दू-सिख बच्चे (आतंकवाद से पीड़ित) अपनी शिक्षा के लिए इस ट्रस्ट से वजीफा ले रहे हैं।
- उन के, बेगर्ज और पक्षपातहीन समाज सेवी कार्य को मान्यता देते हुए, उनको गुरु नानक देव विश्वविद्यालय की सैनेट का मैबर बनाया गया है और भारत के राष्ट्रपति ने 'पदम श्री' से सनमानित किया है।
- वे स्त्रियों के बरावरी के हक्कों के लिए लड़ने वाली अनथक सिपाही है। सभी, दबे-कुचले लोगों तथा हर जबर-जुल्म के विरुद्ध लड़ने वाले लोगों की विश्वासी मित्र है।
- उन्होंने लोगों के हक्की संघर्षों में झूजते हुए कई बार जेल-यात्रा की है।
- श्रीमति बिमला डांग की प्रधानगी तले, रह चुकी नगरपालिका छेहरटा ने, सभी लोगों के सहयोग से पूरे प्रदेश में बहुत बढ़िया प्रबन्ध वाली नगरपालिका होने का मान प्राप्त किया है। शायद वो किसी भी नगरपालिका की अकेली एक स्त्री प्रधान रही थी।
- वो बेकसूर लोगों के हो रहे कत्लों के विरुद्ध, हिन्दू-सिख एकता की मजबूती के लिए, प्यारे भारत की एकता और अखण्डता के लिए, पंजाब की उन्नति और जायज माँगों के लिए भरसक संघर्ष कर रही है। वे बेकसूर लोगों पर हो रहे अत्याचारों के विरुद्ध और पंजाब के राजनीतिक हल के लिए, जो भारत की एकता और अखण्डता के घेरे में आता हो, के लिए पूरे तन मन से जूझ रही है। वह सदा धार्मिक अल्प संख्यकों के सभी जायज हक्कों की लड़ाई में उन के साथ रही है चाहे यह अल्प संख्यक पूरे भारतवर्ष के हो या किसी प्रांत विशेष के।

चुनाव निशान
'दात्री सिद्धा'

**अमृतसर शहरी कमेट्री,
भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी।**

जसपाल प्रंस, अमृतसर। फोन 31166

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਨੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪੁੰਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨਾਥ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਨਿੰਗਰ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ ਕਾਰਨ

ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ

ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ

ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ 16 ਫਰਵਰੀ ਦਿਨ ਦੇ ਸਾਢੇ 12 ਵਜੇ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ

ਆਯੋਜਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪੁੱਜੋ।

ਵਲੋ :

ਸਮਾਰੋਹ ਕਮੇਟੀ

ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਚੌਪੜਾ (ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਗਰੁਪ)
ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ (ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ)
ਸ਼੍ਰੀ ਯਸ਼ (ਮਿਲਾਪ)
ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਅਜੀਤ)
ਸ਼੍ਰੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਲਵੀਰ (ਅੱਜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼)
ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ (ਲੋਕ ਲਹਿਰ)
ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ (ਪ੍ਰਤਾਪ)
ਸ਼੍ਰੀ ਰਤਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ (ਅਕਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾ)
ਕਾਮਰੇਡ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਰਦਵਾਜ
ਬੀ. ਐਮ. ਕੌੜਾ (ਜਰਨਲਿਸਟ)
ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਸਰੀ
ਡੀ. ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ (ਜਰਨਲਿਸਟ)
ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ (ਪੀ. ਟੀ. ਆਈ.)
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਦਰਸ਼ਨਾ ਚੌਪੜਾ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਚੌਪੜਾ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮਿਲਾ ਆਨੰਦ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਛਿੱਬੜ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਬੋਰੀ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾਨ ਕੋਰ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼ਾਰਦਾ ਚੀਮਾ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਵਰਾਜ ਮੋਹਨ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅੰਜ ਮਹਿਤਾ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਰ ਮੀਸ਼ਾ
ਮੰਨਾ ਗੁਲਾਮ ਕਾਦਰ
ਮਾਤਾ ਕੁਸ਼ਲਿਆ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਸੀਬ ਕੋਰ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਿ ਸਿੰਘੂ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੋਰ
ਓਮਾ ਵਸਿਸ਼ਟ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਦੀਪ ਕੋਰ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਨਾ ਚੀਮਾ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਸ. ਐਲ. ਮਿਸ਼ਰਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ. ਐਸ. ਪੁਮਾਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਐਸ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਰਿਟਾਇਰਡ)
ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਫਾ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਗਰੇਵਰ (ਜਰਨਲਿਸਟ)
ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਦੁਸਾਝ (ਲੇਖਕ)
ਪੁੰ: ਵੀ. ਕੇ. ਤਿਵਾੜੀ
ਸ਼੍ਰੀ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਬੰਗੜ
ਕਾਮਰੇਡ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਸੂਕੋ ਬੈਂਕ)
ਕਾਮਰੇਡ ਅੰਮਿਤ ਲਾਲ (ਬੈਂਕ ਆਗੂ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸਦਰਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ (ਏਟਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ (ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂ)
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਚੰਡਵੇਜ ਆਗੂ)
ਸ਼੍ਰੀ ਅਮੀਰ ਹੁਸੈਨ

ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ (ਸਪੀਕਰ)
ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਲਾਲ ਚਿੱਟੀ (ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ)
ਚੌਧਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ)
ਡਾਕਟਰ ਜੁਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.)
ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. (Ex M.L.A.)
ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੱਤ (Ex M.L.A.)
ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (Ex M.L.A.)
ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬੰਸਕਰਨੀ (ਜਨਤਾ ਦਲ)
ਕਾਮਰੇਡ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.)
ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਡਾਕਟਰ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ)
ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ (ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ)
ਕਾਮਰੇਡ ਚੇਨ ਸਿੰਘ ਚੇਨ (ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ)
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਰਵ ਸੋਨ (ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ)
ਕਾਮਰੇਡ ਨੋਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ
ਹਵਾਲਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਢੱਲ (ਜਰਨਲਿਸਟ)
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਚੇਨ
ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੰਨਿਆਣਾ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ. ਸੀ. ਵੈਦਿਆ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਸੋਨ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਵਰਿਆਮ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੋਹਲ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਚਾਨਾ (ਲੇਖਕ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਿਤੋਜ (ਲੇਖਕ)
ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿਲੋਂ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਡੀ. ਪੀ. ਸਹਿਗਲ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਗਲੀ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵਾ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਮਨੋਰਜਨ ਕਾਲੀਆ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ
ਕਾਮਰੇਡ ਚੰਦ ਫਤਿਹਪੁਰੀ
ਕਾਮਰੇਡ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੜਾਪਿੰਡ
ਕਾਮਰੇਡ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਮੋਹਲੀ
ਕਾਮਰੇਡ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਏਟਕ
ਕਾਮਰੇਡ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਕਲਪੁਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈਨਰੀ (ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ)
ਸ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ
ਕਾਮਰੇਡ ਲਾਲ ਚੰਦ (ਗੜਾ)
ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ)
ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਧਰਮ ਪਾਲ ਢਾਦਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਰਾਜ (ਵਿਕਟਰ ਟਲ)
ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਰਾਜ (ਇੰਡਸਟੀਰਿਲਿਸਟ)
ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵ ਦੱਤ (ਬੈਂਕ ਆਗੂ)
ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਐਸ. ਬਖਸ਼ੀ ਜਨਤਾ ਦਲ

ਆਪਣੀਆਂ

ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ

ਜਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਫਲਰੈਸਨਾਈਟਿਗਲ ਤੇ ਮਦਰ ਟੈਗੇਸ਼ਾ ਦੇ ਅਣਥਕ ਤੇ ਵਲਵਲ ਭਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਹੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਬਲਕਿ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬਚੇ ਚਾਰੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮੰਡਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਖਰਾਕ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ, ਕਪੜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪੱਕਾ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।'

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦੁਖ ਮਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਕੁੱਝ ਹੱਥ ਕਰਗਏਗੇ ਦੀ ਚਾਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੋਹੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਚੰਬੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸਾਂ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੋਹੋ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਅੰਦਰ ਸਦਰਗੀ ਸਰਜਨੀ ਨਾਇਬੋ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸਰਵ ਸੁੰ ਮਿਰਨਾਲਨੀ ਚੌਪਾਧਿਆਏ ਤੇ ਸੁਸ਼ਾਨੀ ਜਥਿਕਰ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1943 ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਫੁੱਫ, ਬਿਮਾਰੀ, ਕੱਚਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਮਰ ਗਏ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਟੁਕ ਰੋਟੀ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਕੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਖਰਤ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸੁਕਸ਼ੇਪ ਨਾਲ ਰੰਗਪੁਰ ਗਈ। (ਇਹ ਹੁਣ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ) ਵਾਪਸੀ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਬਚਾਓ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਲੋਧੇ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਵੱਡੇ ਵਿੱਚ ਸੈਨੇ ਦੀਆਂ ਮੰਦਰੀਆਂ, ਹਾਰ ਤੇ ਵੱਗਾਂ ਵੀ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ।

1946 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮ ਫਸਾਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਫਸਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਖੁਨਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਸਭੋ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਬਾਕਿਆ ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਹਾਲੇ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦਾਨ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸੁਈ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਜ਼ੋਰੇ ਅਵਸਰਾਂ ਉੱਤੇ, ਮਿਸਾਲ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦ-ਚੀਨ ਤੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਜੰਗਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ 1961 ਤੋਂ 65 ਵਿੱਚ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਵੀ ਖੁਨ ਦੇਣ ਦੀ ਚਾਹ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ ਤੇ ਛੇਹਰੇ ਵਿੱਚ ਵਸ ਗਏ। ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ

ਲਗਦੀ ਇਕ ਸਨਅਤੀ ਬਸਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। 1965 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਜੰਗ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਤੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੇ ਠਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਲਾਅਵਰਾਂ

ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਸੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਤੇ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ।

1984 ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਨੂੰ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਕਦ, ਸੈਕਿਟਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਵੈਦਰਾਂ, ਸ਼ਾਲਾਂ, ਕੱਬਲ, ਰਜਾਈਆਂ ਡੁਲਾਈਆਂ, ਕਪੜੇ ਤੇ ਬਰਤਨ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਰਕਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਤੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਵੁਮੈਨ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਲੀਅਤ ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 7 'ਤੇ)

ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ

ਦਿੱਤੇ ਉਤਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

ਗਜ਼ਲ ਸੁਫੀ 'ਅਹਿਆ ਪੁਰੀ'

ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰਾਂ ਉੱਤੇ
ਝੜ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ।
ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ,
ਗਲ ਹਾਰ ਸਜਾਈ ਬੈਠੇ।
ਪਿਆਲੇ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ
ਮੈਂ ਇਨਸਾਨੀ ਰਤ ਦੀ ਪਾਈ
ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ
ਟੰਗ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ।
ਸ਼ਰਾ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋਕੇ ਤੱਕਤੀ
ਨਫਰਤ ਵੈਰ ਦੇ ਤੋਲੇ ਯਾਰੋ
ਕਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਰਦੇ ਟੋਟੇ
ਪਰ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਈ ਬੈਠੇ।
ਤੱਕ-ਤੱਕ ਅੱਥੀਆਂ ਅੱਕ ਬੱਕ
ਗਈਆਂ,
'ਸੁਫੀ' ਆਸ ਦੀ ਚਾਦਰ ਐਵੇਂ
ਲੋਕ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ।

ਨੇ ਛੇਹਰੇ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਖਾਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਕੁੱਝ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੇਹਰੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਨਗਰ ਵਿੱਚ 55 ਲਾਸ਼ਾਂ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਬਿਖਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਜਿਸਮ ਦੇ ਲੱਥੜੇ, ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਖੰਭਿਆਂ ਨਾਲ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਛੇਹਰੇ ਦੇ ਏਕਤਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਸਹਿਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾ ਦੀ ਚੌਕੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਫੌਰਨ ਹਰਕਤ ਆ ਗਈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਫੌਰਨ ਟੋਰਕੇ ਵਿੱਚ ਲੰਦ ਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਲਿਜਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਬੰਬਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ।

ਪੁਰ-ਫਟਾਲਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਥਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਤੇ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਡੀਡਰ ਛੇਹਰੇ ਦੇ ਤਬਾਹਸੁਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰਿਤਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਇੱਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜੇ ਸਾਂ। ਤੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਕਾਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਦਾਨ ਕਰੋ-ਦਾਨ ਕਰੋ। ਕੁੱਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਕਰਸੀ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਕੇ ਤੱਕ ਦਾਨ ਦਿਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਿਕੇ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਕ ਸਹੀਨਾ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਬੰਬਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਬਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਲੋਧੇ ਲਾਇਆ। ਛੇਹਰੇ ਦੀ ਅਊਸਪਲਈ ਨੇ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਇਸਦਾਦ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਕਮਾਂ ਇੱਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਿਉਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਛੇਹਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਠਾਂ ਦੇ ਕਲੀ ਮੁਫਤ ਕੈਂਪ ਲਾਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜਥਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਝਗੜੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਦਿਤੀ। ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ

(ਸਫਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਸਮਾ ਰੋਖੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਮਦਾਦ ਵੰਡੀ।
1986 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ

ਹੀ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾ ਹਥੋਂ ਅੰਨੇ ਵਾਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿਰਦੁਖ ਲੋਕਾਂ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਸਾਫਰ, ਦ

ਸਮੂਹਿਕ ਕਤਲਾਂ, ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਠਕਾਰਾ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਰਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ-ਗਰਦਾ ਵਿਚਾਲੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਦ 17 ਜਨਵਰੀ, 1989 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਰੀਲੀਫ ਟਰੱਸਟ ਕ ਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਦ ਤਕ ਇਹ ਰਕਮ ਅੱਠ ਲੱਖ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਸਭ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀਆਂ, ਲੇਖਕ, ਡਾਕਟਰ, ਪਤਰਕਾਰ, ਸਨਅਤਕਾਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਫੰਡ ਵਿਚ ਰਕਮਾਂ ਚੰਦੇ ਖੋਜ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਧੀਕਾ ਫੰਡ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਆਈ. ਸੀ. ਟਰੱਸਟ ਲਗ ਤਾਰ ਰਕਮਾਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਕੋਵਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਹਰਿਆਣਾ-ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ 425 ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕੇ ਹਾਸਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਵਧੀਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਰ ਲਈ ਵਧੀਕਾ ਹਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਰਕਮ 300 ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ ਹੈ।

1-4-89 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 1990 ਤਕ ਦੋ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਟਰਸਟ ਨੇ 101225 ਰੁਪਈ ਰਕਮ ਯਤੀਮ ਬਚਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 94151 ਰੁਪਏ ਵਧੀਕਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ 60000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਆਈ ਸੀ ਟ੍ਰਸਟ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਈ, 1989 ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਸਟ ਨੇ 6 ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ) ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾ ਦਾ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ 1200 ਰੁਪਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਟਰਸਟ ਵਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ 58 ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਟ੍ਰਸਟ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਢੇ ਤੜਵਾਨ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ 5-5 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਟ੍ਰਸਟ ਨੇ 13 ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਨਿਕੇਤਨ ਤੇ ਅਰਬਿੰਦੂ ਸਕੂਲ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 19 ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਐਸ ਓ ਐਸ ਚਿਲਡਰਨ ਪਿੰਡ ਬਵਾਨਾ ਦਿੱਲੀ ਨੇੜੇ ਭੇਜਿਆ।

ਦੇਖੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਭੋਜਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਟ੍ਰਸਟ ਉਹਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟਰਸਟ ਲਈ ਵੱਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਰਖ ਰਖਾਓ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਦੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੰਡੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫੰਡ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਜਿਸ ਪਵਿਤਰ ਕਾਰਜ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਤੇ ਕੌਮੀ ਯਕਜਹਿਤੀ ਨੂੰ ਬੱਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਟ੍ਰਸਟ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੰਦੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਸਟ ਸਭਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਟ੍ਰਸਟ ਦੇ ਮੁਖ ਦਫਤਰ ਏਕਤਾ ਫੋਰਮ ਛੋਟਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਰਕਮਾਂ ਭੇਜਣ।

Vimla Dang (Bakaya)

Smt. Vimla Dang was born in a Kashmiri Pandit family at Allahabad in 1926. Her family subsequently shifted to Lahore, then a citadel of Left politics. She joined **Friends of Soviet Union Organisation** and also became an active member of **All India Students Federation**, student wing of CPI, while a college student. Vimla married in 1952 a leading communist leader Satya Pal Dang. The couple shifted to the industrial township of Chheharta, Amritsar. She has been active in women's movements and trade union activities. In 1968 she was elected President of the Municipal Committee, Chheharta. In 1992 Mrs. Dang was elected to Punjab Assembly by defeating twice-elected Ram Arora of the Congress. Simplicity, total identification with labour class, commitment to moral politics, abhorrence for politics of power marks Dang Couple apart from other contemporary communists

and politicians. The couple has been living in a two-room quarter in the labour colony with minimum comforts. They shifted to Ekta Bhavan, the CPI Secretariat, during the period terrorism was at its peak, for security reasons. It was Dang's line of contesting religious nationalism that ultimately prevailed in Punjab and helped in countering the terrorist movement. During the militancy days Smt. Vimla reached out to the victims of terrorism and became a legend for her social work. In 1995 Vimla's initiative helped in adoption of some families among Kashmiri victims of terrorism.

In 1997 the couple retired from active parliamentary politics. Despite failing health, both Satyapal and Vimla have been active in rendering social service. Vimlaji is an important functionary of the Punjab Istri Sabha ♦

Kashmir Sentinel September 2005.

THE DANGS: 20 YEARS OF A 'UNITED FRONT'

From Our Special Correspondent

MRS. Vimla Dang sprang a surprise when the workers' front led by her won 11 of the 13 seats in the recent municipal elections at Chheharta. The surprise was all the more because the Congress, the Jan Sangh, the CPM and the Socialists — an odd combination—had been jointly opposing the CPI there through an adjustment of seats. (The Jan Sangh and the Congress won one seat each.) After this signal triumph, Mrs. Dang's re-election as president of the civic body was only a formality.

Chheharta is the fortress of the Dangs. Mr. Satya Pal Dang, leader of the C.P.I. group in the State Assembly, is of course one of the perennial news-makers in Punjab. The allegations levelled by him against the former Akali and Jan Sangh Ministers are being inquired into by the Dave Commission.

The Dangs are seasoned campaigners and, in fact, their joint struggles span 20 eventful years in Punjab politics. But the story begins much earlier—in Calcutta.

A MEETING OF MINDS

It was 1943, the great Bengal famine was raging. From far-off Lahore came a students delegation to make an on-the-spot study. The group sent by the Punjab students' federation included Vimla, a 16-year-old Kashmiri Pandit girl, and Satya Pal Dang, the 23-year-old son of a small land-owner of Ramnagar village in Gujranwala district now in Pakistan). They worked together for a month and later helped collect large sums of money for famine relief.

Nine years after, on April 10, 1952 they got married not just to live happily ever after but "to fight together for the establishment of an order in which there will be no exploitation of man by man and therefore no poverty," as Mr. Dang puts it.

The realisation of that dream as still far away but the couple is soldiering on. Mr. Dang, mellowed by the years and his hair turned to silver, is now acknowledged as the best parliamentarian in the Punjab Vidhan Sabha. He is also a member of the National Council of the C.P.I., and a member of the executive of the Punjab Trade Union Congress.

His wife is the general secretary of the Punjab Istri Sabha, an executive member of the National Federation of Indian Women, and of the Textile Mazdoor Ekta Union. She is also on the State executive of the C.P.I.

Mr. Dang, born in a large Arora family, passed his middle school examination in the village and intermediate from the Government College, Lyallpur. Having graduated from Government College, Lahore, he joined the D.A.V. College there and later the Bombay School of Economics. A scholarship holder up to his graduation, he did not appear for his M.A. examination because by that time he was deeply involved in politics.

His eldest brother was a khadi-wearing nationalist and young Satya Pal himself was stirred by the freedom struggle. Between Nehru and Gandhi he felt more drawn to the former, and between Subhash Chandra Bose and the Congress old guard he "sided with" Bose. But gradually he felt that the Congress leadership was not revolu-

tionary enough and his shift towards communism began.

MAKING OF A LEADER

It was at Lahore that his ideas took a sharp left turn. At college, he came in contact with Mr. Romesh Chandra, now Secretary-General of the World Peace Council, and Mr. Surinder Nath Sehgal, now a factory-owner. These two and Mr. Rajbans Khanna, at present a film director, encouraged him to attend study circles, where occasionally Miss Perin Bharucha (now Mrs. Romesh Chandra) was also present.

During this period Mr. Dang emerged as a student leader—as secretary of the Lahore Students' Union, general secretary of the Punjab Students Federation and finally in Bombay as general secretary of the All-India Students Federation.

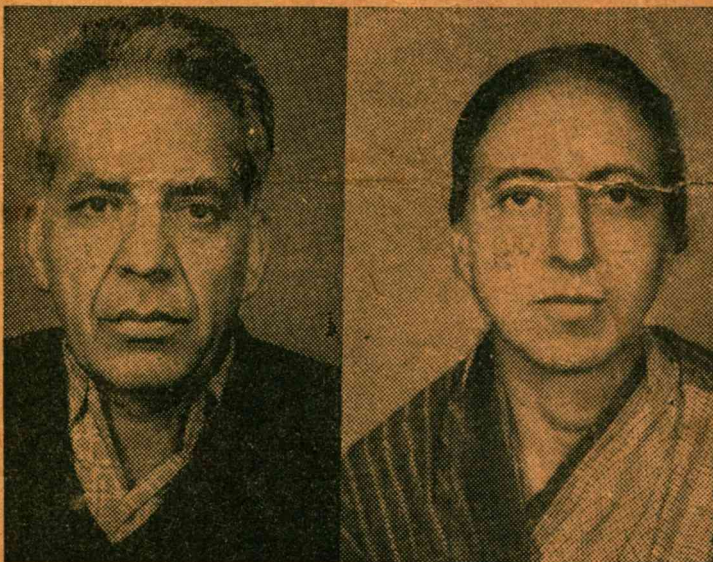
Mrs. Vimla Dang's mother sometimes wore a "burqa" but her outlook was none the less progressive. The family in fact had a cosmopolitan background. The mother had done her Montessori diploma from Italy in 1933 and headed the children's department at the Lahore Ganga

students' strike. But after five years in Bombay, he arrived at Chheharta in April 1952 to lead the labour movement there.

WOMEN'S RIGHTS ..

Vimla had worked for some time in the Oriental Languages Bureau in Bombay. After her marriage, she took up a teaching job at Amritsar but gave it up in 1959 for whole time political work. Mrs. Dang, who was arrested in the textiles strikes of 1955 and 1965, also courted arrest in the Bedi Farm agitation in 1970. With her keen interest in the social uplift of women, she has helped many couples to reconcile their differences and avoid divorce.

Under her stewardship, the Chheharta civic body is one of the best administered municipal committees in the State and here the poor and low-paid employees enjoy many benefits. On September 22, 1965, a few hours before the cease-fire, the town was heavily bombed by the Pakistanis, causing a large number of casualties including 55 deaths. Mrs. Dang gave the lead for relief work. An impressive hall has been built at Chheharta in

Satya Pal Dang & Vimla Dang.

Ram School. Vimla's father went to London to join the B.B.C. The mother wrote story books for children and poems. One of her sons, Shashi Bakaya, was also a poet.

Vimla was greatly influenced by her college Principal, Mrs. Mrinalini Chattopadhyay, and by Mrs. Suhasini Jambekar, both sisters of Mrs. Sarojini Naidu and poet Harindranath Chattopadhyay. She joined the student movement when she was only 15 and a year later she went to the first party congress in Bombay as member of a cultural troupe.

Mr. Dang has been abroad only once. On August 15, 1947, when India won freedom, he was on a tour in East Europe in connection with the first World Youth Festival in Prague. That year he became the vice-president of the World Federation of Youth. In 1947, Vimla also went to Prague and later did secretarial work for the International Union of Students, spending over four years in East Europe.

Mr. Dang had joined the C.P.I. as early as in 1941. During the Royal Indian Navy "mutiny" in 1946 he was in the fray in Bombay, organising a

memory of the dead.

The Dangs took a leading part in civil defence work during the 1971 war too. The local trade unionists manned the civil defence posts.

Between 1953 and 1960 Mr. Dang was jailed almost every year—for a few weeks or months. But, as it happened, he was never formally convicted.

Since 1953 he was either president or member of the municipal committee of Chheharta till he became the Minister of Food and Supplies in the first United Front Government in Punjab. He remained a Minister only six months but in that short spell in office he set an example for others to follow.

In the election to the Punjab Vidhan Sabha in 1967 from Amritsar West he defeated the then Chief Minister, Mr. Gurmukh Singh Musafir by 9,971 votes. In 1969 his majority was 7,200 votes. This year he increased it to 16,693 votes.

The Dangs have no children. They lived in a two-room tenement from 1952 to 1955 when they shifted to a one-room quarter, again in a working class locality. This is the environment in which they have carried on their dedicated political activities over the last two decades.

I am Vimla Dang now. I was born on 26 Dec. 1926 in a Kashmiri Pandit family in Uttar Pradesh. My mother Kamla Bakaya was among the first women to go for Montessorie teachers training to Rome in 1931-32. On her return she joined the Ganga Ram School in Lahore. The Principal of that school was Miss Mrinalini Chattopadhyaya, younger sister of Mrs. Sarojni Naidu the great freedom fighter. It is she who instilled a burning spirit of patriotism in our school as also in our family. New ideas were introduced in our school. We started putting up wall newspapers in our class rooms. The school began to observe 2nd October, Mahatma Gandhi's birthday and 26th January, Independence Day. My mother was a poetess, so also ~~my~~ my father and she started composing ~~my~~ patriotic songs.

Q. Your mother's name and your father's name?

My father's name was Avtar Lal Bakaya.

Sarojini Naidu was a renowned leader of freedom movement. Her sisters ~~Mrinalini~~ Mrinalini Chattopadhyaya popularly called "Mummy" and Suhasini Jambhekar, and her poet brother Harindra Nath Chattopadhyaya had great influence on our family. Mummy's house soon became a centre of revolutionaries and radical minded youth. My mother and several other teachers like Sheila Bhatia, Snehlata Nakra (now Sanyal) belonged to this school. My mother's songs and poems were much appreciated.

Q. Do you remember of those songs?

Yes, I will give you the lines of some songs.

"Oh Desh ke Nanhe Soormaon, Uthao Jhanda Uthao Jhanda,
Hato Na Peeche Kadam Barao, Uthao Jhanda Uthao Jhanda,
Yeh Meetha Meetha Sunai Deta Hai Geet Apni Swantantarta Ka.
Daro Na Peeche Barao, Uthao Jhanda Uthao Jhanda".

There was Hindu-Muslim strife then because of the British policy of "Divide & Rule". We believed that ~~British~~ India must put up a united fight against Imperialism. One song that was

composed by my mother, and father set its tune was:

"Agad Karenge Hind Tujhe, Azad Azad,
Hum Hindi Hai aur Kush Bhi Nahin, Aur Kush Bhi Nahin
Gar Hindi Nahin- Yeh Hind Rahe Abad-Abad-Abad
Agad Karenge.....
Kehne Mein Na Kissi ~~Ke~~ Ayenge, Khud Samjhenge Samjhange
Sab Milke Rahenge Shad.

After my matriculation, I joined Kinnaird college in Lahore.

This was a missionary college but we had progressive atmosphere also, and here as a young person I organised agitation against the compulsory teaching of Bible. We were not against Bible but we used to think why there should be compulsory ~~teaching~~ teaching of Bible and a compulsory period. I remember there was a current Events Society of which I became a member and we got some leaders of All India students Federation to deliver lectures, Mr. Arun Bose and Satya Pal Dang who was AISF ~~kindergarten~~ leader in Punjab. They were surprised to see students in a missionary college singing national songs. Our Principal Miss McNair was a very kind lady and on auspicious occasions like Independence Day we used to sing, "Land of our Birth-We pledge to thee" This is a famous hymn. Mrs. McNair was sympathetic to us and respected our sentiments.

Then there is one incident which I would like to relate to you. My ~~was~~ eldest brother Shashi Bakaya who is no more was a talented poet- Highly impressed by his poetry Suhasini, youngest sister of Sarojini Naidu invited him to Bombay after his graduation in 1941. After the Quit India Movement when the National leaders were in Jail, the AISF launched a big campaign for their release-Shashi Bakaya's powerful song, "Hindu Hum Chalees Karor-Hindu Ham hain, Muslim hum hai-Lakhon Hum, ~~Fagled~~ Kadam Hain-Abhaya Asankhyak, Aur Agam hai-Yak Awaaz ka Yak Parcham Hain-Hindi Ham chalees Karor"

The song was sung in the streets of Delhi by thousands ~~xxx~~ ^{ing} marched in a procession demanding the release of National leaders in 1942.

Shashi Bakaya left his studies, devoting full time to political and cultural activities. In August 1946 there were Hindu-Muslim riots in Bombay. Many young people donated blood for the victims, but the needle in his case was not properly sterilised. He died in September 46 at the age of 25 years. He left a rich collection of poems and songs in ~~English~~ English and Hindi. Words were to him,

"Weapons which shall suffice,
As arrows, bullets, shells in our hands,
Lovers of freedom in all lands."

My second elder brother had joined the Renaissance Club in Lahore. Student leaders like Rajbans Krishan, Parin Bhar cha, Romesh c andra Jagjit Anand and Satya Pal Dang used to assemble her^e for their cultural activities. My father Avtar Lal Bakaya ~~x~~ was also affected by the brutal repression unleashed by the British Govt. in Kasoor during the Civil disobedience movement in early twenties. During the shootings in the streets ~~x~~ ^{drops} spots of blood fell on his Achkan. Our Dadi hi hid his clothes ~~xxx~~ out of fear. He could not appear for his M.A. examination that year. Out of resentment for the British he did not take up a Govt. job for years. He used to do tutions in English while my mother worked in a school as a teacher. It was much later that he got a job in the All India Radio and was soon posted in the Hindustanⁱ Department of BBC in London. My father loved music and poetry. He was a very secular minded man and had many ^M muslim friends who came to our house. ~~xxx~~ My mother's trip to ^g Italy in 1931 was financed by our Nanaji but the credit goes to our father for permitting mother to go abroad leaving all five children. I was four years and my youngest brother only six months old. We stayed without father and grand parents for full one year.

ASR

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ - 1

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ

26 ਦਸੰਬਰ, 1926 ਨੂੰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲਾ ਬਕਾਇਆ 1933 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਜਾਣ

ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੋ ਤੇ ਦੁਖੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। 1965 ਦੀ ਹਿੰਦ-ਪਾਕ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ

ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਵਿਮਲਾ ਬਕਾਇਆ

ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਕਾਇਆ ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਲਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਕਾਇਆ ਇੱਕ ਗੁਣਵਾਨ ਕਵੀ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 1946 ਵਿੱਚ ਵਿਫੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਦੋਗਿਆ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਖੁਨਦਾਨ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜਾ ਸੀ, ਪਰ ਖੁਨ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਸੁਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟੇਰਲਾਈਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦਾ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਗਿਆ।

ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਵਿਮਲਾ ਬਕਾਇਆ (ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ) ਨੇ ਮੁਦਲੀ ਸਿਖਿਆ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਸਕੂਲ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਦੀ ਡੈਟ ਮਿਟਿੰਗਨੀ ਚੰਟੋਪਾਠਿਆਏ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਮਾਸ ਕਰਕੇ ਰੰਗਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕਾਲ-ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਫੰਡ, ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਸੀ, "ਬੰਗਾਲ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਚੇਗਾ ਕੌਣ।"

ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਬੰਬਈ ਚਲੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਵਿਲਸਨ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਨਵੀਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ।

1947 ਤੋਂ 1951 ਤੱਕ ਉਹ ਸਮਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ) ਦੇ ਪਰਾਗ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰਹੇ।

1952 ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸੱਤਪਾਲ ਭਾਂਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਫੇਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ

ਫੇਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਕੰਟੀਨ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਜਦੋਂ ਫੇਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਡਿੱਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 52 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੱਕ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੋਹੀ ਰਹੇ।

ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਹ ਫੇਹਰਟਾ ਦੀ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਤੇ 1984 ਦੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 30000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਭੇਜੇ ਜੋ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੇ ਗਏ।

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। 1989 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 'ਰਲੀਫ਼ ਟਰੱਸਟ' ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਸਮਾ ਰੇਖੀ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਇ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮਿਲਾ ਆਨੰਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਘੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ 630 ਅਜਿਹੇ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਗਿੱਠੇ ਸਮਾਜੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮਾਣਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਪਦਮ-ਸ਼੍ਰੀ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਨ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇ, ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਟਲ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਜਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਕੀ ਛੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿੱਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਭਾਂਗ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੱਧ ਸੀ।

ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ।

A 'faqir couple' with strong convictions

From Harpreet Singh

AMRITSAR, June 15

They are an extraordinary couple with strong convictions. They have been carrying on a relentless campaign with missionary zeal against corruption, dishonesty, incompetence and immorality since the past four decades in Punjab, there is hardly anyone who can match their dedication to their self chosen task.

Soft spoken, ever ready to oblige and accommodate people for right causes, they have gathered a caravan of friends and admirers in all walks of life. As human beings, they are a rarity. They have been working indefatigably day and night for the welfare of the masses. They are none but the Dangs of Chheharta — Mr Satya Pal Dangs and his wife Vimla Dang.

To be in politics and remain honest is a great achievement. And this couple belongs to that fast vanishing breed of public men and women to whom ethics constitute an essential ingredient of politics and means are more important than ends. Although the couple has held high positions in life, they never thought of amassing wealth. Rather their only interest was to serve the people and live as a simple and ordinary life.

"Men of such purity and probity are hard to come by these days. But even if their number is small and fast dwindling, they are the salt of the earth who make our hopes for better times and people continuously triumphs over our all unsavoury experiences," claims Mr Mubarak Singh, another well-known philanthropist and politician of Amritsar.

Over the 40 years in Chheharta, an industrial suburb of Amritsar, they have come to be known as the "faqir couple". They have been living in a two-room quarter in the labour colony with minimal comforts. When terrorism was at its peak, Mrs Dang had been living in his office for security reasons, and Mr Dang lived in a verandah with a kitchen and one bathroom for almost a year.

Mr Dang is such a down to earth man that he used to travel in ordinary buses even as a Minister in the Gurnam Singh Ministry. Mr Dang was the president of the Chheharta Municipal Committee from 1953 to 1965 and Municipal Commissioner till 1967. He was the member of the Punjab Legislative Assembly in 1967 and 1980. His influence among the masses can be gauged from the

fact that he had defeated the then Chief Minister of Punjab, Giani Gurmukh Singh Musafir in 1967. Mr Dang continues to be a member of the National Council of the CPI since long.

Born in 1920 at Ram Nagar in Gujjaranwala district of Pakistan, Mr Dang did his Bachelor degree from Government College, Lahore, in 1941. While in college, he started taking interest in student activities and became student leader. He organised strikes against the British rule and joined the Communist Party under the influence of Mr Ramesh Chandra, Mr S. K. Sehgal and Mr Raj Bains Kishan. In 1945, he helped the Navy officials who revolted against the British in protest against social discrimination. He was the only Indian sent to Prague in 1947 to attend the first meet of the International Union of Students.

On the political front, he has stood firm on an ideological principled approach in dealing with social and national problems. He has a philosophy, an ideology and he has never used unethical means or tactics to gain power or status and has not ever gone in for cheap publicity.

A nationalist to the core, he has been working relentlessly for the unity of the country. Basically, he is a man of the masses and believes in social equity and justice. He is a champion of the poor. To work for the betterment of the common man is an article of faith

with him. He is progressive and liberal and accepts reason-based dissent on national, political and social issues as a basic right of every individual.

Working at his desk in his office known as Ekata Bhawan, Mr Dang is more of a political commentator than a politician. No Civil rights violation or wrong doing goes by in Punjab without his pen bringing it to notice. The fact that he was at one time the best "Parliamentarian" in Punjab is evident from the clear and articulate analysis he puts forth even in an ordinary conversation. One can disagree with his politics, but his genuine concerns cannot be doubted.

Like her husband, Mr Vimla Dang, too, has been working tirelessly to provide solace to the suffering humanity. To serve the people has been a passion for Mrs Dang.

Born in 1926 at Allahabad in a middle class Kashmiri migrant family, she joined the progressive movement at an early age and became an activist of the Friends of the Soviet Union organisation. She became an activist of the All India Students Federation while a student of Kananaird College, Lahore.

Mrs Dang represented the All India Students Federation in the headquarters of the International Union of Students at Prague. She married Mr Dang in 1952 and shifted to Chheharta. Here, she began organising the women movement and also took active

part in the trade union struggle. She was elected the president of the Municipal Committee for the first time in 1968 and then in every subsequent election till the committee was merged in Amritsar. Under her stewardship, the Chheharta civic body became one of the best administered committee in the State.

During the terrorism days, Mrs Dang and her organisation, Istri Sabha, were in the forefront of the struggle against terrorism, separatism and communalism. They organised meetings, processions and peace marches, despite grave threats to their lives.

In addition, the Istri Sabha devoted a lot of its energies in giving sympathy and rendering material aid to families of innocents who were killed by the terrorists. Along with other activists of the Istri Sabha, Mrs Dang visited these families all over the State and provided financial help. Mrs Dang also launched a scheme to give stipend to the wards of such families who had been massacred by the gun-toting boys to continue with this innovative scheme. The Istri Sabha formed the Punjab Istri Sabha Relief Trust in 1989.

For the excellent social work done, Mrs Dang has been awarded the Padmashree award by the President. At present, Mrs Dang is a member of the Punjab Assembly and here too she often raises questions of public importance which are being neglected by the Government.

سندھ کی یاد ستوا دت سے نہ گھیرا کے عقاب
وہ تو جسے کھی خلی او خاسی اٹھایا اس نے

جانڈیر انسان قدم ایک ہنر سوسٹی کے قیام کے پیامبر ہیں

سائینسی کھوج کے کئی مرکز جانڈیر منتقل ہو جائیں گے

سائینسی کھوج کرتے ہوئے انسان نے جو بڑے بڑے تخیل اور مہمیں باہر میں جن پر جانڈیر انسان کو تارنے کا خیال سب سے زیادہ فضول اور بڑھا چڑھا نظر آتا تھا۔ مگر آج وہ سینا پورا ہو گیا ہے لیکن جانڈیر ہنر سوسٹی اپنے آپ میں کوئی نئی چیز نہیں ہے۔ اسے انسان کے رہنے کے قابل بنانا ایک اہم خیال ہے جس کے باوجود جانڈیر انسان اتارنے کی کوششوں کو قبول نہ جانے والے سوال کر سکتے ہیں کہ جانڈیر انسان بنانے کا کاروبار کبھی کیوں؟ اس سوال کا جواب 1942 میں دیا گیا تھا کہ جب کوئٹہ کے ایک کھوج کی سٹی اس کے بعد ایک نئی زندگی کا آغاز ہوا۔ مگر صرف سونا چاندی۔ کئی آلوکون اور دیگر کیمیائی اشیاء حاصل کرنے کے لئے بلکہ ایک آزاد دنیا بنانے کے لئے پھر لپکے تھے۔ اس کھوج کا بہت بڑی دن بھی ایک ایسی سوسٹی کا قیام جو صرف خوشحال کچی بلکہ پورے کھوج کی سٹی کو بھی جکا قیام کا نام دے دی کہ یورپ میں نام نہان تھا اور اگر یورپی ممالک اس کی نظر کرنے کی بھی کوشش کرتے تو بھی خون بہانے لڑتے لیکن نہ کر سکتے۔ جانڈیر انسان اتارنے میں کامیابی حاصل کرنے سے دیا ہی ایک اور موقع انسانی سماج کے سامنے ہے۔ جب کچھ انسانوں کا زندگی کا آغاز نہ ہوگا۔

یہ جان دھرتی ہے جہاں پانی اور ہوائیں۔ جہاں لکھنوار سے ٹوٹ کر گرتے رہتے ہیں اور جہاں ہنر سوسٹی سے انڈیا اٹل اور فلا سے انکس سے اور کاسک شاموں کی بارش ہوتی رہتی ہے۔ جہاں دو ہفتے کے دن میں ٹھہر کر مثبت دوسرو (200+) اور دو ہفتے کی رات میں منفی (200-) رہتا ہے۔ واضح ہے کہ ان حالات میں جانڈیر انسان سمجھتی ہو پانی وغیرہ کا انتظام کتنے پیچیدہ پانچ منٹ بھی زندہ نہیں رہ سکتا۔ جب تک انسان جانڈیر رہنے کے لئے اور وہاں کی انتہائی غیر موافق حالات کا مقابلہ کرنے کے لئے پناہ گاہیں نہیں بنا لیتا یا جاننا اور رہنا ناممکن ہوگا۔ مگر وہ پانچ منٹ کی زندگی کے کھارے پاب جانڈیر بھی بڑے بڑے سولہ گنا کھارے لینے اور پینے کے لئے بنائے گئے ہیں جیسا کہ نئی دنیا میں انسان نے درخت کاٹ کر مکان تعمیر کئے تھے۔ ان زمین دور خاندان میں انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔

جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔ جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔ جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔

یہ تھکے کہ اس وقت نئی دنیا یورپ سے 3000 میل دور تھی جبکہ جانڈیر 4000 میل دور ہے لیکن ان میں فاصلے کا دشواری ٹیکنالوجی کی ترقی کے پس منظر میں ناپی جانی چاہیے۔ جو لوگ اس وقت نئی دنیا کی کھوج سمجھتا رہتے تھے وہ بے پروا تھے کہ وہ کہاں جا رہے ہیں۔ کچھ وہ گھر سے قطع تعلق کر کے چلے تھے۔ اور کچھ غریب اور رات سے محروم لیکن آج کے فلا بائز مال کی زندگی لے رہے ہیں انسان جن کے دل میں علم اور ہوجان ہیں۔ جن کی مہم جوئی کا خیال کرتے اور ان کی جوتیوں اور جن کا مالکہ جانڈیر طرف اٹھان کرتے جوتے بھی اپنی دھرتی کے ساتھ بنا رہے۔ لیکن ایک طرف ان کے ہاتھ لکھا دیتا ہے اور وہ یہ کہ نئی دنیا (امریکہ) میں تو پانی اور ہوائیں۔ پورے اور جانڈیر۔ جانڈیر انسان جانڈیر کا شکار کر سکتا تھا اور جنگل رات کو سوتے فصلیں آگاسکتا تھا اور اس کے مقابلہ میں جانڈیر انسان کو نہ جانڈیر اور

جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔ جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔

خبروں میں من کا ذکر ہے

ہدایت اللہ ایک کولنر ایڈیٹرن

چیف جسٹس ہدایت اللہ 16 اگست تا قیام تک صدر کے طور پر خدمات انجام دیں گے کیونکہ اس تاریخ کو ملک سرگرمی و اکثریت کے حصے سے جانشین کا انتخاب کرنے کا شرعی ہدایت اللہ ایک ممتاز قانون دان ہونے کے علاوہ ہندی اردو انگریزی فارسی اور فرانسیسی زبانوں کے عالم ہیں۔ آپ 58 ویں سپریم کورٹ میں آئے جب آپ ریٹائر ہوئے۔ آپ نے 1968 میں آپ سپریم کورٹ کے چیف جسٹس بنے۔

شرعی ہدایت اللہ رائے پور کے خان مہار و حافظ محمد دلالت اللہ کے سب سے چھوٹے ماہر تھے۔ ان کی 17 دسمبر 1955ء میں پیدا ہوئے اور ناگپور میں ان کی تعلیم ہوئی۔ ان کے کالج کے کیمبرج اور لندن ان کے طالب علم رہ چکے ہیں۔ 1930ء میں انہوں نے ایڈووکیٹ کے طور پر پریکٹس شروع کر دی اور 1934ء سے انہوں نے ناگپور یونیورسٹی میں تدریس کا سلسلہ اختیار کر لیا۔ 1954ء میں آپ ناگپور ایڈووکیٹ کے چیف جسٹس بنے اور پھر 1956ء میں وہ مدھیہ پراکیش کے چیف جسٹس ہوئے۔ قانون میں وہ سترہ کتابوں کے مصنف ہیں۔ گذشتہ برس جب ایک جنوبی نئے ان کی عداوت میں گورنر کو قتل کرنے کی کوشش کی تو آپ نے گال تحلی کو ترقی دیتے ہوئے ناکمل کی کوششوں کو ناکام بنا دیا۔ جسٹس ہدایت اللہ نے سینا شاہ سے شادی کر رکھی ہے ان کا ایک ہی لڑکا ہے اور شہر جان ڈیر کھوج میں پڑھ رہے ہیں۔

جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔ جانڈیر انسان کو نہ صرف گرمی سردی کی انتہائی خرد سے جاننا بلکہ وہ کھوج اور مفاہقتی زندگی سے بھی محفوظ رہے۔

مسٹر ایڈیٹرن تھا جس کے متعلق امریکیوں کا کہنا ہے کہ وہ بہترین سائینسی دماغ کا مالک ہے۔ درحقیقت عمر کا سنہرے مہرے ہونے سے کس قدر خرم ہے۔ وہ ہر شخص سے جس نے خلا بازی میں ڈاکٹر بننے کی بات کیا مانتا ہے کہ ان سے علمی مقلدہ سے خلا بازی میں شہ

ایڈیٹری کے ذریعے علاقہ کما ہی دیو کی اس بے حوصلہ

نیا ڈیڑ لاکھ

جب تک جن سنگھ ہندی کے لئے پنجاب میں ایک باعزت منظم حاصل نہیں کر لیتا یا منتر می منڈل سے الگ نہیں ہو جاتا تا تب تک یہ باتنا مشکل ہوگا کہ وہ اپنے ٹیٹل ڈیڑ لاکھ کے خیروں سے یہ ظاہر ہوتا ہے۔ کہ پنجاب خاندان میں پھر کچھ گڑ بڑ پیدا ہو گئی ہے۔ شاید جن سنگھ حقیقت میں کسی سوال پر اڑ گیا ہے لیکن خیر خواہ کسی وجہ سے ہو۔ وزارت میں مزید کوششیاں حاصل کرنے کی خواہش اسے اور دہنام کرے گی۔ یہ سوال تو اسے سب سے زیادہ پرانی ہوئی ہے جس شخص کے صلت نہ لینے سے بات ختم نہیں ہو جاتی۔ جن سنگھ حلقوں سے یہ آواز بھی سنی گئی ہے۔ کہ جب تک ہندی کے بارے میں فطری فیصلے نہیں کئے جاتے تشریح منموہن کا لیبہ حلفت نہیں لیں گے۔ اگر نئے و تدار کے شال ہوتے کے لئے یہ شرط ہے تو پراتے وزارت کے منتری منڈل میں ٹیکے ہونے کے لئے بھی یہی شرط ہوتی چاہیے۔ اگر اب بھی منتری منڈل اور شری کرشن لال وزیر نے اسے تو لوگ اس نتیجے پر پہنچیں گے کہ جبکہ ہندی کا نہیں ہیں یا پانچ کوسوں کا تھا۔

پرائیویٹ بنام سرکاری سکول

پنجاب یونیورسٹی کے امتحانات کے زیادہ تر نتائج نکل چکے ہیں۔ بہت سے امتحانات کا قیام پنجاب یونیورسٹی نے آجری بار انجام دیا ہے۔ اگلے سال سے کچھ صوبے اپنا ایک تعلیمی بورڈ بنا لے ہیں تعلیم کے سلسلے میں ان کی ذمہ داری بھی اٹھانے کے لئے یہ ذمہ داری رکھے یا نہ پنجاب ہرگز اور تا جیل سرکار کا ایک بات پھر پور خور کرنا چاہیے۔ اور وہ یہ کہ پرائیویٹ تعلیمی اداروں سے سرکاری سکولوں کے مقابل میں بہت شاندار نتائج دکھائے ہیں۔ گورنر کے اعداد و شمار تو ہمارے پاس نہیں لیکن بہت سب جانتے ہیں کہ طلبہ کی ایک بڑی تعداد سرکاری سکولوں میں پڑھتی ہے۔ اور ان سکولوں کے ذریعے پرائیویٹ سکولوں کی نسبت کہیں زیادہ ہیں۔ لیکن دونوں کا نتیجہ کیا رہا ہے؟

ہائیر سیکنڈری پارٹ اول میں پہلی 36 جگہوں سے 16 اور 10 بالترتیب آئی سی ایچ اے سناق دھرم سیمیا کے سکولوں کے طلبہ نے حاصل کی ہیں۔ سرکاری سکولوں کے طلبہ صرف دو پوزیشنیں حاصل کر سکے ہیں۔ اس امتحان کے پارٹ دوم میں پہلی 50 میں سے 47 جگہیں پرائیویٹ سکولوں کے طلبہ نے حاصل کیں جن میں سے 33 تو ڈی۔ اے۔ دی سکولوں کے طلبہ تھے۔ پہلی آٹھ جگہیں تو جینڈر کورس اور ان کے سکولوں نے آپس میں بانٹ لیں۔ اسی طرح پڑھی پڑھی یونیورسٹی کے امتحان میں 10 میں سے 9 جگہیں ہندوؤں کے تعلیمی اداروں کے طلبہ کو ملیں۔ دیگر امتحانات میں بھی لگ بھگ یہی حساب ہا۔ یہ نتائج سرکاری سکولوں کے لئے بھاری شرم کا باعث ہیں۔ اقتصاددی طور پر یہ سکول پرائیویٹ سکولوں کے مقابلہ میں بہت اچھی حالت میں ہیں۔ پھر بھی سرکاری سکولوں میں نوکری حاصل کرنا زیادہ پسند کرتے ہیں۔ اس کا یہی مطلب

بھارت کے صدر نے امریکہ کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔

صدر نگسن کا دورہ بھارت

امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔

امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔ امریکہ کے صدر نے بھارت کے صدر کو مبارکبادی کا دورہ کیا۔

پنجاب میں شہزادہ نذیر حسین کی ولادت

پنجاب میں شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔ شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔ شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔

شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔ شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔ شہزادہ نذیر حسین کی ولادت ہوئی۔

پنجاب کے ہندو کیا کریں؟

پنجاب کے ہندو کیا کریں؟ ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔ ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔ ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔

پنجاب کے ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔ ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔ ہندوؤں کے حقوق کا تحفظ۔

مانسہرہ میں دو ماہ سے کوئی بھارتی نہیں

مانسہرہ میں دو ماہ سے کوئی بھارتی نہیں۔ مانسہرہ میں دو ماہ سے کوئی بھارتی نہیں۔ مانسہرہ میں دو ماہ سے کوئی بھارتی نہیں۔

جانڈھری میں بسوں کے اڈے

جانڈھری میں بسوں کے اڈے۔ جانڈھری میں بسوں کے اڈے۔ جانڈھری میں بسوں کے اڈے۔

ہماچل پردیش کی خبریں

چنگی پل کے نزدیک پہاڑی گرنی
 ریل گاڑیاں بہت ہولناکیوں سے گزر رہی ہیں۔ گندوڑی 24 جولائی کو چنگی پل کے قریب پہاڑی گرنی ہوئی۔ گاڑی کے ٹکڑے زمین پر پھیل گئے۔ اس حادثے میں کئی لوگ زخمی ہوئے۔

ہماچل وزارت نے نیشنل ایجوکیشن کمیٹی کی تشکیل
 ہماچل ریاست کے وزیر اعلیٰ نے نیشنل ایجوکیشن کمیٹی کی تشکیل کی ہے۔ اس کمیٹی کے سربراہ ہماچل کے وزیر اعلیٰ ہوں گے۔

بنک نیشنلائزیشن کی حمایت
 ہماچل کے لوگ بینکوں کی نیشنلائزیشن کی حمایت میں آواز دہرائے ہیں۔

سولن میں سگریٹوں کی بلیک مارکیٹ
 سولن میں سگریٹوں کی بلیک مارکیٹ چل رہی ہے۔ اس کی وجہ سے حکومت کو نقصان پہنچ رہا ہے۔

چیمبر آف کامرس کی تجاویز
 ہماچل کے چیمبر آف کامرس نے حکومت سے کئی تجاویز پیش کی ہیں۔

محکمہ جنگلات ہماچل کو 5 لاکھ کا قافلہ
 محکمہ جنگلات ہماچل کو 5 لاکھ کا قافلہ بھیجا گیا ہے۔ اس قافلے میں کئی اشیاء شامل ہیں۔

نندوڑی میں غلہ ڈھیر کی تیز ترس
 نندوڑی میں غلہ ڈھیر کی تیز ترس ہو رہی ہے۔ اس کی وجہ سے لوگوں کو نقصان پہنچ رہا ہے۔

موتوہلی تانڈورہ شکر پختہ ہوگی
 موتوہلی تانڈورہ شکر پختہ ہو گیا ہے۔ اس کی وجہ سے اس علاقے کے لوگوں کو فائدہ ہوگا۔

پالم پور میں سرکاری ملازموں کا جلوس
 پالم پور میں سرکاری ملازموں کا جلوس منعقد کیا گیا ہے۔ اس جلوس میں کئی اہم شخصیات نے شرکت کی۔

سولن میں 3 ہزار گرجاؤں کا مظاہرہ
 سولن میں 3 ہزار گرجاؤں کا مظاہرہ کیا گیا ہے۔ اس مظاہرے میں کئی اہم شخصیات نے شرکت کی۔

مورنڈہ میں ہسپتالوں کو دھکی
 مورنڈہ میں ہسپتالوں کو دھکی دیا گیا ہے۔ اس کی وجہ سے لوگوں کو نقصان پہنچ رہا ہے۔

سولن میں 24 لاکھ کا قافلہ
 سولن میں 24 لاکھ کا قافلہ بھیجا گیا ہے۔ اس قافلے میں کئی اشیاء شامل ہیں۔

سنت فتح سنگھ اور سنت چمن سنگھ ہندی گوردیہ تعلیم بنانے کی کبھی اجازت نہ دیں گے

پنجاب وزارت کا گراؤ
 پنجاب وزارت کے گراؤ کی خبریں سن کر ہندی گوردیہ تعلیم کے حامیوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

ایوب وزارت کے سابق وزیر تعلیم کا لڑکھائے
 ایوب وزارت کے سابق وزیر تعلیم نے ہندی گوردیہ تعلیم کے خلاف اپنی تمام کوششیں کی ہیں۔

پنڈت چھنداں شرما اور گیش ہولڈے
 پنڈت چھنداں شرما اور گیش ہولڈے نے ہندی گوردیہ تعلیم کے لیے کئی کام کیے ہیں۔

ذریعہ تعلیم ختم کرنے کا حق نہ چھوڑیں گے
 ہندی گوردیہ تعلیم ختم کرنے کا حق نہ چھوڑیں گے۔ اس کی وجہ سے ہندی گوردیہ تعلیم کے حامیوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

گورونانک تہن شاہدی کے متعلق کیٹی
 گورونانک تہن شاہدی کے متعلق کیٹی کی تشکیل کی گئی ہے۔ اس کی وجہ سے گورونانک تہن شاہدی کے حامیوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

جپان نے بھارت کو منصفی کیلئے امداد دینے کا کوئی وعدہ نہیں کیا
 جپان نے بھارت کو منصفی کیلئے امداد دینے کا کوئی وعدہ نہیں کیا۔ اس کی وجہ سے بھارت میں شدید غم و غصہ ہے۔

بھارت دھرم پر جاپان کے ہماچل کے مالداروں کو
 بھارت دھرم پر جاپان کے ہماچل کے مالداروں کو دھمکا رہا ہے۔ اس کی وجہ سے ہماچل کے لوگوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

کیرل کے سکولوں میں 3 ایسے مرے
 کیرل کے سکولوں میں 3 ایسے مرے۔ اس کی وجہ سے کیرل میں شدید غم و غصہ ہے۔

کھتر پھکھرائی سچا جانڈھر کی ٹینگ
 کھتر پھکھرائی سچا جانڈھر کی ٹینگ کی تلاش کی جا رہی ہے۔ اس کی وجہ سے کھتر پھکھرائی میں شدید غم و غصہ ہے۔

بنکوں کی نیشنلائزیشن کا بل

آرڈی نیشنل سے کس قدر مختلف ہو گا۔ اس کے متعلق حکومت نے فیصلہ کیا ہے۔

سچا جانڈھروں کی سرگرمیاں

سچا جانڈھروں کی سرگرمیاں کی خبریں سن کر لوگوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

شہری ریڈی کے کامیاب ہوتے ہی ملک میں لائٹس بج لاگو ہوجائے گا

شہری ریڈی کے کامیاب ہوتے ہی ملک میں لائٹس بج لاگو ہوجائے گا۔ اس کی وجہ سے ملک میں شدید غم و غصہ ہے۔

ترن تھارن میں بھگتی کا جگرتا

ترن تھارن میں بھگتی کا جگرتا کی خبریں سن کر لوگوں میں شدید غم و غصہ ہے۔

کیرل کے سکولوں میں 3 ایسے مرے

کیرل کے سکولوں میں 3 ایسے مرے۔ اس کی وجہ سے کیرل میں شدید غم و غصہ ہے۔

کھتر پھکھرائی سچا جانڈھر کی ٹینگ

کھتر پھکھرائی سچا جانڈھر کی ٹینگ کی تلاش کی جا رہی ہے۔ اس کی وجہ سے کھتر پھکھرائی میں شدید غم و غصہ ہے۔

پہرشی یا لیک مندر کی کمیٹی کی اپیل

پہرشی یا لیک پر کاش مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

شہریتیتھی بھلا ڈانگ (بقیہ صفحہ)

آپ ایک انٹھک در کر رہے ہیں۔ اور اپنے بچے کو شہریت کی کمیٹی میں شامل کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

دھارویوں کی کمیٹی کی تجاویز کا مظاہرہ

دھارویوں کی کمیٹی نے اپنی تجاویز کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

پندرہت منسراج شراکے سینڈ کی حتمیت

پندرہت منسراج شراکے سینڈ کی حتمیت کے بارے میں درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

صدر لیگن کا دلہہ فقیرا کی حتمیت

صدر لیگن کا دلہہ فقیرا کی حتمیت کے بارے میں درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

کنوٹمنٹ اور ڈیپلائمنٹ یونین کی اپیل

کنوٹمنٹ اور ڈیپلائمنٹ یونین کی اپیل کے بارے میں درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

پہرشی یا لیک پر کاش مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

پہرشی یا لیک پر کاش مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

ہندوستان کے بہترین
ہیوی ڈیوٹی سائیکل
ٹائر اور ٹیوبز

SAWTHINEYS
HEAVY DUTY
CYCLE TYRES & TUBES

REGD. TRADE MARK

تیار کردہ -
ساہتی ربر انڈسٹریز - دہلی - 32
سیلز آفس -
ایڈمنسٹریٹو - دہلی - 6
فون - 273431

CONSULTING PHYSICIAN
Lady Doctor
Dr. Vinla
Bachelior Qualifed
FEMALE SPECIALIST
1379, Chandni Chowk
DELHI-4

میدیکل سٹریٹ
ڈاکٹر کے ذمہ داریوں کو سنبھالنے کے لیے
کی نیا پر سٹریٹ سٹور ہاؤس میں
بی۔ آئی۔ ایم۔ سی۔ ڈی۔ (M.D.) آگرہ

تسلیم میں ٹرانزسمر
"کوا گزشتہ"
3 ہینڈ آف رولڈ - پورٹیل 5/5 سے
پر ہینڈ ہارڈ گولڈ میں خط لکھ کر
کو ڈی ایس (42) شنگتی بنگر - دہلی 7

کسی ماہ بعد ہوش آتی
تین برس سے ہی ہوش آتا ہے۔ اب پچھلے دنوں کے
یاس پینے میں نہیں پینے لیا۔ تین دن کے بعد
تو تڑپ سے ایک مرنے لگا۔ کون سا دوا
نامی سے اس کے علاج کیلئے سیرول سے مدد
رہی۔ اور مرنے والوں سے اس کے علاج کے
تبت فرم میں نہیں مرنے والے تھے۔ خاص
99 دن کے بعد ہوش آئی۔ کون سا دوا
شورہ مفت۔
میر تقی میری ریسرچ سوسائٹی کے ذریعے
پتہ چلا ہے۔

اور دھارویوں کی کمیٹی نے اپنی تجاویز کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

زیادہ پیداوار کیلئے

وجیب

مورن - پیس، مونوبلاکس
ڈومینک پیپ سیس
تیار کنندگان -
فرنیچر ڈیکورٹرز اینڈ ٹیلر سٹورز
2517، چوک نیاریاں - جی - بی - روڈ
دہلی - 6 - فون - 261856

برنالہ میونسپل کارپوریشن

برنالہ میونسپل کارپوریشن کے بارے میں درخواستیں جمع کرائی ہیں۔ مندر کی کمیٹی نے اپنی اپیل کو منظور کرنے کے لیے درخواستیں جمع کرائی ہیں۔

کھٹیلوں کے خلاف
ڈالف
Dalf

کفایت شعاری اور قوت تاثیر
اس لئے کہ ڈالف
سریع الاثر ہے

BAYER

Dalf

BE BUGS

URDU

ਹਲਕਾ ਡਕਾਲਾ 'ਚ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਕਮਿਊ: ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਹਲਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਪਟਿਆਲਾ 10—ਹਿਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਹਲਕਾ ਡਕਾਲਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰਮਲ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਡਕਾਲਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਿਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 3 ਸੂਬੇਡ ਜ਼ਿਲਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਟਿਆਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦਸ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਬੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕਤਰ ਜ਼ਿਲਾ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ, ਸਾਬੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਸਾਬੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਜਲਸੇ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਾਖੜੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰਮਲ ਭਗਵੰਤ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ। ਸਾਬੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀ ਗੜ੍ਹ ਟੁਟ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਖ ਵਿਚ ਉਭਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜਲਸਿਆਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਲਕੇ ਡਕਾਲਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕਤਰ ਸਾਬੀ ਬੇਅੰਤ ਰਾਏ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਬੀ ਬੇਅੰਤ ਰਾਏ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਚੌਕ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਸਾਬੀ ਬਿੰਦਰਾ ਸਕਤਰ ਸਾਬੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕਤਰ

ਪੈਪਸੂ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸ: ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 501 ਵਰਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਤੇ ਧਰਨਾ

ਪਟਿਆਲਾ, 10 ਮਈ—ਪੈਪਸੂ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਫਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਇਥੇ ਬੱਸ ਅੱਡ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਿਆ। ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1973-74 ਅਤੇ 1974-75 ਲਈ 20 ਫੀਸਦੀ ਬੋਨਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਮਾਰੋ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਣਕ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਤੁਰੰਤ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹਾੜੀਦਾਰ ਉਜਰਤ ਸਿਸਟਮ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਚੈਕਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਰਿਨਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਓਵਰਟਾਈਮ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਗਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਤਰਤੀਬਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ

ਰੋਖਾ ਚਿੱਤਰ

ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਲਾਹਾਂ ਵਗੇਰਾ ਇਹੀ ਦੋਂਦੇ ਹਨ—ਪਰ ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹਨੇਰਾ ਦੇ ਦੋਂਦੇ ਹਨ— ਵਕਤ ਦੇ ਬੜੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਪਵੇ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੀੜ ਉਹ ਮੁਕ ਨਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਕੰਮ ਭੁੱਤ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਸੁਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਈ ਵੇਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨੀਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਤੇ ਨਾਦਾਨੀ ਵੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਤੇ ਵਿਮਲਾ ਜੀ ਦੀ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਵਤੀਰਾ ਹੈ।

ਵਿਮਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁਖ ਦਾ ਬੜਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਕੋਈ ਭੀੜ ਬਣੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਚਿੱਠੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਹਨ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਿਮਲਾ ਜੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ—ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੁੱਖ ਵੱਡ ਵੱਡਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕੋਈ

ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਬੜੀ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ

(ਸਫਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰ-ਔਰਤਾਂ

ਫਿਰਹਟ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਸਮਾਜੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਦੇ ਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੜਤਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਬਰ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਆਅਤੇ ਜ਼ਲਾਕੱਟੀਆਂ।

ਦਫ਼ਤਰ

1948 ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ 1958 ਅਤੇ 64 ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਨਾਲ ਦਫ਼ਤਰ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹੀ ਸਗੋਂ ਪੁਲੀਸ ਕੇਸਾਂ, ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ, ਡਾਕਖਾਨੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਿਵਲ ਡਿਫੈਂਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਕਲ ਵੀ ਹੈ।

ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੁਫਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵਰਕਰ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੋਮਨਾਥ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਅੰਜ

ਮਾਲੇਰ ਕੋਟਲਾ, 10 ਮਈ—ਗੋ: ਕਲਾਸੀਕਲ ਐਂਡ ਵਰਨੋ-ਕੁਲਰ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਮਨਾਥ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ 11 ਮਈ ਦਿਨ ਅੰਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭੁੱਟਾ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸਾਢੇ 12 ਵਜੇ ਪਏਗਾ। ਕਈ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਪੁਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾ: ਬੈਨਰਜੀ ਦਾ ਡੀ. ਏ. ਬਾਰੇ ਕੰਮ ਰੋਕੂ ਮਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੇ ਕਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਰੋਕੂ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਤਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰ ਸਾਬੀ ਐਸ. ਐਮ. ਬੈਨਰਜੀ ਦਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 28 ਲਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੁਤੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਬੰਧੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਕੋਟੀਨਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ। ਚੋਣਾਂ

ਫਿਰਹਟਾ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਜਲਸਾ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਸਦੂਰ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਹੀ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸੁਝ ਬੁਝ ਦੇਣ ਅਤੇ ਚਲਤ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੀਅਤਨਾਮ, ਚਿੱਲੀ, ਪਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ

ਫਿਰਹਟਾ

(ਸਫਾ 8 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਡਾਂਗ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲਦੀ ਇਸ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਹੈ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਫਿਰਹਟਾ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫਾਸੀ

(ਦੇ. ਪੀ.) ਐਫ. ਓ. ਏ. ਆਪੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਮਿ: ਰਾਗਬ ਅਬਦੁਲ ਅਲੀ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਵਾਸਤੇ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ੁਰਮ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਕਾਹਿਰਾ ਦੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਅਖਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿ: ਅਬਦੁਲ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀਕੀਤਾ ਸੀ

ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰੇਟ ਟੈਂਡਰ, ਜੋ 2/-ਰੁਪੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫਾਰਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਬੀ. ਐਂਡ ਆਰ. ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ 21.5.75 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ 3 ਵਜੇ ਤਕ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਟੈਂਡਰ-ਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ, ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ।

ਨੰ:	ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਰਕਮ	ਬਿਆਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਕਮ ਹੱਦ
-----	--------------	-----	-----------------------

1. ਕਸੇਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। ਅਨੁਮਾਨਤ ਲਾਗਤ 2,75,000/-ਰੁ: 55,00/- 4 ਮਹੀਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ—
1. ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ/ਐਨ. ਆਈ. ਟੀ. ਦਫਤਰੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਮਨ-ਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2. ਟੈਂਡਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ/—ਡੀ. ਐਫ. ਭੰਡਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪੁਲ ਜਾਂਚ ਡਵੀਜ਼ਨ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ:

ਪੀ. ਆਰ. 75/592

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਟੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਦੀਵਾਨਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ, ਫੈਸੀ ਕਰਾਕਰੀ, ਸਟੀਲ, ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਬਰਤਨ

ਰਿਆਇਤ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ

ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਸ੍ਰ: ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ (ਤੰਬੂਆਂ ਵਾਲੇ)

ਸੂਚਨਾ ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦਰੀਆ ਸਕਤਰ ਜ਼ਿਲਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸੁਝਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਜ਼ਿਲਾ ਸਕਤਰਤ ਦੀ ਇਕ ਬੁਰਗੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਿਤੀ 13-5-75 ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ 12 ਵਜੇ ਕਸਬਾ ਦਸੂਹਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਲਾਕਸ਼ਨ ਦਫਤਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇੜੇ ਸੜਕ ਤੇ ਚੋਬਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਦੀਆਂ 90 ਫਸਦੀ ਇਸ਼ਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਜਾ। ਰੋਡੀਓ ਅਨੁਸਾਰ 90 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਤੁਫਾਨ ਕਈ ਘੰਟੇ ਤਕ ਜ਼ਾਰੀ ਰਿਹਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭੇ ਡਿਗਣ ਕਰਾਨ

ਮੁਲਾਇਮ, ਹਲੀਮੀ ਵਾਲੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਹਨ। ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਹਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈ ਗਿਆ।

ਡਾਕ ਦਾ ਪਤਾ ਦਰਜ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹੀ 561-562, ਸੈਕਟਰ-18 ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਵਿਖੇ 20 ਮਈ, 1975 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਠੀਕ 10-00 ਵਜੇ ਪੁਜ ਜਾਣ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕਿਰਾਇਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ ਖਰਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਮਨਾਲੀ ਵਿਖੇ 1 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 21 ਜੁਲਾਈ 1975 ਤਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵਾਸਤੇ ਮਾਊਂਟਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਬੋਸਿਕ ਕੋਰਸ ਲਈ ਇੰਟਰਵੀਓ ਚੰਡੀਗੜ ਵਿਖੇ ਕੋਠੀ ਨੰ: 561-562, ਸੈਕਟਰ 18 ਬੀ, ਨੂੰ 20 ਜੂਨ 1975 ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਮੀਦ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਇੰਟਰਵੀਓ ਲਈ ਆਉਣਗੇ।

ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਪੋਰਟਸ (ਮਹਿਲਾ) ਦਫਤਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ।

PR (Advt) 75/608

ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰਵਾਨਤ ਪੀ. ਡਬਲੀਊ. ਡੀ. ਬੀ ਐਂਡ ਆਰ ਬਰਾਂਚ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨੌਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫਾਰਮ ਜਿਹੜੇ ਕਿ 2 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੇ 26-5-75 ਨੂੰ ਵਜੇ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਪ੍ਰਸੈਂਟੇਜ਼ ਰੇਟ ਟੈਂਡਰਜ਼ ਸਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਸੀ ਦਿਨ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਟੈਂਡਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਕੰਮ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ	ਰਕਮ	ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ	ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੱਦ
---------	---------------	-----	--------------	-------------

1. ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪੋਲੀਟੈਕਨਿਕ ਵਿਚ ਸਟਾਫ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। 1,00,000/- 2000/- 9 ਮਹੀਨੇ

ਸ਼ਰਤਾਂ :-

- ਐਨ. ਆਈ. ਟੀ. ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਿਮਨਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੇਖੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਨਿਮਨਹਸਤਾਖਰੀ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਡੇ ਤੇ 2-30 ਵਜੇ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।
- ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਡਿਪਾਜ਼ਟ ਐਟਕਾਲ, ਨਿਮਨਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਪਲੇਜ ਹੋਏ ਪਲੇਜ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।
- ਟੈਂਡਰ ਕੇਵਲ ਐਨਲਿਸਟ ਹੋਏ ਨੌਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
- ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਏ ਟੈਂਡਰਜ਼ ਅਤੇ ਉਹ ਟੈਂਡਰ ਜਿਹੜੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਹੀ/-
(ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ)
ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰ,
ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਡਵੀਯਨ,
ਬਟਾਲਾ।

RR (Advt.) 75/598

ਅਦੋਲਨ ਬਾਰ ਗੇਟ ਮੀਟਿੰਗ, ਜਲਸੇ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਝ ਬੂਝ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਡਿਹਰਟਾ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਹੱਡ ਆਫਿਸ--ਚੋਕ ਸਨਾ ਸਿੰਘ ਆਸ਼ਿਤਸਰ, ਫੋਨ : 49500

ਬਰਾਂਚਾਂ [ਚੋਕ ਲਛਮਨ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫੋਨ : 49500
ਚੋਕ ਡਿਹਰਟਾ, ਫੂਨ : 377

ਰਿਹਾਇਸ਼ ਟੈਲੀਫੋਨ : 47556

ਸੈਫੀਅੰਡ ਖੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ

ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਨਾਂ	ਲੇਖਕ	ਸਫੇ	ਪਹਿਲੀ ਕੀਮਤ	ਘਟਾਈ ਕੀਮਤ
ਉਜਰਤੀ ਕਿਰਤ ਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਮਾਰਕਸ ਦਾ "ਸਰਮਾਇਆ"	ਕਾ: ਮਾਰਕਸ	66	1.25	0.50
ਸਮਾਜਵਾਦ, ਯੂਟੋਪੀਆ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ	ਡਾ: ਏਂਗਲਜ਼	114	2.00	1.00
ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਰੇ	ਵ.ਏ. ਲੈਨਿਨ	284	5.00	1.00
ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੱਮੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਜੁੜਵੇਂ ਅੰਗ	,,	94	1.25	0.50
ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ	,,	150	0.50	0.50
ਇਕ ਬਚਪਣੇ ਦਾ ਰੋਗ	,,	160	2.50	1.00
ਰਾਜ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ	,,	290	3.05	1.00
ਕੀ ਕਰਨਾ ਲੜੀਏ ?	,,	406	3.25	10.0
ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ	,,	488	3.50	1.25
ਅੰਤਰ ਚਾਸਟਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਏਕਤਾ	ਵੀ. ਗ. ਨਿਕੀਤਨ	572	0.80	2.00
ਰਾਜਸੀ ਆਰਥਕਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਆਧਾਰ	,,	116	2.10	0.75
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ	ਮ. ਮਾਕਾਰੋਵਾ	100	1.80	0.80
ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ	ਵ. ਪੋਦੋਸੈਂਤਨਿਕ	318	2.25	0.80
ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਉਤੇ	ਵ. ਪੋਦੋਸੈਂਤਨਿਕ	148	2.30	1.00
ਇਕ ਝਾਤ	ਓ. ਯਾਖੋਤ	,,	,,	,,
ਦਵੇਦਵਾਦ ਪਦਾਰਥਵਾਦ	ਵ. ਸਤੋਰੋਜੇਵ ਤੇ	,,	,,	,,
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ	ਯ. ਰੁਕੋਵ	112	2.50	0.80
ਸੋਸ਼ਲਿਸਟੀ ਢੰਗ	ਵੀ. ਪੀ. ਡਰੀਨਿਰ	114	2.50	0.75
ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨੇਮ	ਮ. ਰੋਬਕੋਵਨ	184	2.50	1.50
ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਚੋਨ	ਸ. ਖੋਜ਼ਿਨ	,,	,,	,,
ਚੋਣਵੀਆਂ ਰੂਸੀ ਕਹਾਣੀਆਂ	,,	276	2.75	2.00
ਯੋਵਦੋਕੀਆ	ਵ. ਪਾਨੋਵਾ	142	4.00	2.00

—: ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ :—

ਪੰਜਾਬ ਬੁਕ ਸੈਂਟਰ 1038 ਸੇਕਫਰ 22-ਬੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਜਨਰਲ ਬਸ ਸਟੇਂਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਪੰਜਾਬ ਬੁਕ ਸੈਂਟਰ ਡਾਕਖਾਨਾ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ

ਆਫਿਸ ਆਫ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰ : ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ

ਡਵੀਯਨ : ਪੀ. ਡਬਲੀਊ. ਡੀ. ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ. ਬਰਾਂਚ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ ਨੰਬਰ 2

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਨਤ ਪੀ. ਡਬਲੀਊ. ਡੀ. ਨੌਕੇਦਾਰਾਂ/ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਐਂਡ ਸੀ. ਤੋਂ ਮੁਹਰਬੰਦ ਟੈਂਡਰਜ਼ (ਆਈਟਮਜ਼/ਪ੍ਰਸੈਂਟੇਜ਼) ਸਦੇ/ਦੁਬਾਰਾ ਸਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 30-5-75 ਨੂੰ 3 ਵਜੇ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਪੁਜ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਸੀ ਦਿਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਨੌਕੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵਜ਼ ਐਲ. ਐਂਡ. ਸੀ. ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ।

ਕੰਮ ਦਾ ਨਾਂ	ਅਨੁਮਾਨਤ ਲਾਗਤ	ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ	ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੱਦ
1. ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਗੋਰਮਿੰਟ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। (ਏ) ਮੋਨ ਬਲਾਕ। (ਬ) V—ਡੀ, 1—ਡੀ ਟਾਈਪ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਬਾਉਂਡਰੀ ਵਾਲ।	10,22,000,-	20,500/-	1 ਸਾਲ
2. ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਮੁਕਤਸਰ ਰੋਡ ਤਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 4.62 ਤੋਂ 10.80 ਤਕ ਐਲ/ਆਰ ਗੋਲੋਵਾਲਾ ਨਬੇਵਾਲਾ, ਡਾਲੇਵਾਲਾ, ਘਾਨੇਵਾਲਾ, ਸੰਧਾਵਾਲਾ ਘੁਗੋਵਾਲਾ, ਲਈ 38 ਐਮ. ਐਮ. ਤੋਂ 50 ਐਮ. ਐਮ. ਅਕਾਰ ਦੇ ਸਟੋਨ ਮੈਟਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ।	3,60,000/-	7200/-	9 ਮਹੀਨੇ
	1,00,000/-	2000/-	3 ਮਹੀਨੇ

- ਸ਼ਰਤਾਂ—
- (I) ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਐਸਟੀਮੇਟ/ਨੋਟਿਸ ਇਨਵਾਈਟਿੰਗ ਟੈਂਡਰ ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦੇ ਦਿਨ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੇਖੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
  - (II) ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਨਿਮਨਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਦੋ ਰੁਪਏ (ਕੇਵਲ ਦੋ ਰੁਪਏ) ਨਕਦ ਪ੍ਰਤੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
  - (III) ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਕੇਵਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ/ਡਿਪਾਜ਼ਟ ਐਟਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਏ ਟੈਂਡਰਜ਼ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਟੈਂਡਰਜ਼ ਰੁੱਦ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ।
  - (IV) ਜਿਹੜੇ ਟੈਂਡਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫਾਰਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਵਿਚਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ।
  - (V) ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਸੇ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਟੈਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਸਹੀ/—
ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰ
ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਡਵੀਯਨ ਪੀ. ਡਬਲੀਊ. ਡੀ. ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ.
ਬਰਾਂਚ ਫਰੀਦਕੋਟ।

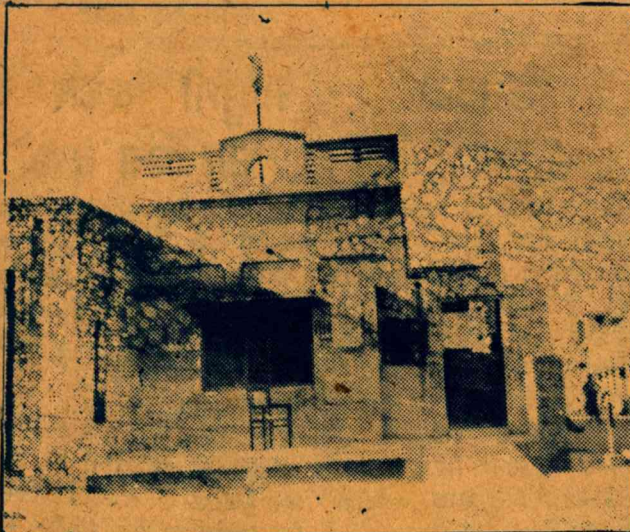
PR (Advt) 75/610

ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਤੋਹਫੇ — { ਗਾਇਲ ਢੋਡਾ ਸਵੀਟ, ਰੋਮਨ } ਵਧੀਆ, ਤਾਕਤਵਰ, ਖੁਸ਼ਜਾਇਕਾ, ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਅਤੇ ਅਸੁਲੇ ਹਿਕਮਤ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਸੁਦਾ ਲਜੀਬ ਮਿਠਾਈਆਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਬੰਦ ਡਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤਕ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ।

{ ਸਵੀਟ, ਮਿਲਕੋਟੀਨ ਸਵੀਟ, } ਢੋਡਾ ਹਾਉਸ (ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ) ਢੋਡਾ ਚੋਕ ਕੋਟਕਪੂਰਾ

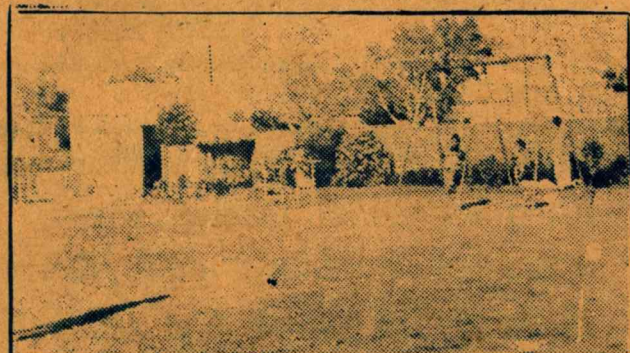

ਫਿਹਰਟਾ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਫਤਰ ਏਕਤਾ-ਭਵਨ ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਿਹਰਟਾ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬੰਬਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੋਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਗਰ ਫਿਹਰਟਾ ਵਿਖੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਰਕ

ਫਿਹਰਟਾ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ

—ਸ਼੍ਰੀ ਯੂ ਟੀ ਡੀ ਫਿਹਰਟਾ

ਦੇਲਤ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੀ ਸਮਾਜੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਸਦੇਕਾ, ਅਮੀਰ ਆਪਣੇ ਫਾਲਤੂ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਨ ਨੂੰ ਠਿਕਾਣੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ ਤੇ ਧਨ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਉਜਾੜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰ ਕੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤਲਖੀ-ਭਰਪੂਰ ਉਕ-ਸਾਹਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕ ਔਖੇ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ।

ਦੇਲਤ-ਮੰਦਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਸਬੰਧ ਨੂੰ, ਭੇਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਯਰਗਮਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘ੍ਰਿਣਾ-ਜਨਕ ਅਵਸਥਾ ਉਹਨਾਂ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਟੰਬਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਦਰਦ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਲਈ ਦਰਦ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾ ਸਬੰਧ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁਖ ਪੂਰਾ ਦਾਜ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨ-ਗਾਹ ਤੇ ਕਈ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਲਾਲਚੀ ਸਹੂਰਿਆਂ ਦੇ ਧਮੁਕ ਖਾ ਕੇ, ਧੀਆਂ ਪੇਕੇ ਘਰ ਪਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਰੋਂਦੀਆਂ ਹਨ, “ਮਾਏ! ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੇ ਭੇਜਿਆ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ “ਕਣਕਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਨੀ ਮਾਏ, ਧੀਆਂ ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮੀਆਂ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਊ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖ-ਤਿਆਰ ਵਰਤ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ-ਬਲ ਸਦਕਾ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜੀ ਆਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਜੇਜਾਂ, ਦਾਜ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ, ਆਤਸ-ਬਾਜ਼ੀ, ਪੈਸੇ ਸੁਟਣੇ, ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਣਾ, ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਰੀਕਾਰਡ ਵਜਾਉਣੇ ਆਦਿ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਗ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ ਝੰਡੀਆਂ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਤੇ ਸਤਾਰੂਵੀਂ ਤੇ ਫੂਲ ਖਰਚੀ, ਵੱਡੀਆਂ ਮਕਾਣਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ। ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈ। ਵੱਡੀਆਂ ਜੰਜਾਂ ਦੇ ਘੋਰਾਓ ਤੇ ਗੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਥਾਂ ਮਿਲੀ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਸਮਝਿਆ। ਸਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੀਜ਼ਨ ਆਇਆ ਤੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਵਪਾਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜਟੀਕੋਨ ਤੇ ਅਖਬਾਰੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦੀ ਗੋਡਾ-ਬਾਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਲਾਲਚੀ ਮਨੁੱਖ ਫੋਰ ਜਾਗਿਆ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਲਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬੂਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਐਵੇਂ ਭੱਜ ਨੌਨ ਕੇ ਰੋਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਕ ਰਖੀ, ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਹੀ ਦਾਮਨ ਦਾਗਦਾਰ ਹੈ ਉਹ ਦਹੇਜ ਨੂੰ ਕਾਬਲੇ ਦਸਤ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪੁਲਸ ਵਿਚੋਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਪਾਰਲੀ-ਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਲਿੱਪ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਨੰਗ ਰਖ ਕੇ ਪਾਸਾ ਮਾਰ ਗਈ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਮੁਖ ਕੰਮ ਉਲੀਕ ਸਕੇ। ਹਰ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਰ ਇਕ ਟਾਉਨ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਡਰਾਮਿਆਂ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਏ-ਆਮਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਜਗਾਏ। ਫਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਚੋਖੀਆਂ ਪਰ ਪਤੀਆਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਵਾਹ ਸਿਆਸੀ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਜੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਸਟੇਟ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।

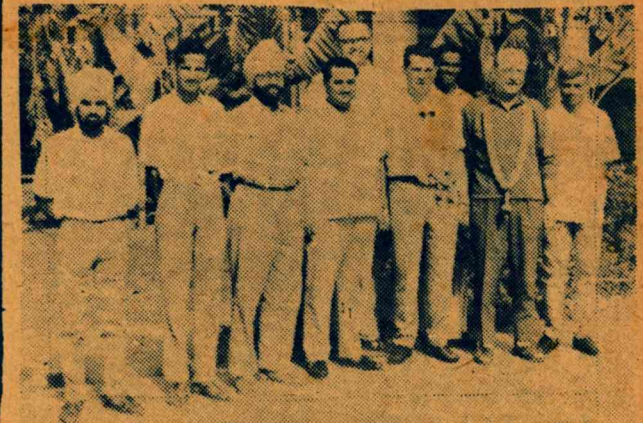
★ ਇਕ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕੇਵਲ ਚਿੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਗਿਆ। ★ ਇਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਰਾਕਰੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੇ, ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਤੰਬੂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਾਜ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਖਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

★ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਣ ਦਿਓ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਤਰ ਘੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਹੀ ਅੰਦੋਲਨ ਲੜੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਥੇ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਕਰਤਵ ਤੋਂ ਵੀ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਹਰਟਾ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

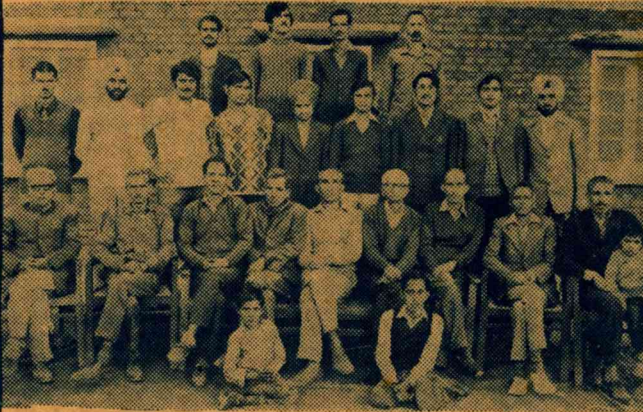
ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨਗੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ★ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਹੱਥ ਜੋੜਨਾ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਕੁਝ ਫੂਕਾ ਫਾਕੀ ਜਾਂ ਛਿੱਤਰ ਪੌਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੋ। ਦਾਜ ਦੀ ਬਲੈਕ ਚੋਰੀ ਫੁੱਪੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਚਲਾਣਾ ਟਰਾਲੀ ਭਰ ਕੇ ਕਿਉਂ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ। ★ ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੋ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਫੋਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣੀ। ਇਹਨਾਂ ਔਕੜਾਂ ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਤੋਰਾਂ ਮਹੱਲਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ 60% ਨਤੀਜਾ ਕਢਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਡੀ. ਸੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਪੁਣ ਲਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਾਜ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਵਾਂਗੇ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਸਚਿਆਂ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਇਕ ਬਹਾਨੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ “ਮੈਂ” ਕੀ ਕਰਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣ ਜਈਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਚੰਡੀ ਦਾ ਰੂਪ ਪਾਰ ਕੇ ਸਮਾਜੀ ਨਿਆਂ ਲਈ ਉਠਣ-ਗੀਆਂ ਤੇ ਗੰਵਾਰ ਲਾਲਚੀ ਕਲਾ ਮੂੰਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖ-ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਫਿਹਰਟਾ ਦੀ ਵਜੋਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿਸਾ ਇਸ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ

ਵਰਲਡ ਫੇਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਵਫਦ ਇਕ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਾਹਰ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਡਰਾਮੈਟਿਕ ਕਲੱਬ ਫਿਹਰਟਾ ਦੀ ਗਰੁਪ ਫੋਟੋ

ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਫਿਹਰਟਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਕਪਤਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਘੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪ ਫੋਟੋ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਕਾ ਵਲੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਹਰਟਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵਜ਼ੀਫਾ ਲੈ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਫੋਟੋ।

ਫਿਹਰਟਾ (ਸਫਾ 1 ਤੋਂ ਸਕੇ)

ਇਸ ਦਾ ਪਰਮਾਣ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ। 1951 ਦੀ ਜਨ ਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਸਬੇ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ 8256 ਹੈ।

ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਫਿਰਤਾ ਵਲੋਂ ਮਹਿਗਾਈ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਕੁਝ ਹਤਤਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਤਸਵੀਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਮਾਲਕ ਕੋਹਿਨੂਰ ਪੇਂਟਸ ਫਿਰਤਾ ।

ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਹਮੇਸ਼ਾਂ

ਲਾਲ ਫੈਬਰਿਕਸ, ਵੂਲਨ ਸੂਟਿੰਗ

ਅਤੇ

ਵਰਸਟਡ

ਮਾਡਰਨ ਮਨਮੋਹਣੇ ਡੀਜ਼ਾਈਨਾਂ
ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਹਰ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ

ਐਮਬਰਾਇਡਡ ਫੈਬਰਿਕਸ, ਐਮਬਰਾਇਡਡ ਸ਼ਾਲ, ਕਟਵਰਕ

ਐਮਬਰਾਇਡਡ ਸਾੜੀਆਂ, ਫਾਈਨ ਲੇਸ ਖਰੀਦਕੇ

ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ

ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ :-

ਲਾਲ ਵੂਲਨ ਐਂਡ ਸਿਲਕ ਮਿਲਜ਼

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਰਜਿਸਟਰਡ ਆਫਿਸ 20/80, ਸ਼ਕਤੀ ਨਗਰ ਦਿੱਲੀ ।

ਫੋਨ : { 8-311
8-345
43095

TELEX—LAL MILL
AR—257

Telegram :—WOOLCLOTH

ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 1971 ਵਿਚ ਵਧ 19853 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ । ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 22 ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਥੇ ਇਕ ਖਾਸ ਗਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰਤਾ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਵਸੋਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿਸਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ । ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਿਰਤਾ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਪਗ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾਗਲ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੁੱਖ

ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵੀ ਹਨ । ਫਿਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਜਦੋਜਹਿਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ । ਕਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਤਫਾਕੀਆ ਛੁੱਟੀਆਂ, ਤਿਉਹਾਰੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਬਨਸਾਇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਅਜ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਹਨ, ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗ ਫੇਰਤਾ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨਵਾਈ ਵੀ ਗਈ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਸਥਾਨਕ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਕਢਿਆ । ਇਕ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨਵਾ ਲਈ ।

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦਫਤਰ
ਫਿਰਤਾ ਦੇ ਮੁਖ ਚੌਕ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਗੇ ਇਕ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਾਮ 'ਏਕਤਾ ਭਵਨ' ਹੈ । ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਆਮ ਜਾਰੀ ਦਿਸਦੀ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਫਿਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਪੂਰੀ ਲਹਿਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੈਂਕੜੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਬਲੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਫਿਰਤਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਇਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਚਾਰ ਕੁ ਸੌ ਬੰਦੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਚ ਅੱਠ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹੈ । ਜਦੋਂ 1971 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਫਤਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਫਸਟ ਏਡ ਪੋਸਟ ਹੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਿਵਲ ਡਿਫੈਂਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਇਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਡਿਫੈਂਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ।

ਜੰਗਾਂ ਤੇ ਫਿਰਤਾ
ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ, ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਦੋਵਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ । ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਨਸ ਗਏ ਹੋਣ ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਮੌਕੇ

ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਕੌਮੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ । ਫਿਰਤਾ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਟੀਨਾਂ ਚਾਲੂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਥੋਂ ਮੁਹਾਜ਼ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਰਸਦ ਪਾਣੀ ਮੁਫਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ।

ਫਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਨੁਕਸਾਨ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ । ਹਾਰ ਤੋਂ ਫਿਥੇ ਪੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਫਿਰਤਾ ਦੀ ਨਿਵਲੀਅਨ ਆਬਾਦੀ ਉੱਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ । ਇਸ ਬੰਬਾਰੀ ਕਾਰਨ ਫਿਰਤਾ ਵਿਚ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ । ਲਗਪਗ ਪੰਜਾਹ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ । ਫਿਰਤਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਅਤੇ

ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਬਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਰੀਡਿੰਗ ਰੂਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਮਜ਼ਦੂਰ-ਮੁਹਾਜ਼
ਫਿਰਤਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਫਿਰਤਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਖੇਤਰ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਰੇਡ ਵਿਮਲਾ (ਖਾਕੀ ਸਫਾ 73)

ਤੁਮਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾ

ਸਫੈਦਾ

ਚਾਬੀ ਛਾਪ

ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ
ਲਾਸਾਨੀ

ਕੋਹ-ਏ-ਨੂਰ ਪੇਂਟਸ (ਪ੍ਰਾ: ਲਿਮਟਿਡ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ

ਸੁੰਦਰ ਪਹਿਰਾਵਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਯੋਗ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਸੀਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜਨਾਨਾ ਜਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ।

ਨੀਊ ਲਾਈਟ ਟੇਲਰਜ਼

ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜ਼ਾਰ ਫੇਰਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਪ੍ਰੋ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੋਧ ਰਾਜ

Uncrushable, Unwrinkable, Unresistible

OCM

DOUBLE-D SUITING

IN TERENE & TERENE wool

FOR DESIGN AND DURABILITY

alfred allan

ਓ. ਸੀ. ਐਮ.
ਸੂਟਿੰਗ, ਟਵੀਡ, ਕੋਬਲ, ਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਸਵੈਟਰ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਉੱਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ
ਦੀ ਓ. ਸੀ. ਐਮ. (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ
ਪੋਸਟ ਬਾਕਸ ਨੰ:—34, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

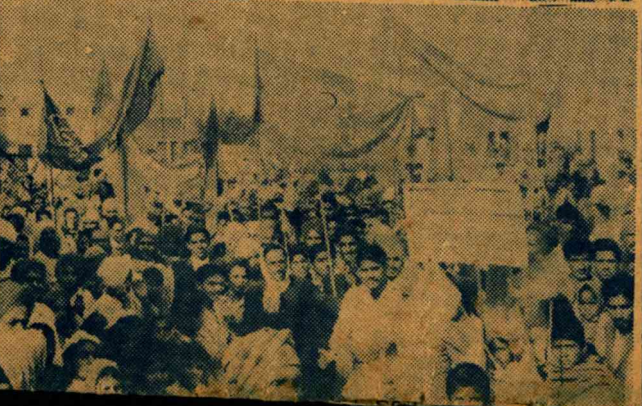
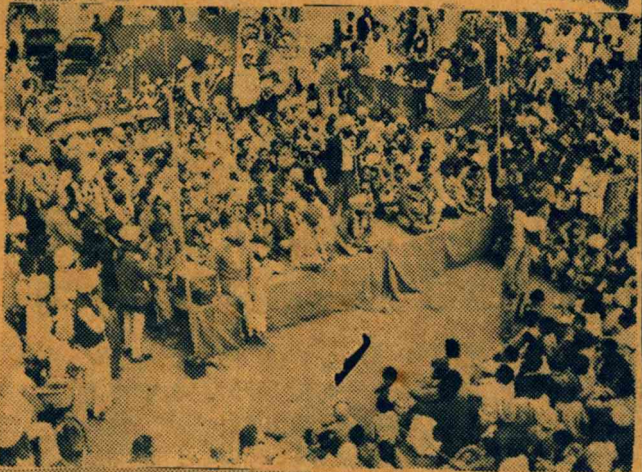
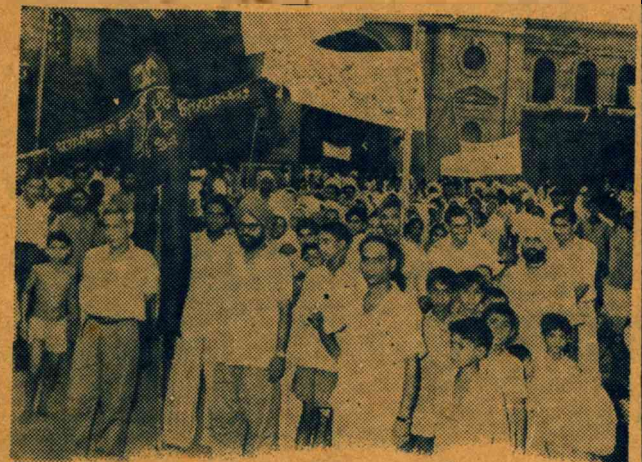
ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

Daily Nawan Zamana Jullundur - ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ - ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ

Regd No. P/L-19
 ਜਿਲਦ ਨੰ: 23 ਨੰਬਰ: 249
 ਅੰਤਿਮ 11 ਮਈ 1975
 28 ਵੈਸਾਖ 2032
 ਮੁਲ: 40 ਪੈਸੇ
 ਫੋਨ: 6771-3359

ਫਿਰੋਜ਼ਾ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘੋਲਾਂ
 ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਚ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੁਹਿਰਦਾ ਮੁਕੱਬਾ: ਫਿਰੋਜ਼ਾ - ਦੁਬੀਰ

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਾਂ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਾ ਹੀ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਸੂਤੀ ਤੇ ਉੱਨੀ ਕਪੜੇ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਵਾਈ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਵੀ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਨਸਪਤੀ ਇੰਜੀਨਅ-ਰਿੰਗ, ਖੰਡ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਵੀ ਸਨ।

ਉੱਨੀ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕਟ
 ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭੂਗੋਲ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਖਾਸੇ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਪਗ ਪੰਜ ਮੀਲ ਤਕ ਵੇਲੇ ਇਸ ਲੰਬੂਤਰੇ ਜਹੇ

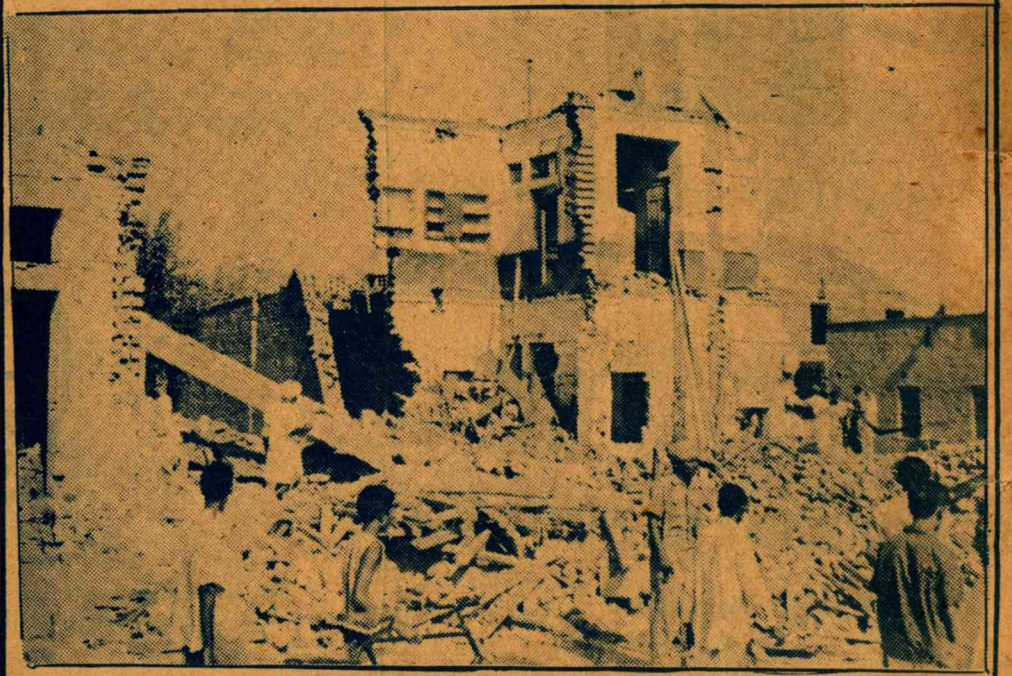

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਐਮ ਐਲ ਏ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਫਿਰੋਜ਼ਾ

ਪਹਿਲਾਂ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਐਨ ਲਾਗੇ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੇ ਵਾਰ ਇਸ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਇਥੇ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿੱਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ, ਸਰਹੱਦੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਣ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਫਿਰੋਜ਼ਾ

ਹੋ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਜਾਂ ਛੇ ਖੁਹਾਂ ਵਾਲਾ। ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆ ਕੇ ਭੋਰੇ ਲਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਉਜਾੜ ਬੀਆਬਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਲਾਕਾ, ਜਿਹੜਾ ਅਜ ਕਲ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਵਡਾਲਾ ਨਤਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕ

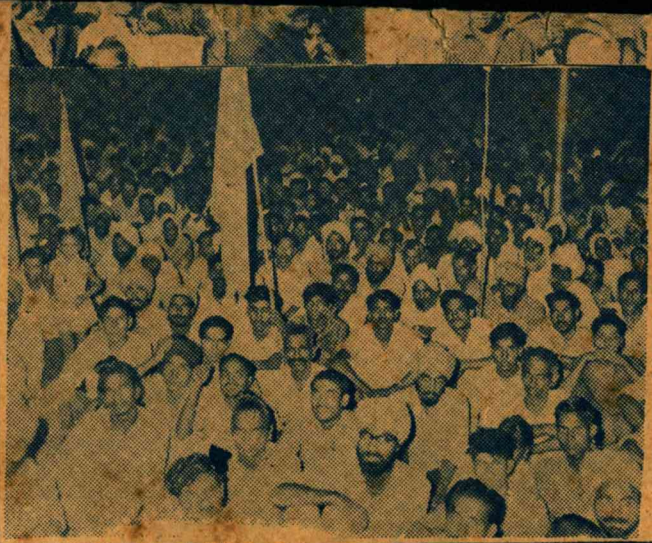

1965 ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੱਠੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ।

1965 ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੰਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ਾ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕਾ: ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ
ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ
ਯੂਨੀਅਨ ਅਮਿਤਸਰ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ
ਡੇਰ ਲਾ ਲਏ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ
ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕੇ ਦਾ ਜਨਮ
ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਰਗੋਬਿੰਦ
ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਛੇ ਹਰਟਾਂ
ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਦਿਤਾ। ਪੰਜ ਹਰਟਾਂ ਲਾ ਕੇ ਚਾਣਾ
ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਛੇਵੇਂ ਹਰਟ
ਲਈ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਪੈੜ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ
ਨਾ ਬਚੀ। ਇਹ ਛੇਵਾਂ ਹਰਟ ਗੁਰੂ
ਅਰਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੁਰਗੱਦੀ
ਦੇ ਸਮੇਂ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਇਆ।
ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਅਜ ਕਲ
ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਅਤੇ ਛੇ ਹਰਟਾਂ
ਵਾਲਾ ਖੂਹ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਈ
ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ, ਮੁੜ

ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕਮੇਟੀ
ਛੇ ਹਰਟਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ
ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।
(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰ)

ਕਾ: ਮੂਲ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ
ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੋਕਰ, ਛੇ ਹਰਟਾਂ

ਕਾ: ਡਾਂਗੇ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਇਕ ਵਫਦ ਦੇ ਛੇ ਹਰਟਾਂ ਆਉਣ
ਸਮੇਂ ਲਈ ਗਈ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਸਵੀਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਛੇ ਹਰਟਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ
ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮੇਟੀ ਛੇ ਹਰਟਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਸੈਕ-
ਟਰੀ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਛੇ ਹਰਟਾਂ

ਡਾ: ਕੇ. ਕੇ. ਸਚਦੇਵਾ ਵਾਈਸ
ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮੇਟੀ
ਛੇ ਹਰਟਾਂ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਉਸ਼ਾ ਵੇਤੀ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸ੍ਰੀ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਜੀ ਭੱਲਾ
ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜ ਰਾਣੀ ਵਾਈਸ
ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਵਰਕਰ
ਯੂਨੀਅਨ

ਸ੍ਰੀ ਜੈਕਰਨ ਸਿੰਘ ਪਠਾਨੀਆਂ,
ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

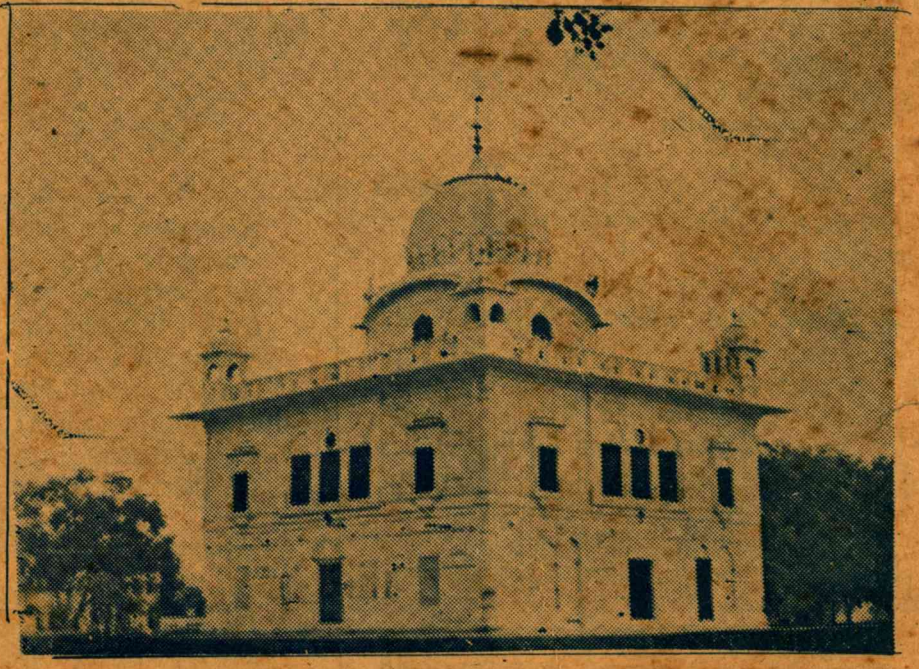
ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸ੍ਰੀ ਚੇਨਣ ਸਿੰਘ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਕਾ: ਅਮਰ ਨਾਥ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ
ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ
ਯੂਨੀਅਨ ਅਮਿਤਸਰ

ਛੇ ਹਰਟਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਰਾਮ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

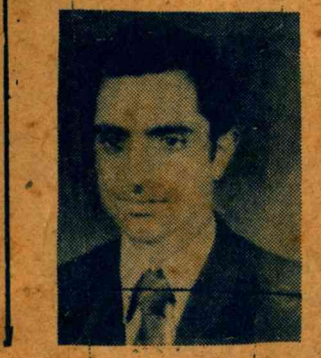
ਸ੍ਰੀ ਮਲਖੀ ਰਾਮ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਸ੍ਰੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ
ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਲਾਲ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ

ਕਾ: ਜਗਦੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੁਨੇਜਾ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਊਂਸ਼ਪਲ ਵਰਕਰ
ਯੂਨੀਅਨ ਛੇ ਹਰਟਾਂ।

ਕਾ: ਜਗਦੀਸ਼, ਸੈਕਟਰੀ
ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਛੇ ਹਰਟਾਂ

ਕਾ: ਮਹਾਨ ਰਾਜ ਕਨਵੀਨਰ
ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਛੇ ਹਰਟਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਬੋਧ ਰਾਜ ਆਫ ਨਿਊ
ਲਾਈਟ ਟੇਲਰਜ਼, ਪ੍ਰਤਾਪ
ਬਜ਼ਾਰ ਛੇ ਹਰਟਾਂ।

ਟੀਨ ਮ

WHY WAIT
BUY BEST

Shirtings, Suitings
and
Ladies Dress Material

Manufactured by :

The Amritsar Rayon & Silk Mills (Pvt.) Ltd.

Grand Trunk Road,
AMRITSAR.

Telegrams : Telephone :
"RAYON" 42265

ਨੋਟਿਸ

ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ 490 ਐਨ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਜਲੰਧਰ ਇਸ ਡਿਪੂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਫਿਟਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ ਤੋਂ 15-11-74 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਮਿਤੀ 16-1-75 ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਆਉਣਾ ਸੀ ਇਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਵਾਧੇ 1-3-75 ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਜੋ ਕਿ ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੀ ਤਾਰ ਨੰਬਰ 782/ਈ. ਸੀ. ਵ. ਮਿਤੀ 21-1-75 ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਏ. ਡੀ. ਪੱਤਰ ਨੰ: 1933/ਈ. ਸੀ. ਵ. ਮਿਤੀ 19-2-75 ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਨ ਦਸੇ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦੇ ਹੋਣ ਲਿਖ ਕੇ ਬਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

"ਲੈਟਰ ਟੂ ਡਾਰਨ ਕੰਟਰੀ"।

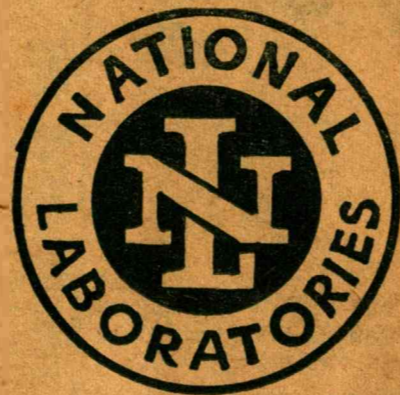
ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦਫਤਰ ਕੋਲ ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਾਜ਼ ਨਾਂ ਦੇਣ ਤੇਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਹਮਲਾ
ਲਾੜੇ ਸਮੇਤ 7 ਬਰਾਤੀ ਹਵਾਲਾਤ 'ਚ ਬੰਦ

ਮੋਰਨ, 10 ਮਾਰਚ (ਭਾਰਤੀ) — ਵਧ ਦਾਜ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਇਕ ਬਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਹੁਟੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਸਗੋਂ ਹਵਾਲਾਤ ਦੀ ਵੀ ਹਵਾ ਖਾਣੀ ਪਈ।

ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਹੋਰ ਵਧ ਦਾਜ ਅਤੇ ਰੁਪੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦਿਨ ਬਦਾਯੂ ਤੋਂ ਇਕ ਬਰਾਤ ਦੇ ਕੀਤੀ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਇਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਭੈਂ ਚੱਕਾ ਰਹਿ ਰਸਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵਰ ਦੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰੇ ਚਾੜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ

ਪਰ ਲੜਕੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਉਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੰਡਪ ਤੋਂ ਲੜਕੀ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਦਾਜ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੜਕੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਇਨਕਾਰ ਤੇ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤਾ ਦੌੜੀ ਮਚ★

We serve the suffering humanity through our quality products
some of the items are detailed below :

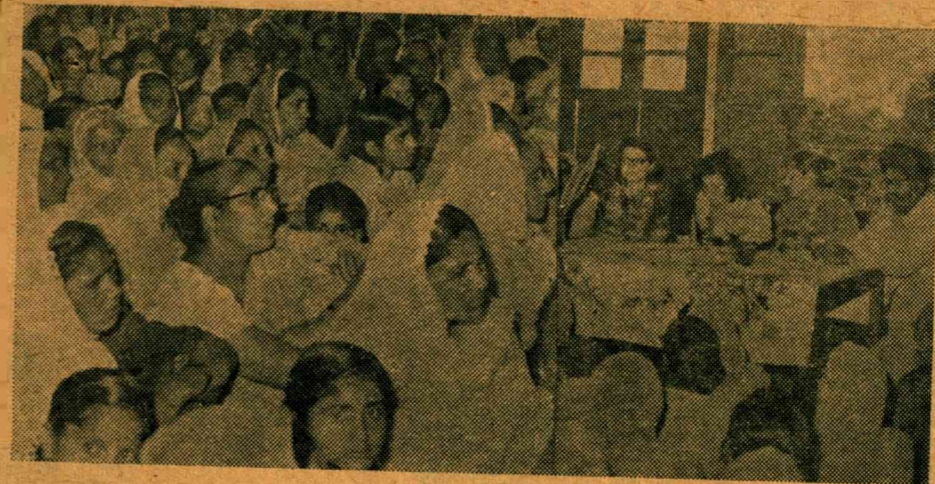
VETERINARY PRODUCTS

1. Inj. Calcium Borogluconate 20% and 25% 400 ml. w/v.
2. Inj. Sodium Salicylate cum Iodide 20 ml,
3. Inj. Sulphadimidine Sodium 33.9%
4. Sulphadimidine Sodium Solution 16%
5. Inj. Stilbestrol 10mg./10ml
6. Tablets Sulphadimidine 5 gm. each vety.
7. Tablets Sulphanilamide 5 gms. each vety.
8. Tablets Strychnine Sulphate or Hydrechloride for dog destruction.

PRODUCTS FOR HUMAN USE

1. FRUITALINE i The Pleasant cooling Health giving Saline.
2. NADEX : Ideal for rubbing in relief.
3. BRONCHOL COUGH SYRUP.
4. COUGH TABLETS.
5. Inj. Aminophyline.
6. Inj. Atropine.
6. Inj. Calcium Gluconate.
8. Inj. Dextrose
9. Inj. Dextrose in B. T. Bottles.
10. Inj. Nikethamide.
11. Inj. Quinine Dihydrochloride 300 mg. & 600 mg.
12. Inj. Vitamin B₁₂ 500mcg, 10ml.
13. Tablets A.P.C. (I. P.)
14. Tablets Phenobarbitone.
15. Tablets Saccharine.
16. Adernaline Solution.
17. Application Benzyl Benzoate.
18. Emplaster Resin.
19. Potassium Bi carbonate and Citrate.
20. Medicated Syrups.
21. Inj. Emetine Hydrochloride 30mg. and 60 mg.
22. Table s I iodohydroxy quinoline 300 mg,
23. Tablets Iodochlorhydroxy quin line 250 mg.
24. Tinctures, Spirits, Drugs and Chemicals of different varieties

NATIONAL LABORATORIES

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਰਲਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਇਕ ਵਫਦ ਛਿਹਰਟੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵਫਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਛਿਹਰਟੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂ ਕਾ: ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦ ਵਾਸੀ ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਸਾ: ਭਾਰਦਵਾਜ ਤੇ ਸਾ: ਦੌਲੀਕੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ 10 ਮਈ—ਕਲ 9 ਮਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਜਿਤ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ। ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਸਾਥੀ ਕਿਸ਼ਨ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੌਲੀਕੇ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਸਾਥੀ ਦੌਲੀਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਦਰਾ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਮਿਊ-ਨਿਸਟ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਦਾ ਉਹ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗੇ ਵਧੂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਦਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾ: ਦੌਲੀਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਾਂਗਰਸ 30 ਸਾਲ ਤਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਕੇਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸਿਟੇ ਤੇ ਪੁਜੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਗੇ ਵਧੂ ਤੇ ਲੋਕ ਹਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੈਣੀ ਪਏਗੀ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਹਕੀਕਤ ਮੰਨਣੀ ਪਏਗੀ।

ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਖ਼ਬਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਜਲਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਾ: ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਮਾਡਲ ਹਾਊਸ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਵਰਜ ਸਾ: ਮੁਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨਿਭਾਏ। ਸਿਟੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਾਥੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾ: ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ। ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਨਾਣ ਵਿਚ ਸਾ: ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਨੇ ਅਹਿਮ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ।

ਫਗਵਾੜੇ ਵਿਚ ਵੋਟਿੰਗ ਅੱਜ
ਹਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾ: ਬਸੀ, ਸਾ: ਰਾਮ ਸਹਾਏ
ਸਾ: ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਰਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ

ਸਹਿਗਲ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਕੋਡੇ ਉਲਟੇ ਪੈ ਗਏ ਫਗਵਾੜਾ, 10 ਮਈ—ਫਗਵਾੜਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ 3 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਸਾ: ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਬੱਸੀ ਵਾਰਡ—13, ਸਾ: ਰਾਮ ਸਹਾਏ ਵਾਰਡ 16 ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਵਾਰਡ 15 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਭਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਹੱਥ ਹੱਥਕੋਡੇ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

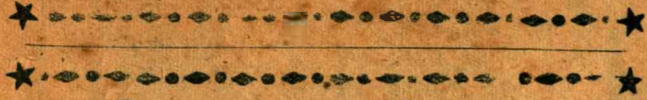
ਕਲ੍ਹ ਇਥੇ ਵਾਰਡ 13 ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਬੱਸੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਪੜਾ ਮਿਲ ਮੈਨੇਜਰ ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਗਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਖੜੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗੁੰਡਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਥੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਬੱਸੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਾਟੇ ਲਾ ਰਹੇ ਵਰਕਰਾਂ ਕਲ੍ਹ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਕਢਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ 17 ਨੰਬਰ ਵਾਰਡ ਹੀ ਉਮਡ ਕੇ ਆਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਪੱਕੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ—ਸਾਰੇ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੀਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਹੀ ਸਹੀ

ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਮਿੱਠਾ ਜੀਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸਹੀ/—
ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ,
ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼, ਜਲੰਧਰ।

PR (Advt) 75/601

ਇਸ ਸਾਲ ਫਿਰ.....

ਤੁਸੀਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ

ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ, ਜੰਗੀ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ।

ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

ਗਰੰਟੀ ਵਾਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧੀਨ ਟਰੇਨਿੰਗ :

ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਮੇਤ ਸਟਾਈਪੈਂਡ, ਉਤਪਾਦਨ/ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੇਟੋਲ ਬਿਜ਼ਨਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਫਾਇਨੈਂਸੀਅਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਪਰਸਨਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਆਰਿਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਆਦਿ ਕਿਰਾਓਕਾਰੀ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਵਿਚ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਰੁਜ਼ਗਾਰ :

(ੳ) ਬਿਜ਼ਨਸ

- ★ ਮੁੱਢਲੀ ਪੂੰਜੀ (ਸਕੀਮ ਦਾ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ।
- ★ ਸ਼ਾਪ-ਕਮ-ਫਲੋਟਸ ਹਾਇਰ ਪ੍ਰੋਜ਼ੈਕ ਆਧਾਰ ਤੇ।

(ਅ) ਸਨੌਅਤ :

- ★ ਤਕਨੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ।
- ★ ਇੰਟਰਪ੍ਰੋਨੋਓਰਿਸ਼ਪ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਟਾਈਪੈਂਡ ਸਮੇਤ (ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ)।
- ★ ਮੁੱਢਲੀ ਪੂੰਜੀ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਪੀ. ਐਫ. ਸੀ. ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਰੁਧ (ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਕੌਮਤ ਦਾ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ)
- ★ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਸ਼ੈਡ/ਪਲਾਟਸ (ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ)
- ★ ਹਾਇਰ ਪ੍ਰੋਜ਼ੈਕ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ।
- ★ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਂਟਰਪ੍ਰੋਨੋਓਰਿਸ਼ ਲਈ ਸੂਦ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਿਤੀ।

ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੌਪ : ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕੌਪ ਸੰਗਠਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੌਪ ਅਨੁਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਰਿੰਡਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਲਾਏ ਜਾਂ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੋਟਕਪੂਰਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈ।

ਮੁੱਢਲੀ ਪੂੰਜੀ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਪੀ. ਐਫ. ਸੀ. ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਫਸਰ (ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਛੋਟੀ ਕਰੋ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੁੱਢਲੀ ਪੂੰਜੀ ਲਵੋ।

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸੀ. ਬੀ. ਐਮ. ਐਸ. ਚੋਪੜਾ ਜਾਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਟੈਕਨੀਕਲ) ਉਦਯੋਗ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ (ਫੋਨ 24446), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰੋ।

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਏ. ਐਸ.
ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼, ਪੰਜਾਬ

P.R.D. 75/73—79.

CHARTA, ਤੇ 1971 ਵਿਚ ਵ
&
20th Mile Stone, Mathura Road
Ballabgarh (Haryana)

ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ/ਰਜਿਸਟਰਡ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪਾਸੋਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਹਰਬੰਦ ਇਕ ਮੁਸਤ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯਤ ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਰਣ ਅਤੇ ਸਫ਼ਲ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਸ਼ ਰੂਪੇ ਪ੍ਰਤੀ ਟੈਂਡਰ ਜਮਾਂ ਕਰਾਕੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਸੂਚਨਾ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲਏ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟੈਂਡਰ ਮਿਤੀ 21.5.75 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 3 ਵਜੇ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਖੋਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਟੈਂਡਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸਤ ਰਕਮ ਦਾ 2ਵੀਂ ਸਦੀ (ਉਸ ਕੰਮ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਟੈਂਡਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਬਿਆਨੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਕਾਰਜ-ਕਾਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਜਨ ਸਿਹਤ ਮੰਡਲ, ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਡਿਪਾਜਿਟ ਆਠ-ਕਾਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਟੈਂਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਧਿ-ਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਕੰਮ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਜਲ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਜਲ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸਮਰਥਾ	ਜਲ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਮੀਨ ਦੇ ਸਮਾਂ	ਜਲ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ
1.	ਕੰਨਸਟਰਕਸ਼ਨ ਆਫ ਓਵਰਹੈਡ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਰੈਜ਼ਰਵੋਇਰਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਲ ਯੋਜਨਾ ਕਲਾਰਾਂ, ਬਜੀਦਪੁਰ, ਸ਼ੰਦੌਵਾਲੀ, ਕੰਪ-ਵਾਲਾ ਅਮਰਕੋਟ।	4 ਨੰ:	15,000 ਗੈਲਨ (68190 ਲੀਟਰਜ਼)	70'	9 ਮਹੀਨੇ
2.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ ਭਾਗੂ, ਰਾਮਪੁਰਾ	2 ਨੰ:	10,000 ਗੈਲਨ (45460 ਲੀਟਰਜ਼)	40'	6 ਮਹੀਨੇ
3.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ ਖਿਉਵਾਲੀ ਲੱਖੋਵਾਲੀ	1 ਨੰ:	-ਉਹੀ-	55'	6 ਮਹੀਨੇ
4.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ ਘੱਲੂ ਸ਼ੇਰ ਗੜ੍ਹ, ਖਹੀਖੋੜਾ ਰੁਕਨਪੁਰਾ, ਬਿਪਾਂ ਵਾਲੀ ਜੰਡ ਵਾਲਾ ਹਨੰਵਤਾ, ਕਲਰ ਖੋੜਾ, ਰਾਮ ਸਰਾ।	7 ਨੰ:	-ਉਹੀ-	60'	12 ਮਹੀਨੇ
5.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ, ਬਕੈਨ ਵਾਲਾ, ਸਹਰਾਜਪੁਰਾ।	2 ਨੰ:	5000 ਗੈਲਨ (22730 ਲੀਟਰਜ਼)	35'	6 ਮਹੀਨੇ
6.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ, ਹਰੀਪੁਰਾ	1 ਨੰ:	-ਉਹੀ-	40'	4 ਮਹੀਨੇ
7.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ, ਖਾਟਵਾਂ	1 ਨੰ:	5000 ਗੈਲਨ (22730 ਲੀਟਰਜ਼)	45'	4 ਮਹੀਨੇ
8.	ਜਲ ਯੋਜਨਾ ਸੱਜਗੜ੍ਹ, ਦੁਤਾਰਿਆਂ ਵਾਲੀ।	2 ਨੰ:	-ਉਹੀ-	50'	6 ਮਹੀਨੇ

ਨੋਟ :—ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਕਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਚੈਕ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।
2. ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਟੈਂਡਰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਹੀ/—
(ਐਚ. ਐਸ. ਦੇਵ)
ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ
ਜਨ ਸਿਹਤ ਮੰਡਲ,
ਅਬੋਹਰ

PR (Advt) 75/576

ਅੱਗ ਵਧੂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਕਿਯੋਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾ: ਦੁੱਲੀਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਜਾਏ। ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਾ ਚੌਰ ਆ ਜਾਏ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਥ ਕੇ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਗਈ ਤਾਂ ਲਹਿਰ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਾਕਤ ਸੰਭਾਲਣੀ ਹੈ।

ਜੇ. ਪੀ. ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੋਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜ ਬਲਕੀਆਂ, ਪਨਾਚਾਂ ਤੇ ਮੁਨਾਫੇਖੋਰਾਂ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਟੂ ਤੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਇਸ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜੇ. ਪੀ. ਨੂੰ ਸੰਤ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਰੋਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਾਰ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਫਾਸ਼ਿਸਟ, ਮਜ਼ਹਬ, ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜਬਾਤ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ਿਸਟ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆਪਨ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਪਾਗਲਪਨ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਿਟਲਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਭੰਨਾ ਕੇ ਨਿਕਲਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਣ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਖੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇਣਾ, ਹਿੰਦ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਅੱਡੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਇਹ

ਵੀ ਹੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਜੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਨਾੜਾਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਸਾ: ਰਾਮ ਸਹਾਏ ਤੇ ਸ: ਗੁਰਦਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ।

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਵਧੂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝਿੱਕਾ ਨੇ ਵਾਰਡ 17 ਵਿਚ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗਈਅਤੇਉਨਾਂ ਆਪਣਾਅਪਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਲੜਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਰਕੁਟਾਈ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ।

ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਤੁਰਤ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਗੜਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਲਾੜੇ ਸਣੇ ਸਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਮਾਰਕੁਟਾਈ ਭਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਸੁਰਾਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਬਲਿਕ ਨੋਟਿਸ

ਇਥੇ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਲੋਕਲ ਏਰੀਏ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੌਫਟ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਟੈਲੀਕਮ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਲ ਅਧੀਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਸਿਸਟਮ—ਕਾਲਮ “ਏ” ਤੋਂ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਜੋ ਕਾਲਮ “ਬੀ” ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਕ :—

- ਕਾਲਮ “ਏ” ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ
- ਕਾਲਮ “ਬੀ” ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ

ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ— ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਲੋਕਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਏਰੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਮਿਉਂਸਪਲਟੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸਬ ਸਰਕਾਈਬਰ ਪੁਰ ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਸਰਵਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਲੋਕਲ ਟੈਰੀਫਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਤਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀਮਾ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਉਂਸਪਲਟੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਤਕ ਦੀ ਲਾਈਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਟੈਲੀਗਰਾਫ ਰੂਲਜ਼ 1951 ਦੇ ਰੂਲ 434 (111) (66) ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਜੋ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਛਪਣ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਾਂ ਸੁਝਾਓ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼/ਸੁਝਾਓ ਨੋਟਿਸ ਛਪਣ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਟੈਲੀਕਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਲ ਅੰਬਾਲਾ ਨੂੰ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਇਲਾਕੇ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕ ਅਤੇ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੇ. ਐਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਟੈਲੀਕਮ (ਪੱਛਮ)
N. W. ਸਰਕਲ—ਅੰਬਾਲਾ।
Davp. 711 (45)/75

ਗੈਸਪੇਟਦੇਰੋਗ

ਗੈਸ ਬਣਦੀ ਹੈ ਬਦਹੁਕਮੀ, ਅਫ਼ਾਰਾ, ਤੁੱਖ ਘਟ ਲਗਦੀ, ਰਬਰ, ਹੜਾ ਖਾਰਜ ਨਾ ਹੋਣੀ, ਫਾਤੀ ਵਿਚ ਜਲਣ, ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣੀ, ਇਲਾਜ 10 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ 27 ਰੁਪਏ। ਲਾਭ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੌਮਤ ਵਾਪਸ ਸਦਰ ਗਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਲ-6

ਕੂਪਨਾਂ ਤੇ ਖਾਦ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 10 ਮਈ—ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੋਨਸ ਕੂਪਨਾਂ ਤੇ ਖਾਦ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਆਦ 15 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਬੋਨਸ ਕੂਪਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਦ ਲੈ ਸਕਣਗੇ।

ਕਣਕ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਨਸ ਵਜੋਂ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕੂਪਨਾਂ ਤੇ ਖਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖਾਦਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੂਪਨਾਂ ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਪਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਖਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲੀਡਰਾਂ ਕੋਲ ਕੂਪਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਾਰਾ ਦੇਣੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਂ ਪਈ ਖਾਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ

ਤਰੀਖ ਦਰਮ, 10 ਮਈ—ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰਲਾ ਸੂਬਾ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਐਨ. ਈ. ਬਾਲਾਰਾਮ ਨੇ ਅਜ ਇਕ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਉਲਟ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਟੋਲੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਖ ਕਰ ਲਵੇ।

ਉਹਨਾਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਆਗੂ ਪਿਛਾਖੜ ਦੇ ਇਸ ਕੈਂਪ ਪਿਛੇ ਛੱਪੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਅਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬੋਠ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਵੈ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਥੀ ਬਾਲਾਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਲਟ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟੋਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਜੈਤੋ ਵਿਚ ਦਫਾ 144 ਲਾਗੂ

ਜੈਤੋ, 10 ਮਈ—ਜ਼ਿਲਾ ਮੰਜਿਸਟਰੇਟ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੈਤੋ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਫਾ 144 ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। 11 ਮਈ ਨੂੰ ਜੈਤੋ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਜਲਸੇ ਅਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਆਦਿ ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਧੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਨਗਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਬਣਾਏ ਰਖਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਭ 13 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਹੈ। ਸਭ ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਅਤੇ ਹਾਲਤ ਤਨਾਅ ਪੂਰਨ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਥੇ ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ 34 ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜਥਾ ਕਲ ਨੌਮ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਬੰਕਾਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਤੇਗੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਬਰੂਆ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—ਸ੍ਰੀ ਰਤੁਭਾਈ ਅਟਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਉਝਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਿਦਾਭਾਈ ਦਾਰ ਜੀ ਸਮੇਤ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਅਸਥਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਈ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਹੀ ਟਿਕਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਮਗਲਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ-8 ਕਿ: ਅਫੀਮ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 10 ਮਈ—ਅਜ ਕਲੁ ਪਾਕ ਹਿੰਦ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਕ ਵਾਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਰਾਤ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਜਦ ਸੀਮਾ ਦਲ ਅਤੇ ਸਮਗਲਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਠ ਭੜ ਨਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਰਾਤ ਬਾਨਾ ਅਜਨਾਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਦ ਸੀਮਾ ਦਲ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸਮਗਲਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਵਲ ਵਧਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਗਲਰਾਂ ਨੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਵਾਬੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੇ ਦਫਾ 409 ਦੇ

ਸ਼੍ਰੋ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ

'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਘੁਰਲ

13 ਜੂਨ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 10 ਮਈ—ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਜ 10 ਮਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀ ਪਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ 13 ਜੂਨ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਰਚਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਜ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਓਮ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ

ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਤੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਦੀ ਕੋਪਨੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤਫਸੀਲ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ।

22500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਗਬਨ

ਜਲੰਧਰ, 10 ਮਈ—ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਕੋਸ਼ੀਅਰ ਸ੍ਰੀ ਐਚ. ਐਲ. ਜੋਸ਼ ਵਲੋਂ 22500 ਰੁਪਏ ਗਬਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੈਟਲ-ਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਰੀਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 22500 ਰੁਪਏ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬਿਲਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕਢਾਏ ਪਰ ਉਹ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਜਨਰਲ ਆਫਿਸ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਦੇ ਗਬਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਡਾਫ਼ੇ ਮਾਰੇ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੈਰ-ਕਮਿਊ: ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ

ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦਾ ਮਤਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਰੱਦ

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪਾਰਟੀ ਰਹਿਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੌਤ

ਸਾਥੀ ਭੋਗੋਂਦਰ ਝਾਅ ਵਲੋਂ ਤਕਰੀਰ ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—ਕਲ ਗਈ ਰਾਤ ਤਕ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਨੇ ਗੈਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਪੋਜੀਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਰੀ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਅਣ-ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਠਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮਤੇ ਉਤੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਅਧੀ ਰਾਤ 6 ਘੰਟੇ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਸੈਸ਼ਨ ਅਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਕਲ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਾ ਚਲਾਉਣਾ ਪਵੇ।

ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅੰਡੇ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉਤੇ ਤੋੜ ਫੌੜ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੇਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੇਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਰਲਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਬੱਲਦੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਭੋਗੋਂਦਰ ਝਾਅ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਜਿਆਸੀ ਕਤਾਰਬੰਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ-ਰਹਿਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

ਡਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਜੈਪੁਰ, 10 ਮਈ—ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਦੇਵ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅੱਜ ਅਸਥਲੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਉਂ ਹੀ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰ ਦੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਛੋਟੀ ਕਾਰ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋੜਣ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਲਾਬੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਅਗਾਏਵਧੂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਾਰੂਤੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਕੌਮੀ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਜਿਉਤਰ ਮਾਇ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਇਤਨੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਤੀ ਕਿ ਅਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਖਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭੁਖ ਮਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਨਾਜ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ

ਵਸੂਲੀ ਚ ਨਾਕਾਮੀ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ—ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕਲਕਤਾ, 10 ਮਈ—ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਅਨਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਬੰਧੀ ਬੋਠਤੀ ਰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਪਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 50,000 ਟਨ ਵਾਧੂ ਕਣਕ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੋਠਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਪਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਲਈ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੇਣਾ ਕੇਂਦਰ ਲਈ ਸੋਝਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਦੌਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਲਕਤਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਉਹ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਮਿਠਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 3% ਲੋਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ

ਜਲੰਧਰ, 10 ਮਈ—ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀ 100 ਲੋਕ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ।

ਕੀ ਨਿਬੰਧਨਾਂ ਅਤੇ
ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਜੋ
ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਏ ਹਨ
ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਤੇ ਮਨਸੂਬੇ
ਪੀ, ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਤਿਆਗਣ
ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਸੌ ਕਚੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕਢਣ ਬਾਰੇ ਸਟੇਅ

ਸੰਗਰੂਰ, 10 ਮਈ—
ਰਤੀ)—ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ
ਰੀਕੋਰਡ ਨੇ ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ
ਸੌ ਅਸਥਾਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ
ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ
ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਟੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ।
ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਚੀਫ਼
ਸਟਿਸ ਸੀ ਆਰ. ਐ. ਨਰੂਲਾ
ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ
ਆਧਾਰਿਤ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਟ
ਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਤਰੀ ਮਾਸਟਰ
ਗੁਰਬਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜ ਇਥੇ ਇਕ
ਪਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ।
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਆਰ-
ਡੀਨੈਂਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੋਲਡ
ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਰ ਸਾਲ
ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ
ਕੋਲਡ ਸਟੋਰਾਂ ਦੀ ਕਪੈਸਟੀ 141
ਕਿਊਬਿਕ ਮੀਟਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ
50 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਾਇ-
ਸੈਂਸ ਫੀਸ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਕਿ
ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕਪੈਸਟੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ 75 ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ
ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਅਗੇ
ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਲਾਗੂ
ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਹਦ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਲਡ
ਸਟੋਰ ਵਾਲਾ ਆਲੂ ਉਤਪਾਦਕਾਂ
ਤੋਂ ਆਲੂ ਦੀ ਇਕ ਬੋਰੀ ਦਾ
ਕਿਰਾਇਆ 10 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸੀਜਨ
ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ
ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ
ਵਿਰੁਧ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ
ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਵਾਈ
ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ

ਵਿਚ ਭਰਜੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ
ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਸਾਢੇ 1. ਫੀ ਸਦੀ
ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ
ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦ ਇਸ ਸਾਲ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇਗਾ-ਸੂਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੂੰ ਆਸ

ਬੰਬਈ, 10 ਮਈ—ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸੀ.
ਸੂਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ
ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਉਨਤੀ ਕਰੇਗਾ।
ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮੰਦੇ
ਦੇ ਡਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ
ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੇਕਟਰਾਂ ਵਿਚ
ਸਨਅਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ
ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।
ਅਜ ਏਥੇ ਡਾਈਨੋਮੀਅਲ
ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਅਤੇ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ 17ਵੀਂ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ-
ਦਿਆਂ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਚਾਲੂ
ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਤਕ ਸਿਕੇ ਦੇ ਫੈਲਾਅ
ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ
ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ
ਸਤੰਬਰ 74 ਵਿਚ ਸਿਕੇ ਦੇ ਪਸਾਰ

ਸਮਗਲਰ 8 ਕਿਲ ਅਫੀਮ ਛੱਡਕੇ
ਭਜ ਗਏ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਦਰਾ 307
ਦੇ ਅੰਪਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ
ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਪੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਰ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—
ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ
ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੱਜ ਗੁਜਰਾਤ ਅੰਬੇਬਲੀ
ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ 176 ਉਮੀਦ-
ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ 6 ਸੀਟਾਂ
ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ
ਐਲਾਨ ਬਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਪਿਛਲੀ ਅੰਬੇਬਲੀ ਦੇ 65 ਮੈਂਬਰਾਂ
ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼
ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ
ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰ: ਹਾਕੀ ਅਸੋਸੀ- ਏਸ਼ਨ-ਸ੍ਰੀ ਬਰਾੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ

ਲੁਧਿਆਣਾ, 10 ਮਈ—
ਸ੍ਰੀ ਜ਼ੋਰਵਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਐਡਮ-
ਨਿਸਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ
ਬੋਰਡ ਸਰਵ ਸੋਮਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ
ਹਾਕੀ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ
ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ
ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਹਾਕੀ
ਦੀ ਮਾਂ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਜੋ
ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੁਨੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ
ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਟੀਮ ਭੇਜੀ
ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮ ਦੀ
ਚੋਣ 13-14 ਮਈ ਨੂੰ ਖੇਤੀ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ
ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾ ਸਵਾਮੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ
ਵਿਚ ਗਿ: ਬੈਲ ਸਿੰਘ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ
ਕਰਾਏਗੀ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ
ਸਿਹਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬਤੀਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਕਲ ਸ਼ਾਮੀ
ਇਥੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ
ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਅਯੋਜਿਤ ਇਕ
ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਜਕ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ
ਲਈ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ
ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ
ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਗੋਲਾ ਫਟਣ ਨਾਲ ਦੋ ਮਰੇ

ਹਰਿਆਣਾ, 10 ਮਈ—
ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇਥੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ
ਦੂਰ ਮਹਿੰਦਰਵਾਲ ਨੇੜੇ ਫਾਇਰਿੰਗ
ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਗੋਲਾ
ਫਟਣ ਨਾਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ
ਮੌਕੇ ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦ ਕਿ ਇਕ
ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ
ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ
ਹਸਪਤਾਲ ਹੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ
ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ (ਭਾਰਤੀ) ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 82
ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਲ ਸ਼ਾਮੀ ਇਥੇ ਪਰਵਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ
ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਮਵਤੀ
ਨੇਦਨ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਨੇਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੋ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ 82 ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ

ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਸ੍ਰੀ ਯਾਦਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਵਿਰੁਧ 22 ਨੁਕਾਤੀ ਯਾਦ ਪਤਰ
ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾ-
ਇਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ
ਦੇ ਸਤ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ
ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ
ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ
ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ
ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰ-
ਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ
ਮਾਲ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਤਰ
ਪਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਾਜ-
ਨੀਤੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋ ਇਸ-
ਤਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ
ਗੰਭੀਰ ਸਿਟਿਆਂ ਦੀ ਧਮਕੀ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ (ਬਾਕੀ 6 ਅਤੇ ਕਾਲਮ 2)

ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪਾਤਰ ਹਨ-ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਡੀ. ਸ਼ਰਮਾ

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ
ਦਿਆਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਹਿੰਦ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ
ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ
ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਇਥੇ ਸਮਾਜ-
ਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੂਤਾਵਾਸਾਂ ਤੇ
ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਸਾਥੇ ਤਰ ਤੇ ਕੀਤੇ
ਫਿਲਮੀ ਮੌਲਾ ਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ
ਜਿਤ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ
ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ
ਅਜ ਵੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ
ਤਾਕਪਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ
ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ
ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ।
ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੇ
ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ
ਸਰਦਾਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ
ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਤੇ
ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ

ਦਾਖਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ

1. ਮੋਟਰ, ਸਕੂਟਰ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈ-
ਕਲ ਮਕੈਨਿਕ, ਡੀਜ਼ਲ ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸ
ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਗਿਆਨ।
2. ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਮਕੈਨਿਕ।
3. ਮੋਟਰ ਡਰਾਈਵਿੰਗ।
4. ਵੈਲਡਿੰਗ ਕੋਰਸ।
5. ਪਿੰਟਿੰਗ ਪਰੈਸ ਕੋਰਸ।
6. ਇਲੈਕਟਰੀਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਆਟੋ
ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸ਼ਨ ਕੋਰਸ :-ਮੋਟਰ ਆਰ-
ਮੇਚਰ ਵਾਈਡਿੰਗ, ਵਾਇਰਿੰਗ ਅਤੇ
ਰਪੇਅਰ।

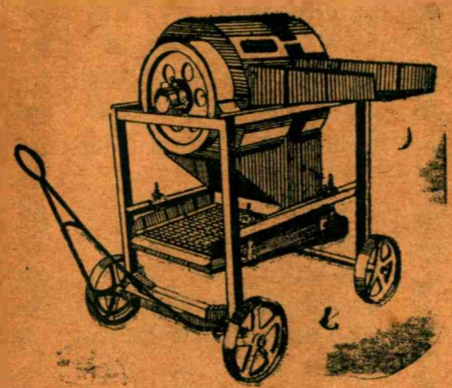
ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰਸਿਧ ਸੰਸਥਾ, ਜਿਥੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
ਉਪਕ੍ਰੋੜ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਚੁਕੇ
ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੋਗੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਲਗੇ
ਹੁਏ ਹਨ।

★ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਮੁਫਤ ਮੰਗਵਾਓ।
★ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਬੰਧ ਹੈ।
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ : ਕੁਮਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ
ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਵਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡਾ, ਜਲੰਧਰ।
ਫੋਨ : 4569 ਕਾਇਮ ਸ਼ੁਦਾ : 1948

ਕਿਰਲੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ

4 ਲੱਖ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ
ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ, 10 ਮਈ—
ਕੋਈ ਮੰਨੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਇਹ ਸਚ ਹੈ
ਕਿ ਘਰਾਂ 'ਚ ਫਿਰਦੀਆਂ ਕਿਰਲੀਆਂ
ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ
ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿਕੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਪਰੈਸ ਏਸ਼ੀਆ ਇੰਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ
ਨੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੀ ਕਿਰਲੀਆਂ ਦੀ
ਖਲ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ
ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਵਲੋਂ
4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਆਰਡਰ ਮਿਲਿਆ
ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀ
ਭਾਰਤੀ ਗਿਰਥਾਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ
ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ
ਪੱਛਮੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ
ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਪੱਛਮੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ
ਹਾਕਰਾਂ ਦੀ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿ-
ਕਾਰੀ ਐਸ. ਐਮ. ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਹੈ ਕਿ ਗਿਰਥਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਅਰਥ ਸਮਝਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ
ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣਾ
ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਸੰਦ ਆਪਣੀ ਕਰ-
ਕਰਦਗੀ ਤੇ ਪਾਏਦਾਰੀ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਕਾਮ-
ਯਾਬ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੀ
ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ
ਵੀ- ਬਰੇਡਰ,
ਮੋਜ਼ ਬਰੇਡਰ,
ਸੀਡ-ਕਮ-ਫਰਟੇ-
ਲਾਈਜ਼ਰ ਡਰਿ-
ਲਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ,
ਸੈਂਟਰੀਫੀਊਗਲ
ਪੰਪ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅੰਗਰ
ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :—
★ ਉਚ ਪਾਏ ਦਾ ਮੋਟੀਰੀਅਲ
★ ਤੁਜਰਬਾਕਾਰ ਯੋਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ
ਤਿਆਰ।
★ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।
★ ਵਧੀਆ ਬੈਰਿੰਗਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ
ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਰੋਡ ਡੇਹਰਾ (N. R.)

ਆਧਾਰ ਪਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਨਕਸਲੀ ਭੂਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਲ ਫਾਸੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।—ਵਾਸ਼ਿੰਟਨ ਅਤੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚਾਲੇ ਹਵਾਈ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਵਿਚੋਂ ਅਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦੇ ਏਅਰਫਲੋਟ ਦਫਤਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੇ ਬੰਬ ਫਟਿਆ। ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।—ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਲਈ ਆਪਣੇ 179 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪਾਲਕਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ

—ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਉਂ. ਕਮੇਟੀ ਫ਼ਿਹਰਟਾ—

ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਡੋਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਹਨ: ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਸੋਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਭਰ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਸ ਦੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਰਧਾਨ ਅੰਤਤ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਤਤ ਹੋਵੇ। ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਨੇਟੀਵਾਈਡ ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਮਿਉਂਪਲ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਇਆ, ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਬੇਸ਼ਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਜ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜੀ। ਸਾਡੀ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨੀਤੀ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਹਿਯੋਗ ਪਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਚੋਣਾਂ ਲੜਣਾਂ ਹੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਵਰਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟਿਕਟ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਹਾਜ਼ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਦਰਮਿਆਨੇ ਵਰਗ ਚੋਂ ਆਏ ਸੁਚੱਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ, ਇਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਾਮ-ਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ 1957 ਤੋਂ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪ ਪਰਧਾਨ ਆ

ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਦੂਜੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿ-ਯੋਗ ਹੈ। ਜਲਸਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਬਜਟ ਸਮੇਂ ਵਧ ਵਧ ਵਾਰਡ ਮੁਹਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ-ਨਿਧਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬਜਟ ਬਾਰੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਚੰਗੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿਤ ਕੇ ਆਏ ਉਮੀਦ-ਵਾਰ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ 1553 ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਆਏ ਮੈਂਬਰ 9 ਵਿਚੋਂ 4, 1955 'ਚ 9 ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, 1964 ਵਿਚ 11 ਵਿਚੋਂ 2, ਅਤੇ 1972 ਵਿਚ ਤੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਜਿੱਤੇ।

1953 ਤਕ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਨੇਟੀਵਾਈਡ ਏਰੀਆ ਸੀ। 1953 ਵਿਚ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪਲ

ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂਨੂੰ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਪਾਲਕਾ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ

ਮੌਕਾ 53 ਤੋਂ 1966 ਤਕ ਮਿਲਿਆ। 1966 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਅਤੇ 62 ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਿਉਂਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਫੁਡ ਦਿਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੇ, ਬਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। 1969 ਵਿਚ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਪਰਧਾਨ ਬਣੇ ਜੋ ਅਜ ਤਕ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਹੀ ਸਗੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਮਾਲਕਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬੜਾ ਉੱਦਮ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਕੰਟੀਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। 1965 ਦੀ ਭਾਰਤ ਪਾਕ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਉਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦਿਤੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਤਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਲਈ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਕਾਰ ਹੈ।

ਫ਼ਿਹਰਟਾ 'ਚ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦਾ ਜਨਮ 55 ਦੀ ਨੀਮਲਾ ਤੇ ਮੋਹਰਾ ਮਿਲਜ਼ ਦੀ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਕਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲੀਆਂ। 'ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀਉ ਭੈਣਾਂ ਅਗੇ ਵਧੋ, ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੱਢਾ ਜੌੜੋ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਹੇਠ 6 ਮਹੀਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਜਲੂਸ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੁੰਦੇ। ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਬਾਲ ਕੁਛੜੀਂ ਚੁੜੀ ਔਰਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਦਲ ਤੁਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ। 10 ਅਪਰੈਲ 55 ਨੂੰ ਜਦ ਨੀਮਲਾ ਮਿਲ ਦੇ ਗੇਟ ਤੇ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਵੱਜਦੀਆਂ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਜੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ। ਵੀਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਲਈ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਆਗੂ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ, ਬੀਬੀ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਸੁਖਨ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਈਆਂ।

ਥੱਲੇ ਥੱਲੇ ਭਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਦੇ, ਵੀਰ ਸੋਹਣੇ ਮੁਖੜਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਭਈ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਨੇ, ਵੀਰ ਰੰਗ ਬਦਰੰਗੇ ਕੀਤੇ ਭਈ ਅੱਗ ਲਗੇ ਰਿਜਕਾਂ ਨੂੰ

ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਲਹਿਰ .....ਭੱਠੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਜਥਾ ਚਲਿਆ

ਪੈਰੀਂ ਬੋਝੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀਆਂ, ਥੱਲੇ ਥੱਲੇ ਬਈ ਭੱਠੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਜਥਾ ਤੁਰਿਆ ਸਾਰਾ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਬਰ ਬਰ ਕੰਬ ਭਈ, ਕਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਉਹਨਾਂ ਜਾਨ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰ ਲਈ, ਭਈ ਏਕਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦਿਨ ਦਿਨ ਤਾਕਤ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇ ਭਈ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਥੇ-ਬੰਦੀ ਭੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਰਲਾਏ।

ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਘੁੰਡ ਕਢਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਬੋਲੀਆਂ ਇਕ ਜਲਸੇ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਰਾਂ ਕੱਸ ਕੇ ਬੰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 10 ਸਾਲ ਬਾਦ 1965 ਵਿਚ ਜਦ 4 ਮਾਰਚ ਦਾ ਘਟ ਘਟ ਤਨਖਾ ਦਾ ਨੇਟੀਵੀਕੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਲਈ ਮੁੜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਣੇ ਜਾਮ ਕੀਤੇ, ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਇਸ-ਤਰੀਆਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਾਲ ਰਲੀਆਂ, ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਜਥੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿੱਲ ਦੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ ਨਿਕਲਦੇ। ਪੁਲਸ ਲਾਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਤਰ ਬਿਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਜਾਂਦੀ, ਗੇਟ ਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਇਕਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੋਰਦੀਆਂ। ਇਸ ਹੜ-ਤਾਲ ਵਿਚ 85 ਔਰਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀ ਲਗਭਗ 30 ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਐਮਬਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲਜ਼, ਓ. ਸੀ. ਐਮ. ਪੰਜਾਬ ਮਿਲਜ਼ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਧਰਨੇ, ਜਲੂਸ ਕਢਕੇ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਰੁਧ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਅਤੇ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਭੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 1965 ਤੋਂ 1971 ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਇਸਤਰੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਭਾ ਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਕੈਨਟੀਨ ਚਲਾਏ। 1965 ਵਿਚ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਅਤੇ 1971 ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਸਲੇ ਜਿਵੇਂ ਅੰਜੇਲਾ ਡੇਵੀਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਵਿਚ, ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੇ ਕੰਬੋਡੀਆ ਦੀ ਬਹਾਦਰ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਯਕਜ-ਹਿਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਨੇ ਉਘਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇਆਂ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ— ਆਪਣੇ ਵਖਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲਸੇ ਜਲੂਸ, ਪਰਭਾਤ ਫੋਰੀਆਂ ਕੱਢਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਜਿਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵਕਤ 500 ਔਰਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁਧ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ

ਫ਼ਿਹਰਟਾ: ਨੌਜਵਾਨ ਲਹਿਰ

ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਵ ਭਾਰਤ ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਾਜ਼ਾਂ, ਸਜ ਪਿਛਾਖੜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਸਭਾ ਨੇ ਕਈ ਜਲਸੇ, ਹਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਦਿ ਕੀਤੇ ਹਨ ਨੌਜੁਆਨ ਲੀਡਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹੇਸਰੋ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਫੇਸਰ ਪਰਵਾਨਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਜਲਸਿਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ। 8 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਅਤੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਤੋਂ

ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਤਗੜੇ ਜਥੇ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜੁਆਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਲੀ-ਅਤ ਕੀਤੀ ਬੇੜਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਨੌਜੁਆਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਖਰੇ ਜਥੇ ਬਿਠਾਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਲਾਯਨਜ ਕਲਬ ਤੇ ਮਿਉਂਸ-ਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਨੱਸਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੀ ਅੱਥਾਂ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਲੈਟੀਯਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਹਾ-ਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਵੀਅਤਨਾਮ, ਕੰਬੋਡੀਆ ਅਰਥ ਇਸਰਾਈਲ ਜੋੜ ਵਰਗਿਆਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਭਾ ਨੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਫ਼ਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਭਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ

—ਜਗਦੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਦੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਾਣ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਉਹ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਵਸਰਸਾਹੀ ਦਾ ਫੰਦਾਂ ਸਾਡੇ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਗਰੈਚੁਟੀ ਸਕੀਮ ਸਭ ਪਾਲਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 1967 ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਗਰੈਚੁਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ-ਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਤੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਮਿਉਂ: 'ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫ਼ਿਹਰਟਾ— ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਰੋਟ ਏਨਾ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਰਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਦੋ ਵਾਰ ਕੰਮ ਤੇ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਰਤ ਤਾਂ ਘਟ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਪਾਲਕਾ ਵਿਚ ਵਿੱਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਣੇ ਤਨਖਾਹ ਛੁਟੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ, ਇਤ-ਵਾਕੀਆ, ਜਚੇਗੀ, ਤਿਉਹਾਰ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੁਟੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਾਂਗ ਡਾਕਟਰੀ ਮਦਦ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਰੋਟ ਏਨਾ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਰਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਦੋ ਵਾਰ ਕੰਮ ਤੇ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਰਤ ਤਾਂ ਘਟ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਹਰਟਾ ਪਾਲਕਾ ਵਿਚ ਵਿੱਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਣੇ ਤਨਖਾਹ ਛੁਟੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ, ਇਤ-ਵਾਕੀਆ, ਜਚੇਗੀ, ਤਿਉਹਾਰ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੁਟੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਾਂਗ ਡਾਕਟਰੀ ਮਦਦ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ

'ਜਨਤਾ-ਉਮੀਦਵਾਰ' ਇਕ ਪਾਖੰਡ

—ਨਘੰਚੀ—

'ਕਾਰੋਬਾਰੀਏ ਬੁਠ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਂਦੇ, ਉਹ ਨੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਦੇ ਇੰਜ। ਨਾਅਰਾ ਨਵਾਂ ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, 'ਜਨਤਾ ਉਮੀਦਵਾਰ' ਖਲਿਹਾਰਦੇ ਇੰਜ। ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਇ, ਜਹਿਰ ਗੋਲੀ ਤੇ ਖੰਡ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਇੰਜ। ਪਾਟਕ ਪਏਗੀ ਲਾਭਾਂ ਨਿਗੂਣਿਆਂ ਤੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਖਿਲਵਾੜਦੇ ਇੰਜ। ਜੇ. ਪੀ. ਅਤੇ ਤਿਸਾਈ ਦੀ ਜੁੰਡਲੀ ਨੇ, ਲੋਕ-ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਾਇਆ ਬੁਰਕਾ। ਫਾਸੀਵਾਦ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਣ ਖਾਤਰ, ਲੋਕ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਸਜਾਇਆ ਬੁਰਕਾ।

ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਚੁੱਗੀ ਚਪੜਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਫ਼ਿਹਰਤਾ ਹਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਭੱਤਾ 7.50 ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਫ਼ਿਹਰਤਾ

ਟਾਈਮ ਸਫਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੋਣ।

ਕਮੇਟੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅੰਜੋਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪ. ਸ. ਸ. ਫ. ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬਦਲਾ-ਲਉ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹਨਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਨਦਿਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ

(ਸਫ਼ਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਅੱਲਾਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹਈਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਕੀਮ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਨੇ ਦੋ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਿਹਰਤਾ ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?

1965 ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹੋਈ ਬੰਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ। ਲਗ-ਪਗ ਡੇਢ ਸੌ ਮਕਾਨ ਢਹਿ ਗਏ। ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਟਾਈਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫ਼ਿਹਰਤਾ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਸੁਰਖਿਆ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਿਲ ਖੋਲ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਅੰਤਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਸੁਰਖਿਆ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਿਤੀਆਂ। 65 ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਡਿਫੈਂਸ ਵਾਲੇ ਨੌਸ ਗਏ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਗੇਂ ਲਈ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਸਕੀਮ ਹੈ।

ਪਬਲਿਕ ਲਈ ਟੈਲੀ-ਵੀਯਨ ਸੈਂਟ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਯੂਥ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਇਨਡੋਰ ਗੈਮਜ਼ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਹੈ।

HIMALAYA WOOLLEN MILLS

G. T. Road, Chheharta (Amritsar)

Manufacturers of
High Class Shoddy Woollen Tweeds

and

Velour Yarns

&

Commission Processors

of

Woollen & Synthetic

Fabrics, Blankets

and

Tweeds etc. etc.

on

Latest Automatic Machines

at

Reasonable Rates.

Gram : Plaza—Amritsar.
Telex : Plaza—235.

Phones: 8-249
8-347
8-278

NIEMLA

Commands country wide reputation

in the

Quality and reliabale

processing of

All kinds of

Woollen

Cootton

Staple &

Polyster fabrics

Remember our trade mark

NIEMLA TEXTILE FINISHING MILLS

Private Limited, Chheharta (AMRITSAR)

Send Enquiries to our Sole Agents

M/s TEXTILE FINISHERS

KATRA KANAHYAN, AMRITSAR.

Telephone Nos. : 43097 & 48139.

ਇਕ ਅਹਿਮ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ

— ਸਟਾਫ ਰੀਪੋਰਟਰ—

ਫਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਇਕੋ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਆਮ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕੀ ਖਾਸ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ?

ਫਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਫਿਹਰਟੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਦਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਟਰੇਂਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਫਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨਰਸਾਂ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। 41 ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਦਿਹ ਨਰਸਾਂ ਅੱਜ ਕਲ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਹਰਟਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜੱਚਾ ਬੱਚਾ ਘਰ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਲੱਡੀ ਹੋਲਥ ਵਿਜੀਟਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੱਚਾ ਬੱਚਾ ਘਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਫਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਬਹੁਤ ਬੱਚੇ ਜਿਹਾ ਕਨ-ਫਾਈਨਮੈਂਟ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟ ਏਈਮ ਮੁਫਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉਤੇ ਪੱਕੇ ਸਵੀਪਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਇਸਤਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਸ਼ਲ ਐਜੂ-ਕੇਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬਾਲਵਾੜੀ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਅਗ-ਵਾਈ ਹੇਠ ਚਲਦੀ ਸਾਡੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾਜ ਵਿਰਧ ਵੀ ਲੱਕ ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 7 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਫਿਹਰਟਾ ਵਿਚ ਇਕ ਕਨਵੈਨ-ਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਦਰੋਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪਤਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਉਮਾ ਦੇਵੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਉਘੀ ਵਰਕਰ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂ-ਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ?

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਉਚੇਚੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਗਰੀਬ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਸਾਲ 25 ਵਜ਼ੀਫੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 1973-74 ਵਿਚ 14 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 74-75 ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 19 ਹੋ ਗਈ। ਅਜ ਕਲ 22 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜ਼ੀਫੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 33 ਵੀ ਸਦੀ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 20 ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤਕ ਦੀਆਂ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਮੇਟੀ ਖੇਡਾਂ ਵਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਮੁਹਈਆ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ ਮੁਫਤ ਮੁਹਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਫੁਟਬਾਲ ਦੀਆਂ 5 ਅਤੇ ਕਰਿਕਟ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਹੈ। ਇਕ ਟੈਨਿਸ, ਭਾਰ ਚੁਕਣ, ਗੋਲਾ ਸੁਟਣ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਇਕ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲਵਰ ਦੇ ਕਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਡਰਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤ-ਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਡਰਾਮਾ ਫੈਸਟੀਬਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਡੇਟੇ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਪਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਗੈਰਾ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਲਘਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਅਜ ਕਲ ਫਿਹਰਟਾ ਵਿਚ ਛੇ ਟੀਡਿੰਗ ਰੂਮ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵੀ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਹਰਟੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ? ਅਜ ਕਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਆਉਟ ਡੌਰ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ਹਿ-ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਖਰਚ 1972-73 ਵਿਚ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ 73-74 ਵਿਚ 44 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ 74-75 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 59750 ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਫਤ

ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਫਤੇ ਪਿਛੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। 1973-74 ਅਤੇ 75 ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੇਂਪ ਲਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲਾਇ-ਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਟਿਪਲਵੇਸਿਨ ਸੈਂਟਰ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਹਰ ਸਾਲ ਕਮੇਟੀ ਸਪੋਸ਼ਲ ਸਫਾਈ ਮਹੀਨਾ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰਖ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਟੈਕਸਾ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ?

ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਡੱਪੜ ਟੈਕਸ, ਰਿਕਸਾ ਟੈਕਸ, ਰੋੜੀਆਂ, ਤਹਿ ਬਜ਼ਾਰੀ ਗੱਡਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਬੋਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ 10 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਰਾਏ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ ਇਹ ਹੱਦ ਵਧਾ ਕੇ 70 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੋਮਾ ਚੁੰਗੀ ਟੈਕਸ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਫਲ, ਦੁਧ, ਚਾਰੇ, ਸਬ-ਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਗੀ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੋ ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇਹ ਛੋਟ ਨਹੀਂ। ਮਕਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਆਉਟ ਡੌਰ ਪਰਚੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦਰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੀਟ ਪ੍ਰਚੁਨ ਫਰੋਜ਼ਾਂ ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫਿਹਰਟਾ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਮੇਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਪਿੜ

ਫਿਹਰਟਾ

ਫਿਹਰਟਾ ਬਹੁਤ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਨਅਤ ਇੰਝਰਾਇਡਰੀ ਵੁਲਨ ਫਿਨਿਸ਼ਿੰਗ, ਕੋਮੀਕਲ, ਇੰਜੀਨੀ-ਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਵਨਸਪਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇੰਝਰਾਇਡਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਮਿਲ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੇ ਸੇਕਟ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਨਅਤ ਸਿਖਰ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਅਜ ਕਲ ਫਿਹਰਟਾ ਵੁਲਨ ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਓ. ਸੀ. ਐਮ. ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉੱਨੀ ਮਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਤਾਪ ਸਟੀਲ ਰੋਲਿੰਗ ਮਿਲ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ। ਓ. ਸੀ. ਐਮ. ਮਿਲ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 75 ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਖਲ ਫਿਹਰਟਾ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

—ਪਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ—
ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਨਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਝਰਾ-ਇਡਰੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਮਿਲਾਂ ਵਿਚ 1950-53 ਵਿਚ ਉਠਾਈ ਗਈ। ਗਰੇਡ ਤੇ ਸਕੇਲ, ਗਰੇਚਟੀ, ਇਤਫਾਕੀਆ ਛੁਟੀਆਂ, ਬੀਮਾਰੀ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ ਸਣੇ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਠੀ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਸਤੰਬਰ 1954 ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਹੜਤਾਲ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ ਤਕ ਚਲੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਸਨ ਇਕ ਸਾਡੀ ਐਂਟਕ ਦੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਇੰਟਕ ਦੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੰਟਕ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਲੰਗੋਟੀਵਾਲਾ ਸਨ। ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਏਕਤਾ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ।

ਰੋਖਾ ਚਿੱਤਰ
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਮਲਾ ਡਾਂਗ
—ਉਰਮਿਲਾ ਆਨੰਦ—
ਨਿੱਕਾ ਕੱਦ, ਸੋਚਵਾਨ ਤੱਕਣੀ ਵਿਮਲਾ ਜੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੇਮ-ਪਲ ਹਨ। ਸਸੀ ਤੋਂ ਰਵੀ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੜੇ ਸਰਧਾਲੂ, ਪਿਤਾ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਰੋਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਨੌਕਰ ਸਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰ। ਮਾਂ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਦਿਲ ਦੀ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਤੇ ਉਹਨਾ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੂਝ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਬੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਤਨਾ ਚੇਤੇ ਹੈ ਕਿ “ਇਕ ਮਾਂ ਦੇ ਉਸਦੀ ਕੁਖ ਬਾਰੇ ਸੀ।” ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਸੂਝ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਵਿਮਲਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਡਾਂਗ ਜੀ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੀਡਰ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੀ, ਕੱਠੇ ਰਹੇ। ਬੜੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਰਣਾਈ ਹੋਈ ਜੋੜੀ ਹੈ। 1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀ

ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਅੰਨੇਵਾਹ ਦਮਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਖਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਘੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ
ਫਿਹਰਟੇ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਏਕਤਾ ਹੈ। ਇੰਟਕ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਸਰਵ ਸਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆ ਰਲੀ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੁਲਸ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਆਦਿ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 7)

ਦੋਂਦੇ ਦੋਂਦੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਿੱਲੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤੇ ਸਫਾਈ ਹੋ ਜਾਏ। ਕੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਂਦੇ—ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮੱਲਜੋਲ ਚਿੰਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਫੀ ਰਖਦੇ ਹਨ, (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 7)

ਸ੍ਰੀ ਨੇਤਰਪਾਲ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਹਰਟਾ

ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ, ਛਿਹਰਟਾ

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਆਬਾਦੀ

ਛਿਹਰਟਾ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਲਗਪਗ 22000 (ਬਾਈ ਹਜ਼ਾਰ) ਹੈ।

ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟ

475 ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬ ਅਤੇ 100 ਲਾਈਟ ਟਿਊਬਾਂ ਹਨ।

ਪਾਰਕਾਂ

ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਅੱਠ ਪਾਰਕਾਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ

ਛਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਤਿੰਨ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲਬ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫਤੇ ਔਖਾਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੱਚੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਫਰਸ਼ ਵਿਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ 65 ਹੈਂਡ ਪੰਪਾਂ (ਨਲਕਿਆਂ) ਰਾਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੰਜ ਘਰ

1965 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਾਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜੰਜਾਂ ਆਦਿ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਫ਼ਾਈ

ਤਿੰਨ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ

ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੱਕੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਚਾਲੂ ਹੈ।

ਖੇਡਾਂ

ਛਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀਆਂ ਨੌਂ, ਫੁਟਬਾਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਟੀਮਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਹੈ।

ਵਜ਼ੀਫੇ

ਛਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ 33 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਾਂ

ਉੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ 20 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਛਿਹਰਟਾ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਉਹ ਸਹੂਲਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਰਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਲੋਡੀ ਸਵੀਪਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਜ਼ੱਚਗੀ ਛੁੱਟੀ। (2) ਇਤਫਾਕੀਆ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ। (3) ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਦਾ ਲਾਭ। (4) ਵਰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ। (5) ਤਿਉਹਾਰੀ ਛੁੱਟੀਆਂ। (6) ਹਾਊਸ ਰੈਂਟ ਅਲਾਊਂਸ ਆਦਿ।

—: ਅਪੀਲ :—

ਜਿਥੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਛਿਹਰਟਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਛਿਹਰਟਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਅਗੇ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਰਖਣ ਵਿਚ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਛਿਹਰਟਾ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ।

ਆਰ. ਐਸ. ਕਪੂਰ, ਸਕੱਤਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ, ਛਿਹਰਟਾ

ਪੰਜ ਸੌ ਪੈਰੇ ਖਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਸੰਗਾ 10 ਮਈ—ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ 5 ਸੌ ਪੈਰੇ ਘਾਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਾਟ ਪੰਜਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ 50 ਲਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਆਏਗਾ।

ਇਹ ਗਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਪਾਰਲੀਆਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਨੇ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਦਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ 9.57 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਹਿਰਾਂ ਪਕੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਧਰਮ ਯੁਧ

(ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਛੇਤੀ ਕਰਾਉਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਪਤਰ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਫੰਡ ਤੇ ਕੋਈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੀਲਿੰਗ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਤਕ (13 ਜੂਨ) ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹਰਾ, ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ: ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਚਵਾਨ ਕਾਹਿਰਾ ਜਾਣਗੇ

ਨਵੀਂ ਦਿਲੀ 10 ਮਈ (ਹ. ਸ.)—ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚਵਾਨ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਕਾਹਿਰਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਅਰਬ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਦਾਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਹਿਰਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਦਾਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਯੂਗੋ-ਸਲਾਵੀਆ ਤੇ ਪਰਮੁਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ

(ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਵਕਾਰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅੜਿਕੇ ਡਾਹੁਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਉਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ

(ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਸਲੀ-ਬਖਸ਼ ਦਸਿਆ ਅਤੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਤ, ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਤਿਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਨਅਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਰਾਮਦ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦਿਆਂ ਗੀਫਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫਾਇਨੈਂਸੀਅਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਲੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਜੋ 1971-72 ਵਿਚ 80 ਫੀ ਸਦੀ ਸੀ, 1973-74 ਵਿਚ ਘਟ ਕੇ 64 ਫੀ ਸਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਦਾਕਾ 10 ਮਈ—ਦਾਕਾ ਮੈਂਡੀਕਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਕਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ ਪੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੂੰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਹਿਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੋਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਟੈਲ ਟੈਕਸ ਲਗੇਗਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ, 10 ਮਈ—ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਪੀ. ਦੂਬੇ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਕਮੇਟੀ ਟੈਲ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਟੈਲ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਸ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾ (10-15) ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨੀ ਵਧੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਨਗਰਪਾਲਕਾਵਾਂ ਨੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਰਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਫ਼ਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮੰਗਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨੀਆ ਜਾ ਚੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਰੀ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਗੰਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, 10 ਮਈ—ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਪੀ. ਦੂਬੇ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ 29 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ 17 ਹੋਰ ਗੰਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਨਕਸ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰਾਏ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਪਕੜੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ 1974-75 ਸਾਲ ਵਿਚ 7 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਦਾ ਬਜਟ 3 ਕਰੋੜ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਢੇ 30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੂਬੇ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਠੀਕ ਰਖਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 20 ਡੀਜ਼ਲ ਇੰਜਨ ਸੈਟ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਟਿਊਬਵੇਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਅਸਾਮ ਵਲੋਂ ਸਿਕਮ ਬਾਰੇ ਬਿਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਪਟਨਾ, 10 ਮਈ—ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਨੇ ਅਜ ਸਰਵ ਸ਼ਮਤੀ ਨਾਲ 38ਵੀਂ ਸੇਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਕਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ 22ਵੇਂ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜਗਨ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਵਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਲੋਕਸਭਾ ਵਿਚ ਕੋਸ਼ਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਾਮ—ਅਸੰਬਲੀ ਨੇ ਵੀ ਅਜ ਸਰਵ ਸ਼ਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿਕਮ ਬਾਰੇ ਬਿਲ ਸੰਬੰਧੀ ਸੇਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 38ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਸਦਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਸੀ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਇਹ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕੇਂਬੋਡੀਆ ਵਿਚ ਬਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਬੰਕਾਕ, 10 ਮਈ—ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕੇਂਬੋਡੀਆ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਸਵਾਸਥ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਰੁਝਾਅ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਦਾਖਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਨਾਮ ਪਿੰਨੂ ਰੋਡੀਓ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਨੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਪਰਸਾਰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਿਵਾਰਤੀ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਬਟਾਲਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਾਂਚ

ਬਟਾਲਾ, 10 ਮਈ—(ਹਿ. ਸ.) 20 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੜਬੜ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਸੁਪਰਿਟੈਂਡੈਂਟ (ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ.) ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਇਕ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਦ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਦੇ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਝਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, 10 ਮਈ—ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਹਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 1 ਲੱਖ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਪੜੇ-ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਬਹਿਲ ਇਥੋਂ 10 ਮੀਲ ਦੂਰ ਮਾਝਾ ਖੇਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਝਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੇ 28 ਲੱਖ 62 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਗਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 22 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 63 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸੂਰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 26 ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਚੰਡੀਗੜ 10 ਮਈ (ਹ. ਸ.)—ਖੰਜਾਬ ਨਾਟਕ ਸੰਘ ਵਲੋਂ 26 ਸਦੀ ਟੈਗੋਰ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪਹਿਲੇ 25 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਜ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਗਿਸ ਦਤ ਇਸ ਮੌਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹੋਸ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਣੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ

This is the look of...

IWOLA
FABRICS

The IN-LOOK for winter's fashion comfort.
Mens' shirts, ladies' nighties & children's wear.

A fabric to live with,
so soft & warm to the touch
HE or SHE will love to wear IWOLA.
The LITTLE ONE will simply adore
the snug & cuddly feeling
of IWOLA fabric.
In blue, pink, turquoise & beige,
& many other shades
to suit your satisfaction.

26 ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ

ਚੰਡੀਗੜ 10 ਮਈ (ਹ. ਸ.)—ਖੰਜਾਬ ਨਾਟਕ ਸੰਘ ਵਲੋਂ 26 ਸਦੀ ਟੈਗੋਰ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪਹਿਲੇ 25 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਜ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਗਿਸ ਦਤ ਇਸ ਮੌਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹੋਸ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਣੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ

INDIA WOOLLEN TEXTILE MILLS
(PRIVATE) LTD.
CHHEHARTA, AMRITSAR (Dist.)

IN DELHI:
M/S L. D. NAYAR & SONS, KAROL BAGH, NEW DELHI
M/S L. D. KANYALAL, KT. NAYAR, CHANDNI CHOWK, DELHI
M/S LACHHMANDAS JAGDISHMOHAN, KT. PYARELAL,
CHANDNI CHOWK, DELHI
IN AMRITSAR:

Phone : Factory 318
Res. 266

With Best Compliments :-

Ravi Paint Industries

G. T. Road, CHHEARTA.

(Amritsar)

Manufacturers of :-

High class paints, Co ours
and Varnishes

Suppliers of :

Red oxide and Yellow Ocher etc-

ਤੁਸੀਂ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਟੀਨ ਦੇ ਇਕ ਕਿਲੋ, ਦੋ ਕਿਲੋ,
ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਦੇ ਡੱਬੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੋਟ ਤੋਂ ਵਾਰਨਿਸ਼
ਆਦਿਕ ਵਾਲੇ ਡਰੱਮ ਬਨਾਉਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ
ਸਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਜ਼ਾਰ ਫ਼ੋਹਰਟਾ
(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਫ਼ੋਨ :—8-340

Tele : 8-341

With Best Compliments
from

Alba Chem Laboratories

43, G.T. Road, CHHEHARTA.

Manufacturers of :

HIGH CLASS PHARMACOPIAL & PATENT
TABLETS, Sy ups, ELIXIRES COUGH
SYRUPS and other preparations.

ਸਾਡੀ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਵੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਨੇ
ਅਵਾਮੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਐਨ. ਜੀ. ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾਕੇ
ਫ਼ਾਸਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੜ ਵਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਕਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਚਾ ਇਤਹਾਸ

ਜੀਵਨ ਸੰਗਰਾਮ

(ਈਸਟਮੈਨ ਕਲਰ)

ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ਼

50ਵਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਿਨ ਕੋਲਾਸ਼—ਲੁਧਿਆਣਾ, ਕਿਸ਼ਨਾ—ਜਲੰਧਰ,
ਰਾਜ ਬਟਰ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਜ ਤੋਂ ਸੋਦੀਪ—ਅਬੋਹਰ।

ਦੂਸਰਾ ਹਫ਼ਤਾ—ਅਦਰਸ਼—ਮਲੋਟ

ਸਿਤਾਰੇ—ਸ਼ਸੀ ਕਪੂਰ, ਰਾਧਾ ਸਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਪਦਮਾ ਖੰਨਾ

3

(ਈਸਟਮੈਨ ਕਲਰ)

11ਵਾਂ ਹਫ਼ਤਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,

ਆਰਤੀ—ਲੁਧਿਆਣਾ, ਫਰੋਂਡਜ਼—
ਜਲੰਧਰ।

7ਵਾਂ ਹਫ਼ਤਾ—ਕੇ.ਸੀ.—ਜੰਮੂ।

5ਵਾਂ ਹਫ਼ਤਾ—ਨਾਵਲਟੀ-ਕਰਨਾਲ
ਅਜ ਤੋਂ ਰਿਗਲ—ਜ਼ਿਮਲਾ।

ਨਿਲਮ-ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ।

6

ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ

ਨਿਮਨ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜ ਵਿਭਾਗ (ਜ.ਸ.) ਸਾਖਾ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰ ਸ਼੍ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ
ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ 2/- ਪ੍ਰਤੀ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਟੈਂਡਰ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ, ਜੋ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਲਿਖਤ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ
ਵਸੂਲ ਕਰੇਗਾ।

ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਠੇਕੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਂਗ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਫਤਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ
5 ਵਜੇ ਤਕ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕ੍ਰਮ ਨੰ:	ਕੰਮ ਦਾ ਨਾਂ	ਤੁਖਮੀਨਾਂ ਰਕਮ	ਬਿਆਨਾਂ	ਸਮਾਂ	ਟੈਂਡਰ ਖੁਲਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ
1	2	3	4	5	6

1. ਪ੍ਰੋ: ਐਸਟੇਟ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਮੈਨੀਟਰੀ ਰੂ: 1,10,1000/- 2200/- 9 26/5/75 ਐਟ
ਇੰਸਟਾਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸੀਵਰੇਜ ਇੰਨ ਮਹੀਨੇ 3 ਪੀ. ਐਮ.

ਨਿਯੁ ਮੰਡੀ ਐਂਡ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਜ਼ਿਲਾ
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।

“ਐਕਸਾਵੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ
ਆਫ ਐਸ. ਡਬਲਯੂ./ਸੀ. ਆਈ.
ਪਾਈਪ ਸੀਵਰ, ਲਾਇੰਗ, ਜੋਆਇਟਿੰਗ
ਕਟਿੰਗ ਆਫ ਐਸ. ਡਬਲਯੂ. ਪਾਈਪ
ਸੀਵਰ ਸਟਰਿੰਗ ਆਉਟ ਸੀ. ਆਈ.
ਪਾਈਪ ਜੋਆਇਟਿੰਗ ਕਟਿੰਗ ਐਕਸ-
ਟਰਾ ਐਕਸਾਵੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ
ਆਫ ਸਕਰਿਨਿੰਗ ਚੈਂਬਰ ਕੋਲੋਕਟਿੰਗ
ਟੈਂਕ ਐਂਡ ਪੰਪ ਚੈਂਬਰ ਰਾਇਜਿੰਗ
ਮੈਨ ਸਾਈਟ ਲੋਇੰਗ ਐਂਡ ਆਲ
ਅਦਰ ਵਰਕਸ ਕੰਨਟਿਨੇਂਸ਼ਟ ਦੇਅਰ ਟੂ”

(1) ਨਿਮਨ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਰੱਦ
ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ/ਬਗੈਰ ਬਿਆਨੇ ਜਾਂ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਟੈਂਡਰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ
ਜਾਣਗੇ।

(3) ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 1 ਵਜੇ ਤਕ ਇਸ਼ੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਸ
ਸਮੇਂ ਤਕ ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਇਸ਼ੂ ਕਰਵਾ ਲੈਣ। ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਟੈਂਡਰ ਫਾਰਮ ਇਸ਼ੂ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਤੋਂ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਲੀ
ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਹੈ।

ਸਹੀ/—

ਪਰਮ ਕੁਮਾਰ

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ,
ਜਨਸਿਹਤ ਮੰਡਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।

PR (Advt) 75/574

ਲੋਕਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਛਿਹਰਟਾ ਸਾਹਿਬ

ਦੀਆਂ

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

- ★ ਕਮੇਟੀ ਜੁਲਾਈ 1965 ਵਿਚ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ।
- ★ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 50 ਏਕੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 5 ਏਕੜ ਰਕਬ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਹੈ।
- ★ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੀ ਆਮਦਨ 53000/- ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ।
- ★ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ 20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਅਬਾਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਬਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਦੋ ਟੀਊਬਵੇਲ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ 750 ਮਣ ਅਨਾਜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੱਗਰ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਰੀਹਾਇਸ਼ ਲਈ 40 ਕਮਰੇ ਤੇ 3 ਚੁਬਾਰੇ ਹਨ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ 2 ਸਟੋਰ ਵੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ★ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਦੇਣ ਲਈ 100 ਬਿਸਤਰੇ ਹਨ।
- ★ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ 30 ਕਮਰੇ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਖਸਤਾ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਪਵਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
- ★ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਲਾਇਬਰਰੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ, ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ★ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ ਤਕ 85 ਫੁਟ ਚੌੜਾ ਜਰਨੈਲੀ ਮਾਰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- ★ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੋਵਰ ਜਿਸਦਾ ਰਕਬਾ 85' X 65' ਹੈ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਟੀਊਬਵੇਲ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਲਾ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਉਤਸਵਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੌਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾ ਤਲਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ।
- ★ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 73000/- ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- ★ ਵਿਦਿਅਕ ਪਸਾਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਸਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 20000/- ਰੁਪਏ ਗਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
- ★ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਂ ਲਈ ਹੋਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ। 5000/- ਘਨੂਪੁਰ, 1000/- ਵਡਾਲੀ ਗੁਰੂ। 1000/- ਗਲਵਾਲੀ 1000/- ਨਾਨਕਪੁਰਾ ਛਿਹਰਟਾ।
- ★ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ 2000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
- ★ ਫਰੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।
- ★ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਗਰੇਡ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁਆਟਰ, ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਛੁਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਸ਼. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ “ਮਾਨ”
ਸ਼. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸ਼. ਕੇਦਨ ਸਿੰਘ
ਸ਼. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਸ਼. ਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੀਤ-ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੈਂਬਰ
ਮੈਂਬਰ

S.G., P.C. ਵਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ “ਮਾਨ”

ਪ੍ਰਧਾਨ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਮੈਂਬਰ

Saturday Plus

SATYA PAL DANG leader of the CPI in the outgoing assembly, and his wife Vimla Dang have decided to retire from active parliamentary politics. They have advised upcoming young politicians not to look upon politics as "means of earning money" but as a medium of serving humanity. They must not compromise with principles but oppose corruption at all levels.

In an exclusive interview at their residence in the Chheharta area of Amritsar, they said that non-government organisations (NGOs) should wage a war against corruption and criminalisation of politics. Excerpts:

What has made both of you retire from active politics? Is it because of low moral standards in politics today? Could there be any other reason behind your decision coming at a time when Punjab, nay, the country as a whole needs guidance from veterans like you?

The falling moral standards in politics today have not prompted us to retire. Rather, we want to actively work so as to restore values in politics. It is because of our age and health that we have decided to change our field of activity.

We may do more writing, social work, and fight injustice in different forms than we are doing today.

How would you compare the politics of today with the politics till the sixties or so? What has gone wrong and where?

The dividing line may not be exactly the sixties but the nature of change is very clear, and that change has not come about suddenly or at one point of time. Earlier, politics was a means to serve the people and country and one had to be ready to make sacrifices when called upon to do so. Unfortunately, now politics has become a lucrative profession.

become dirty need to be convinced that politics is indispensable to society. Sincere people must enter politics with determination to restore its glory. The Left can play a vital role in cleansing politics. It must wage a relentless struggle against corruption and criminalisation of politics.

I would also suggest deploying NGOs for fighting corruption, communalism, criminalisation, casteism, oppression, suppression of women etc.

What is your assessment of the situation in Punjab? Do you think the Punjab problem has been solved? Or, are there still some gaps which could revive militancy in the state?

Terrorism or militancy in Punjab was not the result of what is known as the Punjab problem. There are external and internal factors responsible for its rise. The Punjab problem and the Centre's failure to solve it was exploited by militants to develop a mass base — without which terrorists cannot operate. The Punjab problem has not been solved yet. There will be efforts to revive terrorism though it will be very difficult to revive it fully in its serious form. The unsolved problem of Punjab relating to river waters or territorial dispute should be solved peacefully through mutual negotiations. No party either from Punjab, Haryana or Rajasthan should use these problems to whip up passions and set up people of these states against each other. This method does not help in solving problems. It only weakens the country. If efforts to solve the Punjab problem through peaceful negotiations fail, the disputes should be referred to the Supreme Court.

Both of you have often highlighted police excesses. Why did the police indulge in excesses? What changes would you suggest in the police set-

The legendary Satya Pal Dang and Vimla Dang recently decided to opt out of electoral politics and devote all their time to causes which are dear to them. H.S. Bhanwer profiles the tireless crusaders and records their views and experiences which can be a source of inspiration for generations to come.

Photo by Ravi Bhandari

Indomitable spirit

steps were not taken to ensure checking of excesses.

Implementation of the recommendations of the Police Commission should help in bringing about the desired

What is your message to upcoming leaders and politicians irrespective of their party affiliations?

Our message would be that they should not look upon poli-

belonging to the Scheduled Castes and backward classes, and women should be helped to get into power. It is even more necessary to curb vested interests who exploit the eco-

from voicing grievances of the people in assemblies and Parliament. Opposition parties must not disturb the functioning of the assemblies and Parliament only for getting cheap

Strong convictions

SATYA Pal Dang (77) and his wife Vimla Dang (71) are an extraordinary couple with strong convictions. They have been carrying on relentless campaigns against social evils like communalism, corruption and suppression of women for the past four decades.

Born at Ram Nagar of Gujranwala District (now in Pakistan) in 1920, Satya Pal Dang did his graduation from Government College, Lahore, in 1941. While in college, he started taking interest in student affairs and became a student leader. He organised a strike against the British regime and joined the Communist Party in 1945. He helped the Navy personnel who revolted against the British in protest against discrimination. He was the only Indian sent to Prague in 1947 to attend the first meeting of the International Union of Students.

Vimla Dang was born at Allahabad in 1926 in a middle class Kashmiri migrant family. She joined the progressive movement at an early age and became an active member of the Friends of The Soviet Union Organisation. She also became an active member of the All-India Students Federation (AISF) while a student of a college at Lahore.

They were married in 1952 and shifted to the industrial town of Chheharta. Mrs Dang started organising women's movement and took active

part in trade union activities. She was elected president of the municipal committee, Chheharta, in 1968.

Mr Dang was elected M.L.A. He defeated Gurmukh Singh Musafir, the then Chief Minister, and became Food and Supply Minister in the ministry headed by Justice Gurnam Singh. He again represented his constituency, but lost to Mr Sewa Ram Arora of the Congress in 1980 and 1985. Mrs Dang defeated Mr Arora in the February, 1992, elections.

The couple has been living in a two-room quarter in the labour colony with minimum comforts. When militancy was at its peak, they shifted to Ekta Bhavan, the CPI secretariat in that area, for security reasons.

They have been devoting their time to the party and for social service. Mr Dang has been working at his desk in Ekta Bhavan and devotes most of the time in corresponding with various departments regarding problems of people. He also writes.

The Dangs lead a very simple life. They have no issue. Mrs Dang has also taken keen interest in the welfare of women and is an important functionary of the Istri Sabha. They are also doing yeoman's service to help terrorist victims and their children.

bal and Indian situation. I am sure that the Communist movement in India would

be amended in view of the changed situation. There is a decline in ideo-

— HSB
Saturday Plus - The Tribune
8/2/1997

is there any way out of the present messy situation, with criminal elements entering politics and money and muscle power dominating the field? What steps will you suggest for cleansing politics and weeding out such elements?

We are hopeful that sooner or later, the country will come out of the present mess.

It is common people who will gradually assert themselves and cleanse public life. Legislation can also prove helpful towards this end. What is needed is ensuring that idealism and the desire to serve the country is revived among the youth. The young people who do not wish to enter politics because it has

Steps must be taken to bring about a radical change in the functioning of the police. No nexus should be allowed to develop between the police and vested interests. Police excesses are not uncommon. When terrorism arose, wrong policies led to the increase in police excesses. For quite some time, excepting the Left, political parties and even the government, wanted to make use of terrorism for narrow political ends. When after 1992 the government decided to intensify its fight against terrorism, it could not do so without granting extra-constitutional powers to the police. While giving greater power to the police, adequate

changes. The public should have the right to represent its grievances and to express its views about the "right and wrong" actions of police officials. Politicians, ruling and non-ruling, must not be allowed to interfere with crime investigation. The police should have a separate investigating agency which should not be entrusted with any other work. There should be a separate wing for VVIP duties.

The CBI should also be made an independent agency. Anyone who gets remuneration from the state or public funds should be considered a public servant and liable to be investigated for corruption by the independent agency.

as a means of draining money but as a means to serve humanity — especially our own coun-

try. Without that the poor cannot enter politics.

It is the common people who will gradually assert themselves and cleanse public life. Legislation can also prove helpful towards this end. What is needed is ensuring that idealism and the desire to serve the country is revived among the youth.

try and its people. They must not compromise with principles and oppose corruption at all levels.

What steps would you suggest to strengthen the democratic polity in India?

First and foremost, members

A campaign against the increasing consumerism in the country should be launched to help strengthen the democratic polity. Many concrete steps should be taken in the political field also. Ruling parties must not prevent the Opposition

popularity. Social and constructive work should be considered an essential part of political parties and mass organisations.

Worldwide, the Communist movement has undergone changes. Do you think that the Indian Communist movement has suffered because of its inability to cope with the changing global and Indian realities? Are you hopeful that the Communist movement in India will pick up?

Yes, it is true that besides other reasons, the Communist movement has not become very powerful in the country due to its failure in studying and analysing Indian realities and coping with the changing glo-

pick up and grow very strong. It is becoming amply clear that capitalism cannot solve various problems facing humanity like hunger, unemployment, poverty, violence, gender inequality, suppression and crime.

Struggle for a just, humane society has to continue, and there is no other ideology except Marxism which can help and guide the struggle. It is a different matter that Marxism today needs changes. A theory which does not produce the desired results, needs to be developed and amended. Marxism is a social science. Some basic principles will remain but many conclusions which were valid at one time would have to

logical commitments and values in every sphere of life. The younger generation today does not seem to have much interest in ideological moorings. What is your assessment of the young generation?

It is true that there has been a steep decline in ideology in many spheres. The middle class youth is falling prey to consumerism. They want things not for use but for status value. This has to be resisted. They must be helped to inculcate the desire to fight against poverty, hunger, illiteracy, unemployment and violence so that we have a just society where there is a lot of opportunity and no exploitation.

Beatification of the Blessed Edmund Rice

By Pushp Cheema

Now at last I have arrived in the First City of the World," exulted a 35-year-old Goethe in a letter to his friend on his first visit to Rome. I felt some of the same excitement as our train passed through the ruined Aurelian walls. "All the dreams of my youth have come to life," continued the exuberant author of *The Sorrows of Young Werther*. He might have been echoing my own feelings as I walked out of the Stazione Termini across the Piazza Cinquecento. Yes, it was Rome at last — and this was no ordinary visit — it was a pilgrimage — I had come to attend the Beatification of Bro. Edmund Rice.

Educated in Catholic convent schools with a heavily Euro-centric curriculum and still influenced by the spirit of Macaulay's infamous *Minute on Education* it could scarcely have been otherwise. Thanks to the beautifully illustrated school text books of those days, how Horatio held the Bridge and why Brutus betrayed Caesar were of greater moment to us than the travails of Shri Ramchandra or the War of the Mahabharata, which were (I blush to admit) mere grandmothers' tales.

There are many cities that are older but there is none with a history as well documented and as familiar as Rome. The Roman Church provides an

unbroken link between the Rome of today and the Rome of the Caesars. Buddhism, Hinduism and Jainism may be far older than Christianity but the Papal throne is the oldest in the world. Pope John Paul II is the 303rd Pope in descent from St. Peter, representing the oldest unbro-

Rice, the founder of the Christian Brothers, an educational order founded in Ireland in the early nineteenth century. Established originally for the educational and moral uplift of poor Irish Catholics, it is serving today in 30 countries of the world including India where it has 22

day in the Piazza.

The presence of the Holy Father, the ceremonial robes of the choir, the singing of the organs transported one to a world quite ethereal. Except for some parts of the ceremony conducted in English or Spanish, Italian was the main language. It wasn't important to understand what was being said — it was a delight for the senses. For atmosphere, pomp and circumstance, it is impossible to beat the Roman Church.

The Mass was however not only in honour of Bro. Edmund Rice. Others also slated for Beatification that day were two nuns, one Spanish and the other a Polish-Ukrainian. There were also the Martyrs of Podlasie, Wincenty Lewoniuk and his 12 comrades, a group of Poles who had been shot dead by the Czar's troops, while defending their religion.

As result of the Beatification, Brother Edmund Rice is now entitled to be addressed as the "Blessed". It is an essential step towards "canonisation", whereby a person is recognised as a "saint". The Roman Catholic Church is an ancient and hierarchal institution and saints are not created with the same casualness as we honour people with appellations like "saint", mahatma, or bhagwan.

For the Roman Church, which is a recognised state, the grant of sainthood or Beatification is an extremely serious matter and the culmination of a

long quasi-judicial investigation.

For instance in the case of The Blessed Edmund Rice, the process was initiated formally in 1957, and only after all the evidence had been examined by the historical and theological commissions set up by the

One man — Edmund Rice — had brought together people from different nationalities, different cultures.

Later that evening there was a grand reception at the *Feria de Roma* — a kind of cross between a convention centre and a Pragati Maidan. Here we met

Ireland, Australia and even a group of boys from St. Joseph's Nainital. There was Bro.

Mulligan who had been with us in St. John's only a few months ago, Bro. Bela, a former Principal in whose time I had joined the teaching staff and

nuns we had both known. My husband's was the only turban in the entire gathering so it was not surprising that we caught the attention of the media. Sniffing a story in this non-Catholic couple from India, I was cornered by Pat Keen for an interview with Radio Vatican.

The next morning was the first Mass of Blessed Edmund Rice which was held inside the Basilica. If the ceremony lacked the splendour of the Beatification ceremony the day before, the Basilica's Baroque marble interior more than made up for it. The dimensions of the Basilica are truly remarkable.

As the tourist guides like to phrase it, it is as large as two football fields put together. Its height upto the lantern of the dome is 375 feet — nearly 125 feet higher than the Qutab Minar. Against the backdrop of Bernini's bronze Baldachino and Michael Angelo's Pieta was held this Mass and it provided a fitting finale to the three-day-long celebrations.

The Basilica reverberated with the sound of the organs and strains of the Edmund Rice Anthem.

*Faith gave you hope,
a strength which never died.
Love guided ev'ry deed.
Blessed Edmund Rice.*

And as the pilgrims bid their farewell to each other with moist eyes, none could deny the great spiritual uplift they had all experienced.

Edmund Rice

ken succession in the world today.

Such were the thoughts that flitted through my mind as I sat in St. Peter's Square, soaking in the delicious warmth of the October sun while Pope John Paul II conducted the ceremony that was to culminate in the Beatification of Bro. Edmund

institutions.

My son, both my brothers and my husband have studied in a Christian Brothers' school in Chandigarh called St. John's, where I too have been teaching for over a decade. Therefore my husband and I felt every bit as involved as the thousands of pilgrims that had gathered that

At the Beatification ceremony in Rome

Vatican, was his candidature approved for the Beatification.

One may smile at the elaborate and time-consuming procedure of honouring a man, long since dead but the thousands of pilgrims that had thronged from every continent to be present at the Beatification told a story quite different.

friends who hadn't seen each other for decades, who were serving in places as far as Sierra Leone and Papua New Guinea. For the most part, they were monks and nuns, their family members or people like us — teachers and old boys.

There were students from Christian Brothers' schools in

Bro. Tynan also a former Principal of St. John's now in Ireland.

And I remember particularly a charming nun with laughing blue eyes who had been the Principal of Loreto Convent, Lucknow 20 years earlier. Having done my early schooling in the same convent, we exchanged recollections of old

Long live Mrs Malaprop!

CAPTAIN Absolute, Lydia Languish, Sir Lucas O'Trigger — most of us would probably not recognise these as characters in Richard Brinsley Sheridan's 1775 play *The Rivals*. But one character in *The Rivals* — the redoubtable Mrs Malaprop is known to nearly every literate person, even if he or she has never read a play. Mrs Malaprop via the term "malapropism" has become a fixture in the English language.

Mrs Malaprop's problem was that the reach of her linguistic pretensions exceeded the grasp of her vocabulary. She was always trying, as another character in the play remarked, "to deck her dull chat with hard words she don't understand". The result was that Mrs Malaprop's speech was filled with words that may have sounded vaguely like the words she wanted, but were nevertheless totally wrong.

In order to defend her own would mystify everyone around her with the sentence, "Sure, if I repeating in this world, my oracular tongue, my arrangement of epigrams."

Roots

Ever since her terms "malaprop" and "malapropism" have been used to describe not only the wrong use of individual words but also, by extension, mangled quotations and saying as well as impossible or ludicrously mixed metaphors. Malapropism also refers to the use of similarities in pronunciation to mix up words.

Unfortunately, the English language contains enough tricky sound-alike words to make malapropisms fairly common in everyday speech. For example, aural and oral, turbid and turgid or factious and fractious. Here is an instance from a newspaper advertisement:

"Well-known museum needs all-round assistant. Dealings with infamous people of the art world". Because malapropisms can be so amusing, they continue to be staples of comedy:

"Well, Miss Lame Brain," he retorted sardonically, "may be you had better stop galvanising around nights and pay attention".

(From the play *Crazy like a Fox* by S.J. Perelman)

Malapropisms are obvious and absurd so it is easy to make fun of them but they are by no means the worst of the sins of language use. Any one who is trying to enlarge the vocabulary may occasionally commit a malapropism. It is not a sin of bad taste, bad logic or bad intention, only of bad memory.

If it is the price we must all sometimes pay for trying to speak better, it is a reasonable one.

Tap root

Walt Disney's *Aladdin* is, of course, a masterpiece in the field of animation. Indirectly, a certain situation in the film holds a lesson in the uniqueness of language too. Towards the end of the Hindi version. Aladdin is in dire straits but in the nick of time he manages to trap the evil sorcerer in the magic lamp. At this, his friendly genie, full of appreciation, bursts out: *Bhape, tussi taan chhaa gaye!* in Punjabi. The expression is just right there and wrack your brains, nothing else fits in as well. Incidentally, the word *chhaa* comes from the Sanskrit, *Achhadan* meaning 'to cover' leading to the present meaning 'to overshadow'. How limp and lifeless the translation sounds, "Brother, you have overshadowed everybody" while the Punjabi gives just the right touch, judging

Terror of the sea

By Illa Vij

THEY are brutal, fierce and powerful. They are the terrors of the sea. All over the world, dozens of human beings are either killed, or maimed by brutal, meat-eating sharks. There are about 350 species of sharks, out of which many are dangerous for human beings. Many attacks by sharks do not lead to death or serious injuries. There are some sharks that do not attack human beings at all.

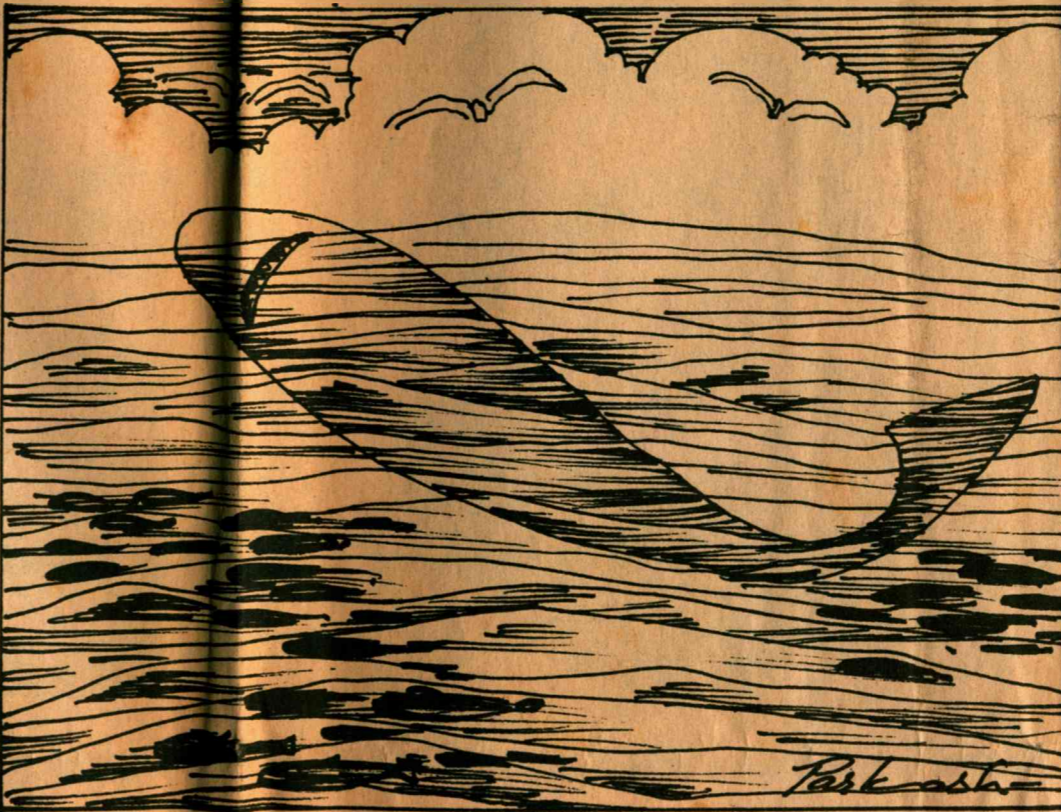
Various species of sharks vary in size and habits. The whale shark may grow up to 12 metres long and weigh about 14 metric tonnes, while the smallest may measure only 12 cm in length and weigh about 30 gm. Some sharks live in coastal waters, others in the depths of the ocean. Some of them remain near the surface, while a few enter rivers that fall into the sea. The larger sharks often attack the smaller ones. They have proved dangerous because of their amazing physical strength and adaptability.

Three large groups of muscles that run from head to tail provide the shark with their superb power and they have taller tails and broader fins than most other fish. Their skeleton is made of cartilage — not bones. They have a streamlined body that helps them swim swiftly. The blue shark has a travelling speed of 69 km per hour.

They are so tough that a hunter or a victim defending himself feels that the shark will never die. Sharks seem to be insensitive to pain. They have a strong sense of smell and are often nicknamed "swimming nose." Their strong sense of smell enables them to detect blood or a dying fish, even hundreds of yards away in the water. They have highly sensitive eyes and can see very well in

row behind the other. When the front row weaker teeth gradually move forward to replace them. Sharks swallow simply anything — sea-lions, birds, fish, car and garbage.

One of the sharks caught in the Adriatic had a beautiful three overcoats, a raincoat and a motor-plate. Sharks get oxygen from the water, through gills, like the other fishes do. The mother

gives birth to about 50-60 pups in a litter. Some species lay eggs and the pups hatch outside the mother's body.

Sharks don't make good parents and don't show any parental care. Some even eat up their own young ones! Most species of fish have a swim-bladder, that is filled with gas, and helps them to stay at a certain depth, and does not allow them to sink. The sharks do not have a swim-bladder, instead they have a

required depth. Sharks are found in nearly all climates. The Arctic species is called Greenland shark. A majority of them are found in temperate and tropical seas. Sharks have been known to swim from the Indian ocean, into the Ganges and have attacked pilgrims bathing there. Some sharks live only on plankton. The two giant sharks, called the basking shark and the whale shark are harmless, although

are powerful, muscled brutes and swift swimmers. One of the effective ways of protecting swimmers in shark-infested areas is "meshing". Loosely hanging nets are placed in water around the bathing beaches. The sharks that get entangled in the meshes are killed hence reducing the number of sharks in that area. "Meshing" was first tried at the beaches in Sydney in 1937 and in a year around 1,500 sharks had been

Fact file

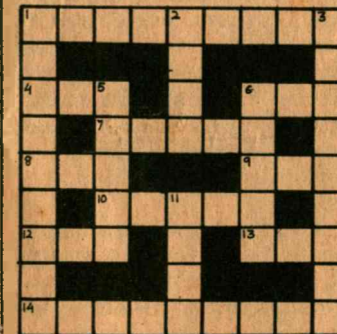
for children

Crossword

By Karuna Goswami

Across

1. Busy district town near

Delhi.

- 4. There was one "who came in from the cold".
- 6. Related to life.
- 7. — Flynn, dashing hero of Hollywood once.
- 8. Eggs.
- 9. — Irving, celebrated American actress.

- 10. Indian crane about whom the Emperor Jahangir wrote so often/
- 12. Material used in tennis rackets.
- 13. Signifying the number three.
- 14. Wrong; mistaken.

Down

- 1. Star player in England's football team.
- 2. Our country's premier institute for agriculture (inits.)
- 3. The tyrant who ruled Syracuse in the 4th century B.C.
- 5. Fermenting agent.
- 6. Explosion; gust.
- 11. This we associate with Kutch in our land.

Stamp quiz

1. Identify the personalities shown on stamps below:

- 2. What is the significance of the JAI HIND post mark?
- 3. Where were the first set of Mahatma Gandhi stamps printed?
- 4. When and which was the last stamp in anna series issued in India?
- 5. Who was the first Indian to be honoured during his lifetime?
- 6. What is the French word for postage stamps?

for issuing unusual types of stamps?

Answers

- 1. a) Thyagaraja on 6-1-1961, b) Raja Ravi Varma on 29-4-1971 c) Keshubchandra Sen on April 15, 1980.
- 2. It is the first slogan post

- mark of free India heralding the historic day "August 15, 1947".
- 3. They were printed in Switzerland by Curvoisier of Geneva.
- 4. On July 23, 1956 a two-anna stamp depicting Lokmanya Bal Gangadhar Tilak was issued as a mark of his birth centenary.
- 5. D.K. Karve a noted reformer and educationist on his 100th birthday.
- 6. Timber

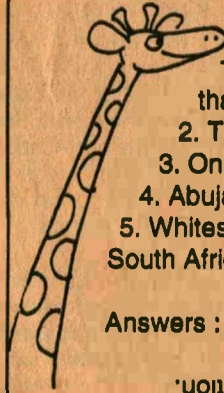
FUN POINT

FOR YOUNG & OLD

■ STORY ■ PUZZLE ■ QUIZ ■ CARTOONS
■ COMICS ■ HUMOUR

QUICK QUIZ

True OR False?

1. The sparrow has more bones in its neck than the giraffe.
2. The titmouse is a small bird.
3. One in every 20 people has an extra rib.
4. Abuja is the capital of Nigeria.
5. Whites make up a quarter of the population of South Africa.

Answers :

1. True 2. True 3. True 4. True 5. False. They make up only about 14 per cent of the population.

5? The Lightest Metal

◆ What is lithium?

Silvery-white lithium is a metal, the lightest of them all.

◆ Who discovered it?

It was discovered by the Swedish chemist Johan August Arfwedson in 1817 and named by his mentor the great chemist, Jons Jakob Berzelius.

◆ How is lithium obtained?

Lithium combines easily with other elements and so it is not found in the pure state in nature.

It can be obtained by passing an electric current through melted lithium chloride.

◆ What is lithium used for?

It is used to harden alloys and to make certain types of batteries. A compound of lithium is used in medicine to treat depression.

◆ Is lithium found in living things?

Lithium gets its name from the Greek word for stone because it was discovered in a sample of rock but lithium is found in plants and animals too. Human teeth and bones contain lithium phosphate and traces of lithium occur in urine.

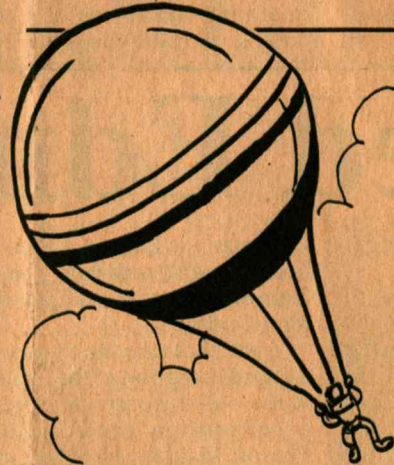

Johan August Arfwedson

SENSE AND NONSENSE

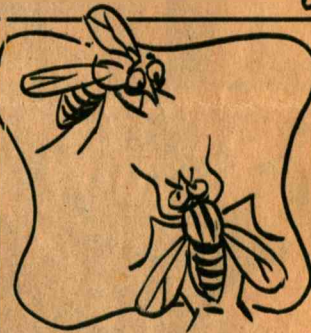
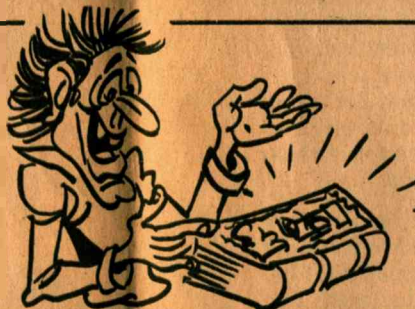

THE first talking doll was made by the great American inventor Thomas Alva Edison. He planted a small phonograph in the doll enabling it to recite nursery rhymes.

US balloonist, Steve Fosset's attempt to become the first man to fly around the world in a balloon ended abruptly on 20th January when he was forced to land in a village in Uttar Pradesh due to technical reasons. He had left St. Louis, USA, 6 days earlier. When the villagers saw the balloon descending they at first thought it was a temple falling from the sky and that Fosset who was clad in red was the priest and messenger of the gods.

THE poet Chreapler who was very poor sent a volume of his poems to Tsar Alexander I (1779-1825). The tsar liked the poems. He took a hundred currency notes of a hundred roubles each, bound them in book form and sent it to the poet with a note, 'Poems by Tsar Alexander I'.

THE housefly is one of the shortest-lived insects. The males have a life-span of 17 days and females, 29 days. But the little creature is dangerous to man — it can transmit at least 30 different diseases.

CELEBRATED author Nirad Chaudhari became 99 years old last November. He says he hates elderly people ("...they consider me mad and I consider them dead.") He also despises vegetarianism. He claims he has not taken any Indian food for the last 50 years.

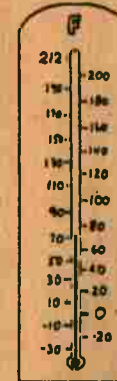
FINGERS

The human hand has 5 digits called fingers. They are known as the thumb, the fore or index finger, the middle finger, the ring finger and the little finger. We have supremacy over the other animals because of our superior brains — and our hands. Though monkeys and apes also have thumbs on their hands, man is the only creature on earth who has a thumb that can easily touch all the other fingers on the same hand. This enables us to grasp tools comfortably and to wield them skillfully.

FAHRENHEIT

The Fahrenheit temperature scale was developed by the German-Dutch physicist, Gabriel Daniel Fahrenheit (1686-1736). He also made thermometers more accurate by using mercury instead of the alcohol or alcohol-water mixtures used till then. On the Fahrenheit scale 32° is the freezing point of water and 212° is the boiling point. India uses the Celsius scale like most of the world but the Fahrenheit scale is in daily use in a number of countries including the USA, Canada, Britain and Australia.

FATES

The Fates according to Greek and Roman mythology were three gloomy goddesses who spun and cut the thread of life of each individual. The goddess, Clotho spun the thread, Lachesis decided how long it would be and Atropos was the one who finally cut it, ending the life of the person.

It was said that nothing could make them change their minds. Nonetheless, people in ancient times offered them gifts to try to escape death.

ALL IN THE FAMILY

LUIS & V.B. HALBE

Shobha De and gender wars

SHOBHA DE has had the best of everything any Indian woman would wish for in her life. Daughter of a commissioner of police, ravishingly beautiful, two rich husbands with a French diplomat sandwiched between them, editor of three journals, author of eight books, everyone of them making the best-seller list at the time of its publication. And now living in considerable splendour in a large apartment in Bombay with her second husband and six children — his, hers and theirs.

Shobha De

She is not the kind of sourpuss you would think of spewing venom in a long, bitchy thesis on why all men are bad. But this is precisely what she has done in her latest book *Surviving Men: The Smart Women's Guide to Staying on top* (Penguin). It is the first non-fiction book she has written but it also promises to become another best-seller because its theme, like the themes of her novels, is sex, with obscene four-letter words strewn liberally across every page. She also makes the most outrageous statements on male

chauvinism that I have read. I would have dismissed it as frothy rubbish. I cannot because it is also irritatingly thought-provoking and highly readable.

Let us examine some of De's assertions: "Sex appeal lies in the wallet of her beholder," she writes. There may be some truth in that. We have always been told that money makes the mare go. But it applies equally to men and women. If a fat, rich man is more attractive to woman than a handsome pauper, so is a matron loaded with diamonds more attractive to men than a pretty Cinderella in tattered rags.

De goes on to assert that men should pay more attention to their teeth and oral hygiene — bad breath kills romance. "Couples who floss together stay together", she writes. I go along with that.

She may be right about men being unsure of their potency in middleage. But so are women beset with fears of losing their looks after menopause. Are men more mean than women? Or have less feeling than them? De thinks so. According to her, men have as much feeling as dogs or earthworms. What draws them

towards women is their smell — not the perfume they wear but their body odour which is like Chinese sweet and sour dishes. What men like about women is not their looks but their availability. The more willing a woman, the more are men drawn to her like flies to a pot of honey.

"Most men are unfaithful to their wives or mistresses," she asserts. They will play according to the rules of marriage "till they discover the unadulterated joys of adultery." How then can women love men? It is easier to love dogs and even plants. Men in love are tiresome. Another myth she seeks to explode is that "couples who sleep together, stay together". She advises separate bedrooms, bathrooms and vacations.

De maintains that there is no such thing as a platonic relationship between men and women. "The only person ever to believe in platonic friendship was Plato." Money and more than money, power makes men irresistible to women. Rajiv Gandhi, despite his good looks and power, did not pass De's test as he was "a softie with spaniel's eyes". To evoke

women's admiration a leader has to inspire fear. Gandhi failed to do that and hence lacked sex appeal. Jinnah, because he was stern, roused women much more. Clinton passes De's test with flying colours as he has good looks and power which he uses to bash up his adversaries.

All men are, of course, mother-fixated. De advises women never to take on their mothers-in-law. They will always lose the battle. However, she grudgingly concedes that women need men. She advises her sisters to treat them like donkeys, with carrot and stick. All they want is food, booze and sex — in that order. When he becomes too obstinate, say "no" and he will come round begging with his tail between his legs. And so on.

There is Shobha De for you. You can't do without her. You have to read whatever she writes.

Guess who?

I got an anonymous letter with a dozen limericks pertaining to characters involved in

Bofors kickbacks, hawala rackets and other scams. The author would like readers to identify who they are aimed at. I chose only three which I could recognise:

*Diwali! lovely festival of lights
When we put old accounts to flight*

Why did you keep them, they only record

Credits and debits that are best forgot

** * *
Wily by birth, coy by nature*

You were a natural Chanakya

How come you ordered a minion

To sign what's your own execution!

** * *
You laid back! O! You simple fool*

Did you not even go to school?

To leave around wealth that's not free

As it grows not on an apple tree

Sukhi parivaar

A female mosquito was surprised at the small size of another female mosquito's family and asked her: "Madam, you have restricted the number of your children. Please tell me

what family planning device you use?"

The other one replied: "No device. I just apply 'odomos' while sleeping at night."

(Contributed by Shivtar Singh Dalla, Ludhiana)

Logic Holmes style

Sherlock Holmes to Dr Watson: Why are you not wearing your underwear today?"

Dr Watson: "Excellent! How did you come to know that I'm not wearing my underpants?"

Sherlock Holmes: Simple as you have not worn your trousers over it."

(Courtesy: Vikas Kaushik, Delhi)

Kashmiri delicacy

Recently we were watching a Hindi movie *Kashmir ki kali* on TV. Sharmila Tagore was acting with Shammi Kapoor. Shammi Kapoor looked very fat. On seeing him my daughter Komal Deep said: "On seeing Shammi Kapoor, the name of this movie should be *Kashmir ka kaddu* (pumpkin).

(Contributed by J. P. Singh Kaka, Bhopal)

Where are the *dadis* and the *nanis*?

By Reeta Sharma

CHILDHOOD memories are bewitching, and many a time instructive. I often bask in their magical glory and hark back to the days of summer vacations at my *nani's* house. We would keep an eye on her as she meticulously and efficiently completed the chores in the kitchen, waiting for the moment when she would climb her *nivar ki charpai*. We would gleefully clamber on with her and fight

which vividly focused on the victory of the good over evil. She would also sombrely tell us that confession of wrong done is the best *pashchatap*.

My *dadima* would welcome us warmly when we returned home after vacations. She would have tears in her eyes as she hugged and kissed her grandchildren after a separation of a couple of months. She would affectionately load us with *katoris* of *kheer* or our favourite dishes like *aloo ki bahji* and *rajma*. She would also not

be literally dragged from her bed. Nobody ever wanted to go to sleep.

My mother told us stories from the *Panchtantra*. She was a *Sahitya Bhushan* and an honours graduate in Hindi. She was familiar with the literary trends of the day and carefully chose the best stories for us. We, therefore, grew up on a healthy diet of the universal logic of *Panchtantra* stories, mythical world of gods and goddesses and the simplistic fantasy-scapes of the victory of good

are educated have been a bit more selfish in the handling of their lives. To them bringing up children is a chore and they tend to ignore the intuitive capacity of mothers to guide their offspring on the evolutionary path. A mother nurtures a child not only in her womb but also outside it. It is an almost lifelong process. A father, on the other hand, can at best be a provider and a moral and a social support. It is the mother who lays the basic foundation and creates the edifice of his

failed to realise was that though he could afford the car, he could ill-afford the values which he had passed on to his young son. The boy had not earned what he had got and probably would never respect people who have to work to earn these small comforts.

Moreover, the usual scene in most urban modern homes is of parents and children sitting in their drawing room glued to a TV set. Visitors and social callers have no significance in their lives. The children have taken

to be in a place which was closest to her. Each one of us wanted to lean on her or be within touching distance.

Nani enjoyed testing our patience before she narrated a *nani ki aaj ki kahani*. She made a thousand demands on us and would often begin by saying "Kaun bachcha hamesha sach bolta hai?". As soon as one of us gave a reply, she would catch hold of the child and say, "Par tumne to aaj nani se jhoot bola tha ki tum naha kar aye ho". The child would beg forgiveness and promise to make amends. Nani would then hug him/her and weave a story

about us during the first few days for disappearing into the sprawling *amrood ka baag* near our house.

Nights with *ammaji* were strangely similar to the ones with *nani*. We had to wait for her to finish her work or her conversation with cows. She had named them Bari and Choti and related to them as she did to human beings. *Dadji's* stories were always about some god or the other. Her mythical characters were from a magical world and held us spell-bound. When she was narrating a story, we were transfixed and had to

over even. However, with the break-up of the joint family system and the intrusion of the television into homes, the inculcation of values in children has suffered a serious setback. *Nanis* and *dadis* are no longer around to help the young ones to get the right grounding. As such, today children are growing up to be selfish, self-centred, pretentious and uncaring. Of course, there are some exceptions. Most children appear to be rudderless these days.

I blame the mothers for this sorry state of affairs. Those who

personality. The latter's role is limited to smoothening a rough edge here or there or polishing a finished surface. In other words the well-rounded personality of an individual is a gift which only a mother can give.

However, the whole stress nowadays is on creating personalities which are focused on aggression and cut-throat competition. The aim is to inculcate in a child the need to get ahead and secure positions of power, even if they are undeserved. I know many parents who are themselves victims of the cul-

ture of consumerism and materialism. Hence they think that there is no need for value systems.

Recently, a friend bought a car for his son who had passed his class XII examination. The boy had only secured enough

marks to get a promotion to the next class. Yet he was gifted a car as his father could afford it. What this gentleman perhaps

to watching trash on the idiot box and are acquiring lifestyles and outlooks which are entirely different from what is good for them in our socio-cultural environment.

Unfortunately, TV has also snapped the links of the children with the playground, books, socialisation and extra-curricular activities. Their all-round growth is being seriously inhibited and parents nowadays are only feeding and providing goodies to their children instead of bringing them up as they ought to be — as good human being and good citizens.

Vivekananda: The inspiring preacher

By Sansar Chandra

AMONG the ancient and modern saints, monks and philosophers who adorned this sacred land from time to time there has hardly been any celebrity who could make such a marvellous contribution to our cultural, social, ethical and spiritual life as Swami Vivekananda. The vast literature written by him in his short life-span of 39 years is awe inspiring. His teachings are so extensive and thought-provoking that they better the works of all contemporary thinkers even at the global level — both in quality and volume. That's why they brought a sea-change in the lives of the many people who had the privilege of listening to him during his life time.

In short, whatever this great visionary said in his lectures, discussions, parleys and interviews left an indelible impression on the mind of his audience.

The Swami's role as a great spiritual teacher and an eloquent and impressive missionary, was unique and lasting. The universal truths that he dug out could be compared with incantations capable of dispelling sorrow, anxiety and mental ill-health and so many other perplexities which obstruct our otherwise smooth journey towards the path of spiritual bliss. It, therefore, seems imperative for us to ponder over them and to treat them as rare assets for making our life better. There are a few highly illuminating ex-

tracts from his preachings:

Hear ye children of immortal bliss! You are not sheep. You are and always have been the lion — powerful, fearless, the king of beasts. It is only an illusion that is to be shattered. Arise, awake and stop not till the goal is reached.

You may have the Gita in your left hand but have a football in your right. The men who are physically weak could succumb to temptations easily and those with plenty of physical vigour are far ahead of others in resisting temptations and exercising self-control.

If you want to find God you should be ever ready to serve his finest creation — 'the man'. To reach *narayana*, you must serve the '*daridra-narayana*' — the starving millions.

Mother, father, son, daughter, husband, wife and friend all are worthy of our love and affection because we see self in them. Thus we have put love into compartments and call it mother's love, father's love etc. but in fact love is one, manifest in various forms.

The religion or God who cannot dry the tears of a widow and cannot give a morsel to an orphan are not relevant and I have no faith in either of them.

As there is ghee in every drop of milk likewise the Brahma is pervading all over. As we extract butter from the milk when it is churned, there should be no bar in recognising Brahma in *atman* itself.

The Gita does not preach renunciation but urges every one of us to work ceaselessly and

cherish no desire to run after rewards.

Truth is for all, for the good of all. Not secret but sacred. The steps are, hear, then reason about it, "Let the flood of reason flow over it, then meditate on it, concentrate your mind on it — make yourself one with it."

Pure souls often answer the very questions that a person thinks in his mind, even before he utters a word.

Politics or social reform divorced from religion cannot benefit anyone lastingly and effectively.

Europe is on the edge of a volcano. Unless the fires are extinguished by a flood of spirituality, it will blow up.

Grow up within the fold of your own particular church, but do not die in it. Let it gradually lead you into fresh pastures.

Never debase your ethical standard by calling wrong as right. If you know that an act of yours is wrong, do it if you wish, but do not call it right for that is a fatal self-deception.

Unselfish work for other people must be regarded as beneficial to the doer, for it is the doer who gains in his character.

Each act of restraint helps to strengthen the will but it must be taken voluntarily. If the vow is not kept, it does more harm than good. If it is kept, it becomes a great factor in building up the character so necessary for higher practices.

Faith is not belief, it is the grasp on the ultimate — an illumination.

By Raj Kumar Prashar

NEW YEAR is the time for invigorating body, mind and soul for the Tibetans. Misfortunes and misdeeds afflicting them during the previous year are cleansed through a series of prescribed rituals just two days before they land into a new year, which should rather be called the day of purifying.

The *Losar* (Lo-Gsar), the new year festival of Tibetans commences on the first day of the new year which usually falls in February every year. This year *Losar* begins on February 8. But the spadework for purging evil thoughts from the community before ushering in the new year, starts on the 29th day of an year's last month.

A special dish called *gutuk* consisting of nine ingredients is prepared and all Tibetan families assemble to partake of it that day. It is sort of a stuffed dumpling containing things such as charcoal, cotton, salt and chilli pepper suggesting one's future in the coming new year. Interestingly, a person who gets a charcoal-stuffed dumpling is condemned as a black-hearted person. A person will win wide acclaim and lead a virtuous life if he or she gets the dumpling with salt in it. Ill-tempered will be the person who gets the chilli pepper and soft-hearted, indeed, whoever gets cotton-stuffed dumpling. This is how a Tibetan's future in the new year is determined.

Finally a *torma* (sacrificial cake) and an effigy made of

kneaded dough known as *lu* along with other leftovers is carried to a lonely place, especially at the crossroad, and offered to the spirits by throwing them in a bonfire to exonerate the people of the past year's evils. When this ritual of community cleansing is over, people hastily return home and do not look back or else it might cause "the evil to return with them". With this ritual of *zar torma* van-

Tibetan women paint their kitchen walls with flour solution and draw images of eight deities symbolising good fortune on them. Doorsteps are dotted with Swastika symbols. Eatables and other articles meant for prayer on the first day of *Losar* are usually placed on the altar of one's chapel the previous evening. Delicacies like *khu-khuk*, *gachen*, *nayashok*, *mokdung*, *ngarlen*, *pin-pin* and

typical Tibetan household, the celebrations last 10 days. The first day of the new year is called *Lama Losar* (the day of the guru). The day is dedicated to His Holiness, the Dalai Lama, who is the spiritual head of the Tibetans. On the day, long prayers are organised in the temple at McLeodganj early in the morning. Lamas, ministers and officials of the Tibetan government in exile, Indians and other foreigners assemble in the congregation hall of the temple to pray for the well-being and long life of the Dalai Lama, who, in turn, blesses them.

After fetching the first bucket of water, a housewife prays at the water source and makes offerings to the serpent god, *naga*, followed by family prayers at the altar. *Chang* and *khab-se* are distributed on the occasion. Tibetans avoid lavish spending on the first day of *Losar*. The celebration period is considered auspicious for launching new things and solemnising marriages.

As a mark of respect to the King of Tibet, the second day is observed as the King's *Losar* (the day of the king). It is said that before 1959 the King's *Losar* would give an opportunity to the King and monks from Ladakh, Nepal, China, India and Bhutan to greet the Dalai Lama. Swearing in of the newly appointed government officials took place in the august presence of the Dalai Lama. Colourful prayer flags are hoisted on roof-tops amidst chanting of mantras by the people.

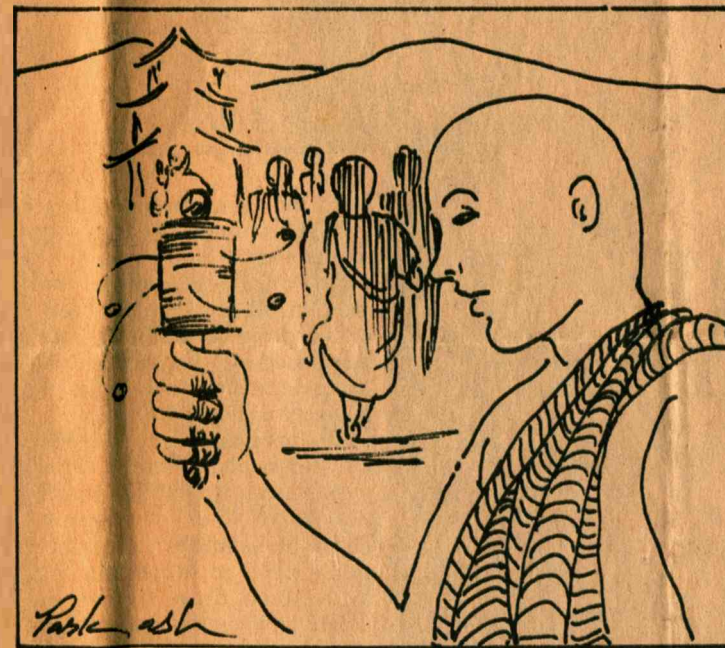
The third day, the concluding day officially is observed in

the temple in the presence of His Holiness. All local deities of the Tibetan community are kept together and worshipped amidst burning of incense and Yak butter lamps accompanied by drum beats. During *Losar* all lamas and government officials wear *khataga* (white scarves) to show their respect to His Holiness.

Losar is said to have its genesis in the pre-Buddhist period in Tibet. The legend has it that before Buddhism the Tibetans practised the Bon religion. A religious ceremony was held where people offered incense to appease deities. Gradually, it became an annual feature during the reign of Pude Gungyal, the ninth King of Tibet. *Losar* is also considered harbinger of spring. According to a lama, *Losar* was first celebrated in the Lhokha Yarla Shampo region of Tibet coinciding with the blossoming of apricot trees hence known as farmers' festival too.

Every new year of the Tibetan calendar is named after one of the five elements — earth, fire, sky, wood and iron and one the following 12 animals: horse, sheep, monkey, bat, dog, pig, mouse, ox, tiger, rabbit, dragon and snake. Interestingly, after the completion of every 12 years of age ending with a person's birth year and element, the year of the Tibetan's life is considered to be an 'obstacle year' in which, as per the beliefs, the individual concerned is sure to encounter unpleasant situation and tribulations throughout the year. This time *Losar* falls in the "fire ox" year.

Celebrating Tibetan New Year

ish the misfortunes and negativities of the previous year.

Hectic month-long preparations for *Losar* virtually start with the advent of the last month of a Tibetan year. During this period, the entire localities are cleaned. Houses and shrines are refurbished. A variety of delicacies are made and new clothes bought.

dokdok, *khab se* (fried cookies) and *chang* (Tibetan beer) are the favourites during *Losar* celebrations.

It is the time for every Tibetan to go on an eating, drinking and merry-making binge. Attired in traditional *chuba* dresses they distribute goodies to their neighbours and friends.

Officially, *Losar* is celebrated for three days whereas in a

Be my Valentine

By Sewak Nayyar

A quality that distinguishes Indians from other people is our capability of accommodating foreign influence.

Celebration of St Valentine's Day on February 14 as the Lover's Day is a recent addition to our cultural jackpot. It has captured the imagination of our

No wonder then that the Valentine was probably the first of all the greeting cards exchanged by man to express the most universal and deeply felt emotion of love. The paper Valentine dates back to the 16th century. By 1800 hand-painted copperplates were being produced to meet large demands. These were followed by woodcuts and lithographs.

Practice of sending Valentines reached its height in the later part of the 19th century

popularised due to efforts of the printing giants such as the Archies and Hallmark. This time of the year, the market is flooded with an endless variety of exquisitely designed and priced greeting cards to suit the wallet of all 'classes' of Indian lovers.

There is a galaxy of gifts comprising designer baskets/potpouris of pretty, scented flowers (fresh as well as dried up), a multitude of teddies and hearts prominently labelled as "huggable" and "all yours". Musical soft-toys, open up their little arms, when pressed in a hug, to make the most satisfying declaration/confession for a lover viz "I love you this much". An exclusive Valentine collection of audio-cassettes contains the choicest collection of the world's greatest love songs.

According to Harpreet Kaur, a franchisee for Archies in Chandigarh, the sale of Valentine cards has shown a marked increase over the past few years with as many girls taking to it as the boys. More striking is the fact that each one of them invariably picks up and sends greetings to more than one lover.

Those who celebrate Valentine's Day may not even know that St. Valentine's was simply an obscure, (possibly legendary) martyr who had absolutely no truck either with the sentiment or the business of love. He was by tradition put to death by the Romans on February 14 in about 269 BC. The day was subsequently made a feast day by the Roman Catholic Church.

The date of the death of St. Valentine almost coincided with that of the Roman feast of Lupercalia, held on February 15, in the honour of Faunus, a pastoral god of fertility. During this festival, two youths dressed in goatskins ran through the streets of Rome, striking women with thongs, cut from the skins of the sacrificed animals and cured them of sterility.

The Feast of Lupercalia

youth.

Unlike the lover in Kalidasa who used the dark clouds to convey heart-rending messages to his beloved or the *namuraad aashiq* of the Mughal times, who

when elaboratory decorated cards with appropriate verses became common. Comic Valentines, jeering at some supposed fault of the receiver, also came into use.

"Valentine with charms so

Saturday Plus

By J.P. Garg

THEY invaded and conquered Chandigarh and Punjab culturally, almost unnoticed by the media. Wherever they encountered youngsters, hearts throbbed, spirits rang, and time seemed to stand still. Their youthfulness, oozing confidence and charming countenances mesmerised young boys and girls alike.

These 10 teenaged beauties, many of them with Aishwaraya-like blue eyes and blonde hair, hailing from Shropshire County in the UK, stayed in Chandigarh and Punjab for three weeks recently in an invitation of Heritage, Patiala-based cultural organisation, under the Punjab-Shropshire Youth Exchange Project. The team comprised Melissa, Sarah, Esme, Ella, Emily, Jenny, Nicky, Liz, Anna and Kate. They were accompanied by Mr Neil Rathmell, arts and education adviser of the Shropshire County Council; Ms Rachel Freeman, dance director; and Ms Melanie, youth officer. Earlier, ten girls from Chandigarh

The cultural ambassadors

The charmers from Shropshire

and Punjab had stayed and worked with these girls in England for three weeks during summer. They had been accompanied by renowned danseuse Shobha Koser and led by Mr Rajpal Singh, Director of Heritage.

The cultural exchange programme was launched by the Punjab Governor, Lt-Gen

Girls, Chandigarh; the TIET, Patiala; the Government College for Women, Ludhiana and Guru Nanak Dev University, Amritsar. The halls reverberated with colourful Rajasthani ghoomar, the tribal santhal dance of Bihar and Orissa, and the Shropshire youth dance. Radhika Raman, a disciple of Leela Samson and the youngest

looked every inch Punjabi and enthralled the people with their perfect movements.

The team visited the Punjab School Education Board, Pinjore Gardens, Guru Nanak Public School, Bardhwal and Mimsa village near Dhuri, the Golden Temple and Pingalwara at Amritsar, G.N. Girls College, Nakodar, and M.L.N. Girls College, Nawan Shahar.

An exhibition of Punjabi artefacts was put up at the Government College for Women, Ludhiana. At Mimsa the exuberant artists joined the local belles in fun, frolic and dance, much to the delight of the innocent and curious-looking villagers.

However, it was at G.N. Girls College, Nakodar, that a microcosm of Punjabi culture was presented to the visitors. Potter's wheel, earthen hearth for roasting grains, a loom for

pigeon to convey the pangs of his love — modern Romeos and Juliets in India have now discovered another channel of communications.

They send gifts, greetings and roses on the February 14 to convey 'proposals' to their sweetheart(s).

In the words of ST Coleridge:
All thoughts, all passions, all delights,
Whatever stirs this mortal frame,

All are but ministers of Love,
And feed his sacred flame.

sweet, may this offering at your feet", reads the title of a greeting card, printed nearly a century ago and used by a teen-aged girl to convey her feelings to the lover on the Valentine's Day. But messages contained in the currently popular Valentine greetings are not as simple, sane and subdued. Bolder and more explicit — they invariably border on lewdness.

The practice of celebrating the Valentine's Day as the Lover's Day in our country started a decade ago. It has been

gradually became an occasion when young men started choosing, by lot, young women whom they would court the following year.

The celebration of the two occasions soon merged into each other, and the Lupercalia method of choosing sweethearts was adopted in England and many other countries in the West. The girl whose name was drawn out by the man, who was supposed to court her, was often given a present called the Valentine.

B.K.N. Chhibber, at a glittering ceremony held at Punjab Raj Bhavan. The main thrust of the programme was on production of joint Indian and British dances in a workshop conducted at Chandigarh under the direction of Shobha Koser, who was assisted by Rachel, Melanie and Rajpal. These dance performances were later presented at the Government College for

weaving carpets, among other things became the cynosure of the foreigners' eyes. Folk legends of Keema Malki, Sassi Punnu, Mirza Sahiban and Sohni Mahiwal were enacted. An ambience of *teeranjan*, including swings, was created.

The Britons stayed and interacted with the families and friends of their Indian counterparts. Most of the guests were taken to native villages of the hosts, where they got a glimpse of Punjabi culture.

Looking every inch a Punjabi.

Wall paintings in a state of neglect

By D.S. Gupta

WITH the fast-changing socio-economic scenario on the Indian soil, initiative and interest in folk arts is constantly disappearing. Having simplicity and without any formal education in the field of arts, the village folk used the inborn skill in painting birds, animals, soldiers riding out to the battle or on guard duty or painting various characters based on folk legends on social

the outcome of the work executed on the house wall to mark a *mundan* ceremony (the shaving of the head of a child for the first time), a marriage an important social celebration or just to welcome an honoured guest or the idea to give home a brighter look or the outcome of interested rulers who matter and got those painted on the walls for the name or glory of their kingdom. Sometimes holy places were patronised where

Himachal Pradesh, present Haryana and part of Uttar Pradesh. The wall paintings in the Himalayan region originally trickled in from Buddhist monasteries, though having close affinities with Rajasthani paintings. After the decline of the Mughal power, artists and craftsmen came down to Punjab hill states for peaceful pursuits in their skill. By the end of the 18th century and the beginning of the 19th century, fresco paint-

simple colour scheme was adopted with contrast having an overall pleasing effect. The Pahari painters were inspired

the villages.

Apart from individual houses and public monuments one could witness community

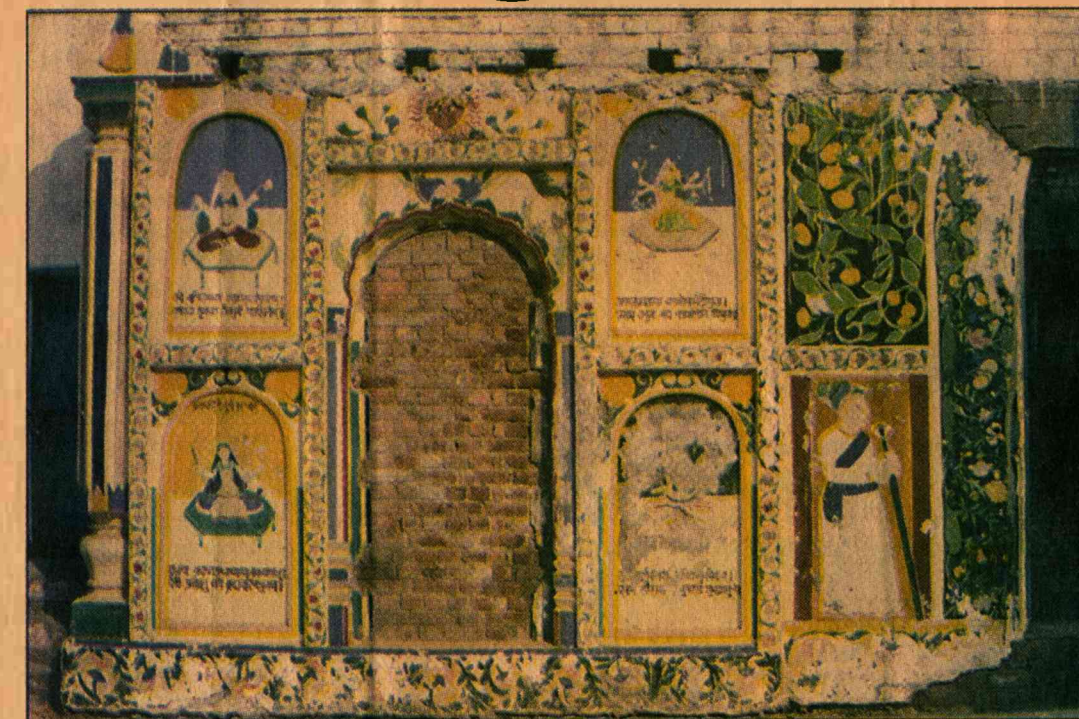
A scene from the Puranas.

from the Hindu religion, legends, Hindu epics and known folk stories.

In Punjab and Haryana the women folk used to paint decorative designs on the plaster composed of clay and the cow dung depicting some dieties or designs of birds or animals. These designs were not painted by professionals. One can witness this tradition still in places in Punjab like Tarn Taran, Faridkot, Jalandhar, Hoshiarpur and Nabha. In Haryana the Jat women draw figures of Sanjhi Devi on the wall during *Navratras* before the start of the Dasehra festival. Wall paintings could also be seen in the houses of merchants and traders, Jain temples and in the houses of well-to-do baboos. Grain storage spaces known as *kothis* or *kothas* used to get prominent attention and were painted with geometricals and abstract designs and decorated to be a matter of pride and honour in

structures in villages having evidence of murals. All village gates were decorated either with folk paintings or with figures of animals. Those who could afford got the walls of their *chaubara* painted with the theme of their choice. The purpose behind such paintings was quite decorative in nature on the lines of Pahari wall paintings. It is quite clear from the fact that a person having lust for wine and women used to get the walls of his bedroom painted with pictures of nude and dancing girls. Though whitewashed these days one can still see a painted panel showing a lady holding plate inscribed with a Persian phrase of the celebrated Sheikh Saadi on a wall of the *chaubara* of Kundan Lal Saraaf at Dasuya. It clearly indicated the taste of the person concerned.

The fall of the Rajput rulers in the hills and decline of the nobility of the Lahore court

An old gate of the Mansa Devi Temple complex.

changed the entire scenario by way of which both the patrons and the artists were affected.

An enormous change cropped up in the outlook of painters and *rajmistris* who are being now trained to have degrees in engineering and architect.

It is a matter of great concern that least notice is being taken to preserve such an art from the vagaries of the rain, storm and dust. Works of classic arts have been preserved as a national treasure but little attention is being paid to safeguard folk paintings or wall paintings. As a result of this indifferent and materialistic outlook, many works of art have either disappeared or are on the verge of losing their glory. To quote one

glaring example of such neglect, one may witness the formidable damage being done to the valuable treasure in the form of wall paintings in the Mansa Devi temple complex in Haryana, just 13 km from Chandigarh. The Mansa Devi complex has three temples, and the middle one is considered to be the oldest. Another, on the bank of a rivulet, was got built by the rajas of Manimajra. The third one on the top of the hill is the temple of Mansa Devi built up by the Maharajas of Patiala. The main Mansa Devi temple was got built by Raja Gopal Singh to fulfil the wish of his father Raja Garib Das in 1868.

From the inscription on the wall paintings painted in the complex, it is clear that these

were painted by an artist named Angad in the Vikram era 1870. Though the administrative control of the complex has been taken over by the board under the control of the Haryana Government and a lot has been done to give a facelift, the continued indifferent attitude of the members towards the preservation of the fast deteriorating wall paintings within the complex is causing concern. One can believe that someone must have the aesthetic sensibility to be concerned about the preservation of such an art struggling to survive the torments of storm, rain and dust.

Will the board take steps in the right direction to save the wall paintings from deterioration?

A wall painting based on the Ramayana.

and religious themes. A large number of people gathered on the occasion of a much-loved fair or mela could be made to witness those paintings coming up on a wall or through the skill on works carried out on handicraft or on leather work. However, wall paintings were

annual fairs were held. But one thing is clear that these paintings were the spontaneous outcome or reactions of the feelings towards folk themes or nature. These paintings were spread over the entire area of east Punjab which includes

ings developed very fast under the patronage of various hill rulers. It does not mean that there was a dearth of those artists who painted for their own self or for the pleasure of the common people. In Kulu valley folk paintings were developed in which a soft and

— Photos by P.S. Virk

Biodata

SATYAPAL DANG

Born on 4-10-1920 at Ran Nagar Distt. Gujranwala (Now in Pakistan)-Received education at Ran Nagar (upto middle), at Lyallpur (Matriculation and Intermediate), at Lahore (Graduation) and at Bombay (joined School of Economics but did not complete)

Influenced by the example of his eldest brother Mehr Chand Dang, developed strong anti-British Views and started wearing Khadi at a very young age- Fasted for the whole day when Bhagat Singh was hanged-When a student at Govt. College Lyallpur, took leading part in organizing students Federation and a strike against Detention System. -Developed leftist views-became supporter of Nehru vis- a vis Gandhi and then of Subash Bose- At Lahore took active part in the students movement-became Secretary of Lahore Students Union and then of the Punjab Students Federation- Joined CP I in 1941 and have been its member ever since then-During the Bengal, Famine, joined as delegate Dacca and on return reported to students in Punjab on the famine there. In 1944 went to Bombay and joined Bombay School of Economics. Was elected General Secretary or President of the All India Students Federation for a number of ~~terms~~ ^{terms}. Toured Telangana on behalf of the AISF when CPI led armed struggle against the Nizam was going on there- Reported on it through speeches articles etc to the students in the Country -Attended the first World Youth Festival held ⁱⁿ ^{in 1947} Prague on behalf of the AISF and participated in the meetings of the leading organs of the International Union of Students. Was elected Vice President of the World Federation of Democratic Youth- Worked underground for two years or so. 1949-51. Left the student movement in 1952 and decided to work at Chheharta (Punjab) in the Trade Union Movement. Married to Vinla Bakaya on 10-4-1952. and Was elected member and then President of the Municipal Committee, Chheharta in 1953 --

Remained President Municipal Committee, Chhsharta till 1965 when resigned due to pressure of other work.

Was elected member of the Punjab Legislative Assembly in February, 1967, defeating the then Chief Minister Giani Gurnukh Singh Mussefar. Was a Cabinet Minister in the United Front Government led by Gurnam Singh, which fell in October, 1967. Was re-elected member Punjab Legislative Assembly in 1969 and again in 1972. Have been leader of the C.P. I. Group in the Punjab Legislative Assembly all this period.

Have been in Jail for about 6 times mostly in connection with Trade Union Movement, strike battles etc-- but only as undertrial prisoner-- never convicted-- Have been a member of the National Council of the C.P. I. for the last about 10 years--

Worked as correspondent in new paper
for a few years till 1967.